

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΒΟΛΟΣ 2021

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΠΜΣ 'ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ'

**«Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ
ΤΗΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ ΩΣ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ»**

ΦΩΤΕΙΝΗ Ε. ΣΓΑΡΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : Α. ΔΕΦΝΕΡ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ, ΤΜΧΠΠΑ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, ΒΟΛΟΣ, ΕΛΛΑΔΑ
ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΕΣ: Ε. ΨΑΘΑ, Α. ΜΠΑΡΛΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

Εγώ, η μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Σγάρα Φωτεινή του Ευθυμίου, δηλώνω ότι είμαι η συγγραφέας της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας, με τίτλο: « Η σημασία του αθλητικού τουρισμού και η ανάδειξη της Μαγνησίας ως αναρριχητικού προορισμού», που συντάχθηκε και παραδόθηκε τον Φεβρουάριο του 2021. Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε από εμένα την ίδια, αντιπροσωπεύει τις προσωπικές μου απόψεις και αναφέρονται όλες οι πηγές, στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνησή της. Δεν αποτελεί αντιγραφή ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν, αναφέρονται σαφώς στη βιβλιογραφία και στο κείμενο.

ΒΟΛΟΣ 2021

ΦΩΤΕΙΝΗ Ε. ΣΓΑΡΑ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΣΦ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Σε αυτό το σημείο, με την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας μου, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν στην εκπόνησή της.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους καθηγητές μου Α. Δέφνερ και Ε. Ψαθά για την υποστήριξη τους και τις πολύτιμες συμβουλές και κατευθύνσεις τους, καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας. Οι συμβουλές και ο χρόνος που αφιέρωσαν αποτέλεσαν καθοριστικούς παράγοντες για την επιτυχή ολοκλήρωση της.

Επιπλέον ευχαριστώ όλους εκείνους που συμμετείχαν με προθυμία στην πρωτογενή έρευνα, συνομίλησαν και μοιράστηκαν τις εμπειρίες τους μαζί μου. Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στους φίλους μου και στην οικογένειά μου, που με στήριξαν σε αυτήν μου την προσπάθεια.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	2
ΠΗΓΕΣ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
1 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	12
1.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ.....	12
1.3 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ.....	14
2. ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	20
2.1 ΟΡΕΙΝΟΣ-ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	23
2.3 ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	26
2.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ- ΕΙΔΗ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗΣ	26
2.4 ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗΣ	28
2.5 ΠΡΟΦΙΛ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΑ	30
2.6 ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	31
2.7 ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....	34
2.8 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	37
3. ΕΙΔΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ.....	41
3.1. ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ	41
3.2. ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΕΣΤΙΒΑΛ.....	43
4. ΤΑ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗΣ.....	46
4.1 ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΑΑ	46
4.2 ΔΙΕΘΝΗ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΑ ΦΕΣΤΙΒΑΛ.....	47
4.2.1. International Climbers Festival, Wyoming, 2018.....	48
4.2.2. Scalatabel Climbing Festival, Γαλλία, 2015.....	48
4.2.3. 14th annual Kandersteg Ice Festival , Σουηδία, 2013	49
4.2.4. Petzl Roctrip Festival, Μετέωρα, 2014	50
4.2.5. Liming Climbing Festival, Laojunshan National Park, Κίνα, 2013	50
4.2.6. International Rock Climbing Festival in Guamka, Ρωσία, 2009	51
4.2.7. Kalymnos Climbing Festival, Ελλάδα, 2016.....	52
4.2.8. Climbing Festival Umgeni Valley, KwaZulu – Natal, Νότια Αφρική, 2015	53

4.3 ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΑ ΦΕΣΤΙΒΑΛ.....	54
4.3.1. Διεθνές Αναρριχητικό Φεστιβάλ Καλύμνου	54
4.3.2. Διεθνές αναρριχητικό φεστιβάλ Μετεώρων.....	56
4.3.3 Φεστιβάλ Αναρρίχησης Λεωνιδίου	57
4.3.4. Αναρριχητικό Φεστιβάλ Φυλής.....	58
4.3.5. Πανελλήνια Αναρριχητική Συνάντηση Ε.Ο.Ο.Α.	59
4.3.6. Αναρριχητικό Φεστιβάλ Κυπαρίσσι.....	60
5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	62
6. Η ΜΑΓΝΗΣΙΑ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ.....	65
6.1 Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ.....	65
6.1.1 ΒΟΛΟΣ	66
6.1.2 ΠΗΛΙΟ	66
6.1.3 ΟΘΡΥΣ.....	67
6.2 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	69
6.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΝΑΡΡΗΧΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΜΑΓΝΗΣΙΑ	73
6.4 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗΣ ΣΤΗ ΜΑΓΝΗΣΙΑ	76
6.5 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	78
7. Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ	80
8. ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΣΤΗ ΜΑΓΝΗΣΙΑ.....	84
9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ- ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	95

ΠΗΓΕΣ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Επισκέψεις Ελλάδος 2016-2018	15
Πίνακας 2 : Εισερχόμενος Τουρισμός Ελλάδος 2019	16
Πίνακας 3: Δείκτης Ποιότητας Ξενοδοχείων Global Review Index	17
Πίνακας 4: Δείκτες Ποιότητας Ξενοδοχείων Μαζικών Προορισμών «Ήλιος & Θάλασσα»	17
Πίνακας 5: Λόγοι Επίσκεψης Καλύμνου.....	56
Πίνακας 6: Ξενοδοχειακό Δυναμικό της Περιφέρειας Θεσσαλίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019.....	70
Πίνακας 7: Διεθνείς Αεροπορικές Αφίξεις στην Περιφέρεια Θεσσαλίας ανά Αεροδρόμιο, 2014-2019.....	70
Πίνακας 8: Διακινηθέντες Εσωτερικού Στα Λιμάνια της Περιφέρειας Θεσσαλίας ανά.....	71
Πίνακας 9: Μέσα Προβολής Αναρριχητικού Φεστιβάλ Μαγνησίας.....	86

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1-5: Είδη Αναρρίχησης.....	28
Εικόνα 6: Αναρριχητικός Εξοπλισμός.....	30
Εικόνα 7: Αναρριχητικό Φεστιβάλ Στο Wyoming.....	49
Εικόνα 8: Αναρριχητικό Φεστιβάλ Στη Γαλλία.....	50
Εικόνα 9: 14ο Ετήσιό Φεστιβάλ Παγοαναρρίχησης, Kandersteg, Σουηδία.....	50
Εικόνα 10: Αναρριχητικό Φεστιβάλ στα Μετέωρα.....	51
Εικόνα 11: Liming Climbing Festival, Laojunshan National Park, Κίνα.....	52
Εικόνα 12: International Rock Climbing Festival In Guamka, Ρωσία.....	53
Εικόνα 13: Αναρριχητικό Φεστιβάλ Καλύμνου.....	54
Εικόνα 14: Climbing Festival Umgeni Valley, KwaZulu – Natal, Νότια Αφρική.....	55
Εικόνα 15-16: Αγώνες Αναρρίχησης στον Αλμυρό.....	78

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Μορφές Εναλλακτικού Τουρισμού	12
Σχήμα 2: Αναρριχητικά Πεδία Ελλάδος Βάση Περιοχής	33
Σχήμα 3: Χαρακτηριστικά Στοιχεία και Οικονομικά Οφέλη για την Αναρρίχηση και την Ορειβασία.....	37

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Αναρριχητικά Πεδία στην Ελλάδα	31
Χάρτης 2: Η Περιοχή Της Μαγνησίας	65
Χάρτης 3: Γεωφυσικός Χάρτης Πηλίου	67
Χάρτης 4: Όρος Όθρυς	69

Χάρτης 5: Αναρριχητικά Πεδία Μαγνησίας.....	73
Χάρτης 6: Αναρριχητικό Πεδίο Κουκουράβας.....	77
Χάρτης 7: Αναρριχητικό Πεδίο Αγριάς.....	77

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ – ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Είδη Αθλητικού Τουρισμού.....	21
Γράφημα 1: Τομείς Δαπάνης Αναρριχητών του Φεστιβάλ.....	38

«Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ ΩΣ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ»

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού αποτελούν σημαντικό κομμάτι στην τουριστική βιομηχανία, προσελκύοντας άτομα που αναζητούν ένα διαφορετικό τρόπο διακοπών. Μέσα από τον εναλλακτικό τουρισμό, προστατεύεται το περιβάλλον, προβάλλεται η πολιτιστική κουλτούρα του κάθε τόπου, ενώ αντιμετωπίζεται το φαινόμενο του μαζικού τουρισμού. Ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί μια ειδική μορφή τουρισμού που συνδέεται με την αθλητική δραστηριότητα. Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται μια ουσιαστική ανάπτυξη αυτής της μορφής στην Ελλάδα, προσελκύοντας έναν σημαντικό αριθμό επισκεπτών, αποκτώντας μια σημαντική οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική σημασία. Ο αναρριχητικός τουρισμός συγκαταλέγεται στις εναλλακτικές μορφές, ενώ η αναρρίχηση είναι συνδεδεμένη με την τουριστική βιομηχανία, καθώς τα τελευταία χρόνια έχει πάρει παγκόσμιες διαστάσεις. Η εν λόγω εργασία εστιάζει στην μελέτη και ανάπτυξη πρότασης για τη διοργάνωση ενός αναρριχητικού φεστιβάλ στη Μαγνησία, αναδεικνύοντας την παράλληλα ως έναν σημαντικό αναρριχητικό προορισμό. Στο πλαίσιο λοιπόν της παρούσας εργασίας αρχικά πραγματοποιήθηκε δευτερογενής έρευνα βασισμένη σε επιστημονικά άρθρα και βιβλιογραφικές αναφορές και τέλος έγινε μια πρωτογενής έρευνα, βασισμένη σε συνεντεύξεις. Συνολικά ερωτήθηκαν 10 άτομα, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα που απαντούν στο βασικό ερώτημα της εργασίας, αν δηλαδή η Μαγνησία θεωρείται αναρριχητικός προορισμός και είναι εφικτή η διοργάνωση ενός αθλητικού φεστιβάλ.

Λέξεις κλειδιά: εναλλακτικός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός, ειδικά γεγονότα, φεστιβάλ, αναρρίχηση, αναρριχητικός προορισμός, Μαγνησία

ABSTRACT

'THE IMPORTANCE OF SPORTS TOURISM AND THE RECOGNITION OF MAGNESIA AS A CLIMBING DESTINATION'

Alternative tourism is an important part of the tourism industry, attracting people looking for a different way of vacationing. Through alternative tourism, the environment is protected, the culture of each place is promoted, while the phenomenon of mass tourism is being addressed. Sports tourism is a special form of tourism associated with sports activity. In recent years, there has been a substantial development of this form in Greece, attracting a significant number of visitors, acquiring an important economic, social and cultural significance. Climbing tourism is one of the alternative forms, while climbing is associated with the tourism industry, as in recent years it has gained global proportions. This survey focuses on the study and development of a proposal for the organization of a climbing festival in Magnesia, highlighting it as an important climbing destination. In the context of the present study, initially, a secondary research based on scientific articles and bibliographic reports was carried out, and finally a primary research, based on interviews, was carried out. A total of 10 people were asked in order to draw conclusions that answer the main question of the work, whether Magnesia is considered a climbing destination and if is possible to organize a sports festival.

Key words: alternative tourism, sport tourism, special events, festivals, climbing, climbing destination, Magnesia

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια, οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού σημειώνουν ραγδαία αύξηση. Μια από τις ειδικές μορφές τουρισμού είναι και ο αθλητικός τουρισμός. Οι δύο έννοιες, αυτή του αθλητισμού και του τουρισμού, έχουν συμβάλει αρκετά στην οικονομία και πλέον αποτελούν δυο κερδοφόρες βιομηχανίες. Αποτελούν δυο αλληλένδετες έννοιες, καθώς ο αθλητισμός συνιστά σημαντική δραστηριότητα του τουρισμού. Το ενδιαφέρον για τον αθλητικό τουρισμό, έχει αυξηθεί ιδιαίτερω, με τα διεθνή και εθνικά γεγονότα, να έχουν λάβει παγκόσμια αναγνώριση. Επίσης, η ευαισθητοποίηση των ατόμων σχετικά με την κατανόηση της αξίας της αθλητικής δραστηριότητας στην υγεία, καθώς και της ιδέας του αθλητισμού ως μέσου ανάπτυξης των σχέσεων των λαών, έχουν συμβάλει αρκετά στην αύξηση του ενδιαφέροντος για ενασχόληση και προώθηση του αθλητικού τουρισμού.

Ως ειδική μορφή αθλητικού τουρισμού, τα φεστιβάλ αναρρίχησης, ξεκίνησαν να διοργανώνονται από το 1932 και πλέον αποτελούν σημαντικές διοργανώσεις παγκοσμίως. Στην Ελλάδα τα φεστιβάλ αναρρίχησης είναι ποικίλα και ολοένα αυξάνονται. Ειδικότερα, όσον αφορά τη Μαγνησία, είναι πλούσια σε αναρριχητικά πεδία, που μπορούν να αξιοποιηθούν με τρόπους που θα συμβάλλουν στην διάδοση αυτού του αθλήματος και στην καλύτερη προώθησή του. Η διοργάνωση ενός αναρριχητικού φεστιβάλ δύναται να φέρει έσοδα και τουρισμό στην ευρύτερη περιοχή της Μαγνησίας. Μάλιστα, η προώθηση του αναρριχητικού τουρισμού μπορεί να γίνει παράλληλα και σε συνδυασμό με άλλες, κατάλληλες για την περιοχή, εναλλακτικές μορφές αθλητισμού/τουρισμού, που είναι εφικτές χάρη στην κατάλληλη γεωγραφική θέση της περιοχής. Η περιοχή της Μαγνησίας συνδυάζει βουνό και θάλασσα, γεγονός που μπορεί να αξιοποιηθεί με τα κατάλληλα μέσα και να προωθήσει την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη.

Μέσω της παρούσας εργασίας γίνεται μια προσπάθεια ανάδειξης των προοπτικών του εναλλακτικού τουρισμού που υπάρχουν στην περιοχή και ειδικότερα στον τομέα της αναρρίχησης. Επιπλέον, εξετάζεται αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη διοργάνωση ενός αναρριχητικού φεστιβάλ, που θα προωθήσει τον εναλλακτικό τουρισμό στην περιοχή. Τέλος, για την επιλογή του θέματος, διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο η προσωπική εμπειρία και η ενασχόληση με το άθλημα της αναρρίχησης και της ορειβασίας.

Αρχικά, γίνεται μια αναζήτηση σε θεωρητικό επίπεδο, για την έννοια και τα είδη του τουρισμού, την σημασία του αθλητισμού και την προσφορά του στον τουρισμό, ενώ ο κύκλος του θεωρητικού πλαισίου ολοκληρώνεται με τα ειδικά γεγονότα, τα φεστιβάλ αναρρίχησης, την απήχηση και τη σημασία τους, καταλήγοντας στην μελέτη περίπτωσης. Στο τέλος του κεφαλαίου της μελέτης, προτείνεται η διοργάνωση ενός πρωτότυπου φεστιβάλ στην περιοχή και συγκεκριμένα ενός αναρριχητικού φεστιβάλ, που θα δώσει ώθηση στην ανάδειξη της περιοχής ως έναν εναλλακτικό προορισμό επίσκεψης. Η επιλογή αυτού του φεστιβάλ διαφέρει, καθώς θα αναδείξει τις εναλλακτικές μορφές του τουρισμού της Μαγνησίας, θα βοηθήσει στην επέκταση της τουριστικής περιόδου και θα αξιοποιήσει μέρη που είναι λιγότερο επισκέψιμα ή είναι άγνωστα στην πλειοψηφία των ταξιδιωτών (π.χ. μονοπάτια Πηλίου και Ανάβρας, όρος Όθρυς κ.α.). Παράλληλα, προτείνεται συγκεκριμένο πρόγραμμα του φεστιβάλ, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται και άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού που προσφέρει η περιοχή, που χρειάζονται όμως την κατάλληλη προβολή και σχεδιασμό marketing για την ανάδειξή τους.

Τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα που αναδεικνύονται στην εργασία, είναι αν η Μαγνησία μπορεί να θεωρηθεί ένας σημαντικός αναρριχητικός προορισμός, που θα προσελκύσει τουρίστες σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο. Επίσης, ένα ερώτημα που τίθεται στην εργασία, είναι το θέμα της χορηγίας και της υποστήριξης του δήμου και της κοινωνίας για τη δημιουργία ενός πρωτότυπου φεστιβάλ και κατά πόσο μπορεί η περιοχή να υποστηρίξει με υποδομές και μέσα μια τέτοια διοργάνωση. Τέλος, ένα ερευνητικό ερώτημα είναι σε τι βαθμό είναι ικανοποιημένοι οι επισκέπτες-αναρριχητές από το συγκεκριμένο προορισμό και αν η ικανοποίησή τους θα αποτελούσε παράγοντα επανεπίσκεψης.

Μέσω τις αναζήτησης απαντήσεων στα παραπάνω ζητήματα, το θεωρητικό πλαίσιο θα αποτελέσει τη βάση για την καλύτερη κατανόηση των ειδικών γεγονότων τοπικής εμβέλειας. Πιο συγκεκριμένα, τα τέσσερα πρώτα κεφάλαια αποτελούν το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας. Στο πρώτο, γίνεται αναφορά για τον τουρισμό και για τους ταξιδιωτικούς προορισμούς καταλήγοντας στον ελληνικό προορισμό και τα χαρακτηριστικά του. Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναφέρεται η έννοια και η σημασία του αθλητικού τουρισμού, καθώς και η αναρρίχηση ως μια μορφή εναλλακτικού τουρισμού. Στη συνέχεια, σκιαγραφείται το προφίλ του αναρριχητή τουρίστα, τα χαρακτηριστικά της αναρρίχησης και ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται, ενώ στα τελευταία τρία υποκεφάλαια γίνεται μια σύνοψη των αναρριχητικών πεδίων στην Ελλάδα, παρουσιάζονται οι προοπτικές

ανάπτυξης της αναρρίχησης στις περιοχές και τέλος, γίνεται μια προσπάθεια ανάλυσης των αναπτυξιακών επιδράσεων του αναρριχητικού τουρισμού. Στο τρίτο κεφάλαιο, αναφέρεται η έννοια των ειδικών γεγονότων, οι επιπτώσεις των φεστιβάλ και οι ευκαιρίες που αναδύονται σε τοπικό επίπεδο από τη διοργάνωση μιας εκδήλωσης. Με το τέταρτο κεφάλαιο, ολοκληρώνεται το θεωρητικό πλαίσιο, με τα φεστιβάλ αναρρίχησης σε διεθνές και εθνικό επίπεδο. Το πέμπτο κεφάλαιο αποτελεί τη μεθοδολογία έρευνας της εργασίας, που αρχικά πραγματοποιήθηκε δευτερογενής έρευνα βασισμένη σε επιστημονικά άρθρα και βιβλιογραφικές αναφορές και τέλος έγινε μια πρωτογενής έρευνα, βασισμένη σε συνεντεύξεις.

Συνολικά ερωτήθηκαν 10 άτομα, από τον κόσμο της αναρρίχησης και του αθλητισμού, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα που απαντούν στο βασικό ερώτημα της εργασίας, αν δηλαδή η Μαγνησία θεωρείται αναρριχητικός προορισμός και είναι εφικτή η διοργάνωση ενός αθλητικού αναρριχητικού φεστιβάλ. Το επόμενο και έκτο κεφάλαιο, εξετάζει την περιοχή μελέτης, τη Μαγνησία ως τουριστικό προορισμό και τον υπάρχον τουρισμό στην ευρύτερη περιοχή, ενώ στα τελευταία τρία υποκεφάλαια εισάγονται τα χαρακτηριστικά του αναρριχητικού τουρισμού στη Μαγνησία, η ιστορία της αναρρίχησης στην περιοχή και οι προοπτικές που αναδεικνύονται για την ανάπτυξη του αναρριχητικού τουρισμού της Μαγνησίας.

Η εργασία ολοκληρώνεται με τα τελευταία τρία κεφάλαια, όπου γίνεται ανάλυση των στοιχείων των συνεντεύξεων, προτείνεται η διοργάνωση του αναρριχητικού φεστιβάλ στην περιοχή και τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που εξήχθησαν στην παρούσα μελέτη.

1 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Μία από τις μορφές τουρισμού, αποτελεί και ο εναλλακτικός τουρισμός. Με τον όρο αυτό προσδιορίζουμε όλες τις τουριστικές υπηρεσίες που διαφέρουν από αυτές του παραδοσιακού τουρισμού. Διαφέρει από τα απρόσωπα τουριστικά πακέτα, καθώς απευθύνεται σε ένα ιδιαίτερο κοινό, αναδεικνύοντας τις φυσικές ομορφιές μιας περιοχής. Συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί μια λύση στην τουριστική εποχικότητα. Χαρακτηρίζεται ως τουρισμός τεσσάρων εποχών και πέρα από την ανάπτυξή του στην Ευρώπη έχει πλέον αναπτυχθεί και στην Ελλάδα (Αρτεμάκης, 1998, 94-99)

Σχήμα 1: Μορφές Εναλλακτικού Τουρισμού

Αγροτουρισμός	Αθλητικός τουρισμός	Αρχαιολογικός τουρισμός	Εκπαιδευτικός τουρισμός	Θρησκευτικός- Προσκυνηματικός τουρισμός	Ιαματικός-Θερμαλιστικός τουρισμός
Οικοτουρισμός - Φυσιολατρικός τουρισμός	Ορειβατικός - περιπατητικός τουρισμός	Πολιτιστικός τουρισμός	Συνεδριακός τουρισμός	Τουρισμός περιπέτειας	Τουρισμός των υγροβιότοπων
Γαστρονομικός τουρισμός	Οινοτουρισμός	Τουρισμός για άτομα με ειδικές ανάγκες	Καταδυτικός τουρισμός	Διαστημικός τουρισμός	Χειμερινός τουρισμός – Χιονοδρομικός τουρισμός
Μορφωτικός ή γνωστικός τουρισμός/Αστικός τουρισμός	Τουρισμός τρίτης ηλικίας	Πολιτιστικός τουρισμός	Επαγγελματικός τουρισμός	Ηφαιστιακός – Γεωλογικός τουρισμός	Θαλάσσιος Τουρισμός

Πηγή: Ανδριώτης, 2003, Ιδία Επεξεργασία

1.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ

Στην σημερινή εποχή, ο ανταγωνισμός στο πεδίο του τουρισμού είναι ισχυρός, συνεχής και γίνεται πιο οξύς στην προσέλκυση δυνητικών τουριστών. Γενικότερα, αποτελεί ένα δυνατό εργαλείο στο σχεδιασμό αναπτυξιακών πολιτικών, που όμως διατηρεί τις παραδόσεις και τα πολιτιστικά στοιχεία, άρα και την πολιτιστική ταυτότητα της εκάστοτε χώρας (Πανούσης, 1998:

20-23).

Όσον αφορά την ελληνική οικονομία, ο τουρισμός υπήρξε καταλύτης στην ανάπτυξη των περιφερειών και την διευθέτηση των οικονομικών ανισοτήτων, καθώς επίσης και στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των τοπικών κοινωνιών.

Ο προορισμός συνιστά έναν πόλο έλξης επισκεπτών, που χαρακτηρίζεται τόσο από το φυσικό περιβάλλον και τον πολιτισμό, όσο και από αξίες και αγαθά. Ως τουριστικός προορισμός μπορεί να χαρακτηρίσει οποιαδήποτε περιοχή που περιλαμβάνει ένα σύνολο καταλυμάτων. Η προσφορά σε τουριστικούς προορισμούς επεκτείνεται ακόμα και σε πιο απομακρυσμένες περιοχές, που σιγά σιγά εισέρχονται στο κυνήγι του ανταγωνισμού των τουριστικών προϊόντων και λαμβάνουν ενεργό ρόλο στη διαδικασία της προσφοράς και ζήτησης (Ζωγράφος, 2009: 31-34).

Το προφίλ του τουρίστα σκιαγραφείται από μια σειρά παραμέτρων, όπως ο τύπος ταξιδιού, η διάρκεια και ο τύπος διαμονής, ο τύπος των εξόδων τους, η κινητικότητα, η επανάληψη της επισκευσιμότητάς τους σε μια περιοχή, ο βαθμός ικανοποίησης κ.ά. Με βάση αυτά τα στοιχεία κρίνεται η ικανοποίηση των τουριστών και κατ' επέκταση οι τουριστικοί προορισμοί. Επιπλέον, σε κάποιες περιοχές η διοργάνωση ενός ειδικού γεγονότος είναι πιο εύκολη, καθώς η κύρια πολιτική ανάπτυξής αυτών των προορισμών είναι ο τουρισμός (Ζωγράφος & Δέφνερ, 2007: 2).

Ο κάθε τουριστικός προορισμός χαρακτηρίζεται από μια περιοδικότητα, όπως εξελίσσεται και το τουριστικό προϊόν. Διαφορετικές ανάγκες είχαν οι τουρίστες παλαιότερα και διαφορετικές τώρα. Η εξέλιξη των μεταφορών οδήγησε στην εξέλιξη του παγκόσμιου τουρισμού και κατά συνέπεια οδήγησε στην εξέλιξη των προορισμών. Όλη αυτή η μετάβαση ξεκινάει από την ανάπτυξη και καταλήγει στην παρακμή επηρεασμένη από κάποιους παράγοντες. Οι παράγοντες αφορούν :

- Τον βαθμό εξέλιξης του τουριστικού προορισμού
- Την ευκολία πρόσβασης σε αυτόν
- Τις εκάστοτε κυβερνητικές πολιτικές
- Τις τάσεις τις αγοράς
- Την ύπαρξη ή μη ανταγωνιστικών προορισμών

Οι παραπάνω μεταβλητές επηρεάζουν τον κορεσμό ή μη ενός προορισμού και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο της τουριστικής ανάπτυξης (Cooper,2008).

1.3 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ

Στην Ελλάδα, παρατηρείται ένα χωρικό πλέγμα από επιμέρους προορισμούς, που δεν έχουν όλοι τον ίδιο κύκλο ζωής, καθώς διαφοροποιούνται μεταξύ τους (Ζωγράφος,2009: 55-56). Σύμφωνα με μελέτη που πραγματοποιήθηκε το 2018, για τον εισερχόμενο τουρισμό από το ΙΝΣΕΤΕ, ο μεγαλύτερος όγκος των επισκέψεων, σε ποσοστό 81,9% επί του συνόλου, πραγματοποιήθηκε στις εξής πέντε περιφέρειες: Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (7.830 χιλ./22,5%), Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (6.629 χιλ./19,0%), Περιφέρεια Αττικής (5.681 χιλ./16,3%), Περιφέρεια Κρήτης (5.228 χιλ./15,0%) και Περιφέρεια Ιονίων Νησιών (3.162 χιλ./9,1%). Στο σύνολο των υπόλοιπων περιφερειών (Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Πελοποννήσου, Ηπείρου, Δυτικής Ελλάδας, Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας, Βορείου Αιγαίου και Δυτικής Μακεδονίας) πραγματοποιήθηκαν 6.300 χιλ. και αντιστοιχούν μόλις σε 18,1% επί του συνόλου. Ειδικότερα, η κατανομή των επιμέρους επισκέψεων ανά Περιφέρεια διαμορφώνεται ως εξής: Ανατολικής Μακεδονία και Θράκη (1.930 χιλ./5,5%), Πελοπόννησος (886 χιλ./2,5%), Ήπειρος (823 χιλ./2,4%), Δυτική Ελλάδα (699 χιλ./2,0%), Θεσσαλία (675 χιλ./1,9%), Στερεά Ελλάδα (549 χιλ./1,6%), Βόρειο Αιγαίο (389 χιλ./1,1%) και Δυτική Μακεδονία (349 χιλ./1,0%).

Οι επισκέψεις στις 13 Περιφέρειες της Ελλάδας διαμορφώθηκαν στις 34.831 χιλ. το 2018 παρουσιάζοντας αύξηση +12,3% σε σχέση με το 2017. Από τις 13 περιφέρειες οι 12 παρουσίασαν αύξηση στον αριθμό των επισκέψεων. Εξαιρέση αποτέλεσε η Περιφέρεια Θεσσαλίας όπου σημειώθηκε μείωση

Πίνακας 1: Επισκέψεις Ελλάδος 2016-2018

Θέση Κατάταξης 2018	Μεταβολή Θέσης Κατάταξης 2018-2017	Περιφέρειες	Επισκέψεις (σε χιλ.)			% Διαφορά	
			2018	2017	2016	2018-2017	2017-2016
1	▬	Κεντρική Μακεδονία	7.830	7.262	6.395	7,8%	13,6%
2	▬	Νότιο Αιγαίο	6.629	5.841	5.227	13,5%	11,8%
3	▬	Αττική	5.681	5.137	4.543	10,6%	13,1%
4	▬	Κρήτη	5.228	4.806	4.537	8,8%	5,9%
5	▬	Ιόνια Νησιά	3.162	2.966	2.457	6,6%	20,7%
6	▬	Ανατολική Μακεδονία-Θράκη	1.930	1.349	1.363	43,0%	-1,0%
7	▬	Πελοπόννησος	886	727	843	21,9%	-13,8%
8	▬	Ήπειρος	823	713	717	15,4%	-0,4%
9	▲	Δυτική Ελλάδα	699	563	513	24,1%	9,8%
10	▼	Θεσσαλία	675	694	714	-2,7%	-2,9%
11	▬	Στερεά Ελλάδα	549	376	409	46,1%	-8,0%
12	▬	Βόρειο Αιγαίο	389	364	328	6,7%	11,0%
13	▬	Δυτική Μακεδονία	349	222	330	57,5%	-32,9%
Σύνολο			34.831	31.021	28.376	12,3%	9,3%

Πηγή: Τράπεζα Της Ελλάδος-Επεξεργασία INSETTE Intelligence, 2020

Κατηγοριοποιήσεις που μπορούν να γίνουν είναι με βάση την τουριστική ανάπτυξη ενός προορισμού, τη διεθνή αγορά ή των εσωτερικό τουρισμό, ανάλογα με τον τύπο του προσφερόμενου προϊόντος κ.ά. (Ζωγράφος, 2009). Ο τουρισμός αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της ελληνικής οικονομίας αποτελώντας ένα σημαντικό κομμάτι εισροών σε αυτήν. Τις τελευταίες δεκαετίες έχει αναπτυχθεί αισθητά και πλέον σήμερα αποτελεί μια από τις σημαντικές βιομηχανίες της Ελλάδας. Καθώς ο τουρισμός αποτελεί κομμάτι της παγκόσμιας οικονομίας, είναι και ιδιαίτερα ανταγωνιστικός. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (WOT), η Ελλάδα το 2011, ήταν 17^η σε επίπεδο διεθνών αφίξεων και 19^η σε επίπεδο εσόδων. Την ίδια χρονιά, στο Δείκτη ταξιδιωτικής και Τουριστικής Ανταγωνιστικότητας κατείχε την 29^η θέση μεταξύ 139 χωρών και στο Γενικό Δείκτη καταλάμβανε την 83^η θέση.

Μια προσπάθεια προσδιορισμού του ελληνικού τουρισμού, περιλαμβάνει μια πλειάδα χαρακτηριστικών, τα οποία μάλιστα συμπεριλαμβάνουν οι περισσότεροι ελληνικοί προορισμοί. Έτσι λοιπόν τα γνωρίσματα του ελληνικού προϊόντος είναι (Ηγουμενάκης & Κραβαρίτης, 1999):

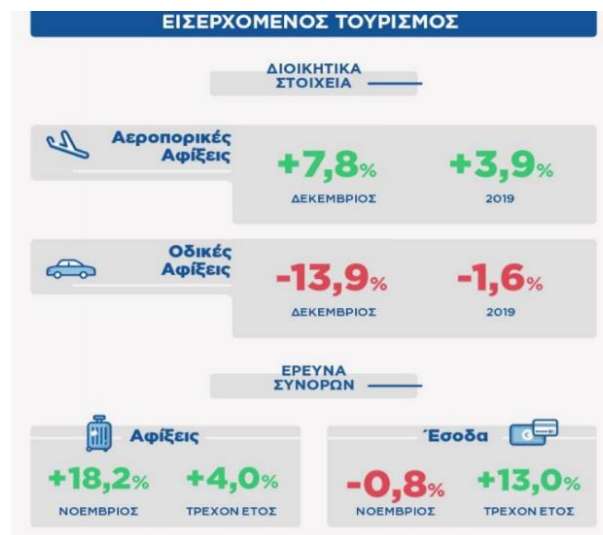
- Ήλιος –Κλιματολογικές συνθήκες

- Θάλασσα
- Εποχικότητα
- Πλούσια πολιτιστική κληρονομιά των αστικών κέντρων
- Φημισμένη Ελληνική Φιλοξενία
- Φημισμένη νυχτερινή ζωή
- Εναλλαγή και ποικιλία τοπίων και περιοχών

Ο τουρισμός αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα της ελληνικής οικονομίας. Ο ελληνικός τουρισμός μαζί με τις εξαγωγές αγαθών συμβάλλουν αισθητά στην ανάκαμψη της οικονομίας. Ήδη έχει συμβάλει αποφασιστικά στη διακοπή της κατακόρυφης πτωτικής πορείας της ελληνικής οικονομίας στην περίοδο 2008-2013. Στη συνέχεια σημείωσε εντυπωσιακές επιδόσεις το 2014 και το 2015. Το 2019 καταγράφηκαν 21,5 εκατ. διεθνείς αεροπορικές αφίξεις παρουσιάζοντας αύξηση +3,9%/+803 χιλ. επιβάτες (INSETE, 2019).

Πίνακας 2 : Εισερχόμενος Τουρισμός Ελλάδος 2019

Πηγή: INSETE, 2019

Ένα χαρακτηριστικό του ελληνικού τουρισμού είναι ότι τα ελληνικά ξενοδοχεία προσφέρουν υψηλότερη ικανοποίηση πελατών στην παροχή υπηρεσιών σε σχέση με διεθνώς

ανταγωνιστικούς προορισμούς. Στον παρακάτω πίνακα παρατηρούμε τον δείκτη ποιότητας ξενοδοχείων σε Ελλάδα και ανταγωνιστές (INSETE, 2016).

Πίνακας 3: Δείκτης Ποιότητας Ξενοδοχείων Global Review Index

Πηγή: Reviewpro, Επεξεργασία SETE Intelligence, 2016

Στον Πίνακα 4 καταγράφεται ο γενικός δείκτης ικανοποίησης των ελληνικών και των ανταγωνιστικών μαζικών προορισμών «Ήλιος & Θάλασσα» για το έτος 2019. Οι Κυκλάδες συγκεντρώνουν την υψηλότερη βαθμολογία με γενικό δείκτη ικανοποίησης 90,5% και ακολουθούν Κρήτη (87,1%), Χαλκιδική (86,9%), τα Δωδεκάνησα (86,4%) και τα Ιόνια Νησιά (85,3%). Από τους ανταγωνιστικούς προορισμούς την υψηλότερη θέση κατέχει η Μαρμπέγια με 86,5% και ακολουθούν η Ίστρια με 85,5% και η Μαγιόρκα με 85,0%. Ο γενικός δείκτης ικανοποίησης καταγράφηκε για την Αττάλεια στο 83,0%, για το Μπόντρουμ στο 82,5% και για το Ρίμινι στο 82,3%

Πίνακας 4: Δείκτες Ποιότητας Ξενοδοχείων Μαζικών Προορισμών «Ήλιος & Θάλασσα»

2018	Δωδεκάνησα	Ιόνια Νησιά	Κρήτη	Κυκλάδες	Χαλκιδική	Αττάλεια	Ίστρια	Μαγιόρκα	Μαρμπέγια	Μπόντρουμ	Ρίμινι
Ιανουάριος	85,4%	85,0%	86,0%	89,7%	85,4%	82,0%	83,3%	83,5%	84,5%	82,2%	80,9%
Φεβρουάριος	85,4%	85,1%	86,2%	89,8%	85,6%	82,4%	83,8%	83,8%	85,0%	82,6%	80,8%
Μάρτιος	85,7%	85,4%	86,2%	90,0%	86,0%	82,3%	84,2%	83,9%	85,1%	83,0%	81,5%
Απρίλιος	85,8%	85,7%	86,6%	90,4%	86,1%	83,4%	84,4%	83,9%	85,5%	83,3%	81,9%
Μάιος	86,8%	86,0%	87,1%	91,0%	87,2%	83,3%	84,4%	84,4%	85,8%	83,6%	82,7%
Ιούνιος	87,3%	86,0%	87,3%	91,2%	87,2%	84,0%	84,0%	84,5%	86,1%	85,8%	83,3%
Ιούλιος	86,6%	85,1%	87,0%	90,5%	86,3%	81,8%	83,2%	84,3%	85,8%	82,3%	82,7%
Αύγουστος	84,4%	84,1%	85,6%	88,7%	85,0%	80,6%	81,7%	83,0%	83,6%	79,9%	82,0%
Σεπτέμβριος	85,3%	83,6%	85,8%	89,2%	85,6%	80,3%	82,5%	83,4%	84,6%	80,4%	82,1%
Οκτώβριος	85,2%	84,4%	85,4%	89,7%	85,9%	80,3%	83,6%	83,9%	85,4%	79,8%	82,4%
Νοέμβριος	85,7%	84,8%	85,2%	89,8%	86,1%	81,3%	84,3%	84,3%	86,0%	80,4%	81,6%
Δεκέμβριος	85,7%	85,1%	85,4%	89,9%	86,3%	81,9%	84,6%	84,7%	86,3%	80,6%	81,8%
Μέσος Όσος	85,8%	85,0%	86,2%	90,0%	86,1%	82,0%	83,7%	83,9%	85,3%	82,0%	82,0%

Πηγή: INSETE, 2019

Τα τελευταία χρόνια η επιχειρηματικότητα των τουριστικών επιχειρήσεων αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς και στην Ελλάδα, διαδραματίζοντας σπουδαίο ρόλο στην ανάπτυξη του τουρισμού. Σημειώνεται ουσιαστική αναβάθμιση της επιχειρηματικής λειτουργίας των ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων (ξενοδοχειακών, εστίασης, τουριστικών πρακτορείων, μεταφορικών, κ.λπ.), τόσο με την είσοδο στην ελληνική αγορά και την ανάπτυξη - σε μεγάλο βαθμό με συγχωνεύσεις και εξαγορές - μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων ακόμη και διεθνούς εμβέλειας, όσο και με ουσιαστική βελτίωση της επιχειρηματικής, οργανωτικής και επαγγελματικής λειτουργίας των κυρίως μικρών και μεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων που λειτουργούν σε κάθε τουριστική περιοχή. Το στελεχιακό δυναμικό των τουριστικών επιχειρήσεων αναβαθμίζεται και αυξάνεται με γρήγορους ρυθμούς συμβάλλοντας στη συνεχή βελτίωση των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών στη χώρα. Σύμφωνα με το “The Travel & Tourism Competitiveness Report 2015” του World Economic Forum (WEF), η Ελλάδα κατατάσσεται στην 45η θέση μεταξύ 141 χωρών ως προς το βαθμό ανάπτυξης του ανθρώπινου κεφαλαίου που είναι αναγκαίο για τη στελέχωση των τουριστικών επιχειρήσεων και το βαθμό ευελιξίας και αποδοτικής λειτουργίας της αγοράς εργασίας. Στον τομέα αυτό η Ισπανία κατατάσσεται στην 34η θέση με βαθμό 4,87, έναντι 4,75 της Ελλάδος, ενώ η Ιταλία κατατάσσεται στην 75η θέση με 4,45.

Στον αντίποδα βρίσκεται το σημαντικό πρόβλημα ποιότητας στα περιφερειακά αεροδρόμια, στα λιμάνια, σε μεγάλο μέρος του οδικού δικτύου εκτός αυτοκινητοδρόμων, καθώς και τα προβλήματα σε θέματα αρμοδιότητας ΟΤΑ (καθαριότητα, πράσινο κλπ.).

Γενικότερα, οι ευνοϊκές συνθήκες ανάπτυξης στις χώρες προέλευσης του ελληνικού τουρισμού, σε συνδυασμό με τις γεωπολιτικές εξελίξεις, συνέβαλλαν στην σημαντική ανάπτυξη του τουρισμού την περίοδο 2013-2015. Μάλιστα, η Ελλάδα χαρακτηρίζεται σαν ασφαλής προορισμός και ευνοείται σε σχέση με ανταγωνιστικούς προορισμούς. Βέβαια η φορολογική επιβάρυνση από έμμεσους και άμεσους φόρους καθώς και η έξαρση του προσφυγικού προβλήματος και η μη ικανοποιητική διαχείρισή του επιβραδύνουν την ανάκαμψη του τουρισμού.

Η ζήτηση τουριστικών υπηρεσιών στην Ελλάδα προσδιορίζεται σε κάθε περίοδο από τους ακόλουθους παράγοντες:

- α) από τις οικονομικές εξελίξεις στις χώρες προέλευσης
- β) από το οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον στην Ελλάδα και ιδιαίτερα από την εικόνα της χώρας στο εξωτερικό και το εσωτερικό

γ) από την διεθνή ανταγωνιστικότητα του Ελληνικού Τουρισμού και

δ) από τις γεωπολιτικές εξελίξεις και από το πρόβλημα των ανεξέλεγκτων(πολλές φορές) προσφυγικών ροών και της παράνομης μετανάστευσης (INSETE,2016).

Παρά τα πλεονεκτήματα, υπάρχουν και προβλήματα στην ελληνική τουριστική βιομηχανία, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Τα βασικότερα λοιπόν είναι η ποιότητα των υποδομών, το πρόβλημα της εποχικότητας, το φαινόμενο του μαζικού/παραθεριστικού τουρισμού, η περιορισμένη δράση πάνω στον τομέα του εναλλακτικού τουρισμού, την ανεπαρκή εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού κ.ά. (ΕΟΤ, 2004).

2. ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Το φαινόμενο των εναλλακτικών ή ειδικών μορφών τουρισμού έχει αναπτυχθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Μια ξεχωριστή μορφή που συνεχώς εξελίσσεται, είναι αυτή του αθλητικού τουρισμού, που έχει λάβει παγκόσμιες διαστάσεις. Μάλιστα αυτές οι δύο έννοιες, ο αθλητισμός και ο τουρισμός, αλληλοσχετίζονται αποφέροντας κέρδη στην τουριστική βιομηχανία (Παιτσίνης, & Υφαντίδου, 2015).

Ο αθλητικός τουρισμός μπορεί να οριστεί με πολλούς διαφορετικούς τρόπους (Kartakoulis, 2000), αλλά οι περισσότεροι ορισμοί του καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό από την κοινωνία στην οποία διατυπώνονται (Epiritroulos, 2002). Ουσιαστικά πρόκειται για μια ταύτιση του χρόνου των διακοπών με τον χρόνο του αθλητισμού, όπου το άτομο ασχολείται με τουριστικές αθλητικές δραστηριότητες (Σφακιανάκης, 2000).

Η ιστορία του αθλητικού τουρισμού ξεκινάει ήδη από την αρχαία Ελλάδα, αφού άτομα ταξίδευαν για να παρακολουθήσουν διάφορα αθλητικά γεγονότα με σπουδαιότερο από όλα τους Ολυμπιακούς Αγώνες (Λύτρας, 2002). Διακρίνονται δύο μεγάλοι άξονες διαχωρισμού στη σχέση αθλητισμός-τουρισμός. Ο ένας είναι ο «αθλητικός τουρισμός» και ο άλλος ο «τουριστικός αθλητισμός». Στον πρώτο άξονα η αθλητική δραστηριότητα αποτελεί το κύριο κίνητρο της μετακίνησης, ενώ το τουριστικό στοιχείο ενισχύει τη συνολική εμπειρία. Στην συγκεκριμένη έννοια περιλαμβάνονται τα άτομα που παρακολουθούν ή συμμετέχουν σε ένα ανταγωνιστικό αθλητικό γεγονός. Στον δεύτερο άξονα τα άτομα ταξιδεύουν για να συμμετέχουν σε δραστηριότητες αθλητικής αναψυχής, ενεργά ή παθητικά. Το ταξίδι είναι το κύριο κίνητρο μετακίνησης, ενώ ο αθλητισμός είναι δευτερεύον κίνητρο. Εδώ περιλαμβάνονται τα άτομα, που συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες σε εντελώς τυχαία ή περιστασιακή βάση κατά τη διάρκεια των διακοπών τους (Gammon & Robinson, 1997).

Σύμφωνα με τον Σφακιανάκη (2002), τα άτομα που ταξιδεύουν ασχολούνται με τον αθλητισμό για τρεις λόγους: 1) είτε βρίσκουν χρόνο, 2) είτε βρίσκονται κοντά σε διαθέσιμες εγκαταστάσεις και προσωπικό και τέλος, 3) είτε γιατί επιθυμούν να ασχοληθούν για λόγους υγείας, ενδυνάμωσης και αποκατάστασης. Κατά τη διάρκεια της άθλησης προάγεται η σωματική, πνευματική και ψυχική υγεία πράγμα που βοηθάει στην καταπολέμηση των έντονων συναισθημάτων που προκαλεί ο καθημερινός τρόπος ζωής (άγχος, νευροψυχικές διαταραχές, κ.ά.).

Παρόλα αυτά, αυτό το είδος τουρισμού σχετίζεται με άτομα υψηλής εισοδηματικής στάθμης. Ο αθλητικός τουρισμός έχει δύο βασικές εκφάνσεις. Συγκεκριμένα, υπάρχει ο τουρισμός αθλητών για ξεκούραση και προπονήσεις εκτός της έδρας των ομάδων τους και η άθληση τουριστών, είτε μόνιμη είτε ευκαιριακή. Και στις δύο περιπτώσεις, για να υπάρξει ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού, σημαντικό ρόλο παίζουν οι κλιματολογικές, μορφολογικές και περιβαλλοντικές συνθήκες και οι αθλητικές υποδομές του τουριστικού προορισμού. Ο Kurtzman (2005) διέκρινε τα είδη του αθλητικού τουρισμού σε 5 κατηγορίες:

Διάγραμμα 1: Είδη Αθλητικού Τουρισμού

Πηγή: KURTZMAN, 2005, Ιδία Επεξεργασία

Τα τελευταία χρόνια άρχισαν να δημιουργούνται αθλητικές υποδομές στις τουριστικές, ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ώστε να είναι εφικτό στους πελάτες τους να αθλούνται και μάλιστα διαφημίζονταν για την προσέλκυση περισσότερων πελατών. Σε πολλές περιπτώσεις ιδιωτικοί

φορείς ή και η ίδια η πολιτεία διοργανώνουν σε αθλητικά κέντρα ή τουριστικές μονάδες διαμονής, αθλητικά camp στα πλαίσια ανάπτυξης του αθλητισμού.

Το πρόβλημα του αθλητικού τουρισμού συνίσταται στη μη συνεχή εκδήλωσή του και αυτό γιατί εξαρτάται βασικά από τη δυνατότητα διοργάνωσης αθλητικών εκδηλώσεων και παράλληλα από την ύπαρξη κατάλληλης αθλητικής υποδομής και ανωδομής. Αυτό φαίνεται πιο έντονα στις χαρακτηριζόμενες μικρές αθλητικές χώρες. Ένα από τα πλεονεκτήματα της Ελλάδας για ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού είναι οι καλές κλιματολογικές συνθήκες και η ύπαρξη σύγχρονων αθλητικών εγκαταστάσεων που κατασκευάστηκαν πρόσφατα εξαιτίας των Ολυμπιακών Αγώνων, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προετοιμασία πολλών αθλητών διαφόρων αθλημάτων και πάντα με τη στήριξη της πολιτείας και των ιδιωτικών και αθλητικών παραγόντων (Μαντά, 2010). Υπάρχουν δυνατότητες στην Ελλάδα για την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού καθώς έχουν προαχθεί δραστηριότητες και οργανισμοί που προάγουν την αναβάθμιση του αθλητικού τουρισμού. Δεν είναι ξέχωρο το ότι η Ελλάδα κατέχει μία από τις υψηλότερες θέσεις στις προτιμήσεις των τουριστών ανάμεσα στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και σε συνδυασμό με τη φύση και τα ιστορικά μνημεία που διαθέτει, αποτελεί πόλο έλξης για τους τουρίστες (Λύτρας, 1991).

Οι υπηρεσίες του αθλητικού τουρισμού στην Ελλάδα διαχωρίζονται σε 3 κατηγορίες: α) στις δραστηριότητες που σχετίζονται με τη θάλασσα, όπως είναι η ιστιοπλοΐα, οι καταδύσεις, το θαλάσσιο καγιάκ και τα ταξίδια με γιοτ, β) στις εξωτερικές δραστηριότητες βουνού, όπως είναι η αναρρίχηση, το σκι, οι πεζοπορίες, το ράφτινγκ, το καγιάκ σε λίμνες και ποτάμια και γ) στις φυσικές δραστηριότητες, όπως είναι το τένις, το γκολφ κ.ά. (Λύτρας, 1991).

Στα τέλη της δεκαετίας του '80, μέσω προγραμμάτων marketing, έγιναν προσπάθειες προσέλκυσης ξένων τουριστών για εναλλακτικές διακοπές στην Ελλάδα, με δραστηριότητες που περιλάμβαναν ράφτινγκ, καγιάκ και πεζοπορίες. Με το πέρασμα των χρόνων, την εξέλιξη της καθημερινότητας και με την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη η βιομηχανία του αθλητικού τουρισμού δραστηριοποιήθηκε ακόμη περισσότερο, ιδρύθηκαν ιδιωτικοί οργανισμοί, που βοήθησαν στην ανάπτυξη του τουριστικού δικτύου (Kouthouris & Alexandris, 2005).

2.1 ΟΡΕΙΝΟΣ-ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στον ορεινό τουρισμό συγκαταλέγεται και ο τουρισμός των ορεινών αθλημάτων, η ορειβασία, η αναρρίχηση, η ποδηλασία βουνού, κ.ά. Το κύριο χαρακτηριστικό του ορεινού τουρισμού είναι ότι αναπτύσσεται σε περιοχές όπου το μεγαλύτερο μέρος είναι από βουνά με υψόμετρο πάνω από 1500 μ. και έχουν συνήθως σκληρή ανάγλυφη μορφή με αιχμηρές κορυφές, απότομες πλαγιές, χαράδρες και είναι βατές στους ορειβάτες και εύκολα προσπελάσιμες μόνο κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Αυτή η μορφή τουρισμού προσελκύει τουρίστες που θέλουν να απολαύσουν την ομορφιά του βουνού όλες τις εποχές καθώς δεν έχει χρονικούς περιορισμούς. Επίσης, αναφέρεται στο σύνολο των δραστηριοτήτων υπαίθριας αναψυχής και της διαμονής στην ύπαιθρο, μακριά από τα πολυσύχναστα τουριστικά και αστικά κέντρα (Ουζούνογλου, 2017).

Ο ορεινός τουρισμός μπορεί να γίνει οποιαδήποτε εποχή, καθώς οι δραστηριότητες του τουρίστα μπορούν να συμβαδίσουν ανάλογα με τον καιρό και την εποχή. Σε αυτές τις περιοχές όπου αναπτύσσονται κάθε είδους δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής, θα πρέπει να υπάρχει και η ανάλογη υποδομή και να εξυπηρετούνται συγκοινωνιακά όσο το δυνατόν καλύτερα ώστε να υπάρχει διευκόλυνση στα άτομα που ενδιαφέρονται για τον ορεινό τουρισμό. Ένα μεγάλο ποσοστό της Ελλάδας αποτελείται από βουνά. Αντίθετα με τα παράλια, που το κλίμα είναι μεσογειακό, στα βουνά οι βροχοπτώσεις είναι πιο ομοιόμορφα κατανεμημένες μέσα στη χρονιά. Επίσης, δεν είναι σπάνιες οι καλοκαιρινές καταιγίδες, ενώ στα υψηλότερα σημεία των βουνών διατηρείται το χιόνι για μμεγάλο χρονικό διάστημα του έτους. Οι κλιματολογικές συνθήκες σε συνδυασμό με τον πολιτισμό που αναπτύχθηκε στους ορεινούς όγκους της χώρας μας, ευνοεί την ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού (Ουζούνογλου, 2017).

Επίσης, προϋπόθεση για την ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού είναι η καλή και ασφαλής προσπέλαση των περιοχών, καθώς και η δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων, που να καλύπτουν τις ιδιαίτερες ανάγκες των επισκεπτών και των εργαζομένων σε αυτά, τα οποία θα δένουν με το φυσικό περιβάλλον και θα διαθέτουν όσο το δυνατόν περισσότερους συμπληρωματικούς χώρους, όπως εστιατόρια, μπαρ, καφετέριες, μαγαζιά, κ.λ.π. (Ουζούνογλου, 2017).

Κάποιες από τις σημαντικότερες δραστηριότητες του ορεινού τουρισμού είναι η ορειβασία, η πεζοπορία, η χιονοδρομία, η σπηλαιολογία, οι περιηγήσεις με ειδικά οχήματα εκτός χαραγμένων δρόμων, η αναρρίχηση, το ορειβατικό ποδήλατο, ο αλпинισμός, οι ορεινές κατασκηνώσεις, το πέταγμα με δελταπλάνο ή παραπέντε, κ.α. (Ουζούνογλου, 2017). Στην Ελλάδα, ο ορεινός

τουρισμός, αποτέλεσε ένα μέσο τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, καθώς χαρακτηριστικό του είναι η άμβλυνση της εποχικότητας, επιμηκύνοντας την τουριστική περίοδο. Η άνοδος όμως αυτού του είδους τουρισμού, παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και οφείλεται στο διαφορετικό τρόπο ζωής καθώς και την ανάγκη των ατόμων για άθληση και αναψυχή (Βαρβαρέσος & Σωτηριάδης, 2014).

Η ορειβασία αρχίζει να συγκαταλέγεται στα αθλήματα από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, καθώς τα νέα δεδομένα που έφερε η βιομηχανική επανάσταση, επηρέασε το τρόπο ζωής των ανθρώπων. Έτσι οι πρωτοπόροι ορειβάτες ήταν ευκατάστατοι ευγενείς, κυρίως Άγγλοι. Ο πρώτος ορειβατικός σύνδεσμος έκανε την εμφάνισή του το 1857 στο Λονδίνο (Hoibian, 2017). Στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, οι ορεινές περιοχές άρχισαν να αποτελούν αξιόλογους τουριστικούς προορισμούς. Πλέον τα άτομα άρχισαν να αποκτούν περισσότερα κίνητρα επισκεψιμότητας των ορεινών περιοχών, με αποτέλεσμα την μεγέθυνση της εισροής τουριστών σε ορεινούς όγκους (Katsoni, 2015).

Από τον 20^ο αιώνα και μετά αρχίζει η ανάπτυξη της χιονοδρομίας και η δημιουργία των πρώτων χιονοδρομικών κέντρων. Τα πρώτα χιονοδρομικά κέντρα εμφανίζονται στην Ευρώπη κατά τη δεκαετία του 1930, ενώ τα υπάρχοντα χιονοδρομικά κέντρα της Βορείου Αμερικής και των Άλπεων συνέβαλαν όλο και περισσότερο στην τοπική ανάπτυξη των περιοχών (Schmitz & Diaz, 2013).

Η ορειβασία σαν άθλημα μπορεί να χωριστεί σε δυο μεγάλες κατηγορίες την απλή ή μη τεχνητή και την τεχνητή ορειβασία. Η διαφορά τους βρίσκεται στο βαθμό δυσκολίας της ανάβασης και στον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται. Η τεχνητή ορειβασία, σε αντίθεση με την απλή, πρωτοεμφανίστηκε το 1786, όταν έγινε προσπάθεια ανάβασης της υψηλότερης κορυφής στην Ευρώπη, του Mont Blanc (Hoibian, 2017). Στη γενική έννοια της ορειβασίας, συγκαταλέγονται τρία διαφορετικά αθλήματα : 1) ο αλπινισμός, 2) η δύσκολη ορειβασία και 3) η αναρρίχηση.

Τα ορειβατικά καταφύγια άρχισαν να πρωτοεμφανίζονται ως καταλύματα για τους ορειβάτες-πεζοπόρους και χρησιμοποιούνταν για ξεκούραση και διανυκτέρευση. Διάφοροι ορειβατικοί σύλλογοι έχουν ασχοληθεί με τη δημιουργία νέων ή τη συντήρηση παλαιών καταφυγίων, καθώς αποτελούν την κύρια υποδομή του ορειβατικού τουρισμού. Κάποια από αυτά είναι καλά συντηρημένα και εφοδιασμένα, κάποια όμως τα έχουν παραμελήσει, χωρίς να υπάρχουν εγκαταστάσεις θέρμανσης και νερού (Vlogger, 2015).

Το άθλημα της ορειβασίας άρχισε να εμφανίζεται στην Ελλάδα σχετικά νωρίς, ενώ ο πρώτος ορειβατικός σύλλογος (Ε.Ο.Σ.) ιδρύθηκε το 1930. Σήμερα υπάρχουν πάνω από 50 ορειβατικοί σύλλογοι σε όλη την Ελλάδα. Παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το τουριστικό ορειβατικό προϊόν, τόσο οι σύλλογοι, όσο και τα άτομα που στρέφονται σε αυτόν τον τρόπο ζωής, πληθαίνουν. Η ορειβασία αποτελεί μια εναλλακτική μορφή τουρισμού, αλλά δυστυχώς δεν είναι προσιτή προς όλους καθώς απαιτεί εμπειρία, φυσική κατάσταση, κατάλληλη εκπαίδευση και ορειβατικό εξοπλισμό, που θεωρείται σχετικά ακριβός (Σφακιανάκης, 2000).

Η Ελλάδα θεωρείται ένας ιδιαίτερα ελκυστικός ορεινός προορισμός, καθώς αποτελείται από μεγάλο ορεινό και φυσικό πλούτο. Το κλίμα της αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα, που επιτρέπει την επίσκεψη των ορεινών περιοχών όλη τη διάρκεια του έτους. Παρόλα αυτά, η Ελλάδα υστερεί σε ορεινές υποδομές έναντι άλλων χωρών. Αναφορικά με τα καταφύγια, υπάρχουν αισθητές ελλείψεις, σε λειτουργικό επίπεδο. Κάποια καταφύγια έχουν εγκαταλειφθεί και απαιτείται άμεσα η συντήρησή τους. Σχετικά με τα χιονοδρομικά κέντρα της χώρας, κάποια έχουν τα πρότυπα ευρωπαϊκών προδιαγραφών, όμως υστερούν αριθμητικά σε σχέση με τις χειμερινές δραστηριότητες που μπορούν να αναπτυχθούν (Καλαπόδη, 2010).

Για την ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού στην Ελλάδα, θεωρείται σκόπιμο η εφαρμογή και η μελέτη ενός ολοκληρωμένου προγράμματος πολιτικής, που θα ενισχύσει τις ορεινές περιοχές, θα προωθήσει τις δραστηριότητες και θα επιμορφώσει την τοπική κοινωνία των εκάστοτε ορεινών περιοχών για τις δυνατότητες και τις θετικές επιδράσεις του ορεινού τουρισμού. Θα προσφέρει αρκετές ευκαιρίες στον πληθυσμό ενώ θα αναδειχθούν τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Επιπλέον, θα δοθεί η δυνατότητα ενημέρωσης και ενασχόλησης με τις ορεινές δραστηριότητες, περισσότερων ατόμων. Η προώθηση του ορεινού τουρισμού στις ελληνικές περιοχές, πρέπει να γίνει με γνώμονα τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη προστασία του περιβάλλοντος, με την κατάλληλη ευαισθητοποίηση και ενημέρωση.

2.3 ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αναρριχητικός τουρισμός συγκαταλέγεται στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού και διαφοροποιείται από τον τουρισμό περιπέτειας. Ως αναρριχητικό τουρισμό ορίζουμε την μετακίνηση ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων σε κατάλληλα μέρη (πεδία) για την εξάσκηση της αναρρίχησης. Οι μετακινήσεις μπορεί να είναι είτε σε φυσικό τοπίο, είτε σε τεχνικό (Σφακιανάκης, 2000).

Η αναρρίχηση τα τελευταία χρόνια έχει πάρει παγκόσμιες διαστάσεις και είναι ευρέως γνωστή στις δυτικές χώρες. Πλέον είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον τουρισμό, καθώς ταξιδεύουν άτομα από όλο τον κόσμο αναζητώντας τα καλύτερα πεδία αναρρίχησης και κυνηγώντας ελκυστικές διαδρομές με βαθμούς δυσκολίας. Μια νέα τάση που υπάρχει τα τελευταία χρόνια είναι να πραγματοποιούνται αναρριχήσεις σε μεγάλα αστικά κέντρα, σε ψηλά κτήρια ή ακόμα και ουρανοξύστες. Το άθλημα της αναρρίχησης, άρχισε να αποκτά μεγάλη άνθηση μετά το 1980, που ξεκίνησαν την λειτουργία τους αρκετά γυμναστήρια αναρρίχησης εσωτερικού χώρου (Σφακιανάκης, 2000).

Ο αναρριχητικός τουρισμός αποτελεί σημαντικό οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό παράγοντα στην τοπική ανάπτυξη των ορεινών περιοχών και όχι μόνο. Αρχικά, ο ορεινός τουρισμός και κατά συνέπεια ο αναρριχητικός, δημιουργεί μια σειρά νέων θέσεων εργασίας στις τουριστικές ορεινές περιοχές, καθώς δημιουργούνται τουριστικές επιχειρήσεις (χώροι εστίασης, ψυχαγωγίας, χώροι καταλυμάτων). Επίσης, αμβλύνεται το φαινόμενο της εποχικότητας, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να λειτουργούν όλους τους μήνες του χρόνου. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα ενασχόλησης με το τουριστικό προϊόν σε περιοχές απομονωμένες, που είχαν μια μοναδική πηγή εισοδήματος, ενώ παράλληλα στηρίζεται η σύνδεση του τουρισμού με άλλες οικονομικές δράσεις μιας περιοχής. Τέλος, η εισροή τουριστών, επηρεάζει την κοινωνία με την συχνή επαφή των ντόπιων κατοίκων με τους επισκέπτες, τις διαφορετικές κοινωνικές συμπεριφορές και την ανάμειξη των ηθών και εθίμων των διαφορετικών πολιτισμών (Silva et al, 2013).

2.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ- ΕΙΔΗ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗΣ

Στην αναρρίχηση οι συνηθέστερες περιοχές που προτιμώνται βρίσκονται μακριά από τα αστικά κέντρα και οι αναρριχητές εκμεταλλεύονται τις χαμηλές οροσειρές. Είναι ένα άθλημα που

απαιτεί χρόνο, με αποτέλεσμα κάποιες φορές η διανυκτέρευση να θεωρείται αναγκαία. Οι αναρριχητές για αυτόν το λόγο επιλέγουν συγκεκριμένες μέρες «σκαρφαλώματος» (π.χ. σαββατοκύριακα).

Η αναρρίχηση χωρίζεται σε δυο βασικές κατηγορίες ανάλογα με το αν πραγματοποιείται σε τεχνητό ή φυσικό πεδίο. Στην πρώτη κατηγορία, η αναρρίχηση σε τεχνητό πεδίο μπορεί να γίνει σε γυμναστήριο, σε ιδιωτικές πίστες ή σε πίστες συλλόγων/ακαδημιών, ακόμα και σε πίστες στο σπίτι. Η δεύτερη κατηγορία, χωρίζεται σε άλλες υποκατηγορίες όπως:

1. Bouldering: είναι αναρρίχηση που γίνεται χωρίς σχοινί και ουσιαστικά είναι το σκαρφάλωμα σε μικρούς βράχους {βλ. 2.4}. Στις διαδρομές υπάρχουν ήδη τοποθετημένες ασφάλειες, όπου απλά περνάμε το σχοινί.
2. Παραδοσιακή αναρρίχηση: Αυτή είναι η "αυθεντική" αναρρίχηση. Έχει πολύ λίγες ασφάλειες και ο αναρριχητής πρέπει να χρησιμοποιήσει καρυδάκια και φρεντάκια {βλ. 2.4} για ασφάλιση.
3. Solo αναρρίχηση: γίνεται χωρίς τη χρήση σκοινιού και δεν υπάρχει σχοινοσύντροφος.
4. Παγοαναρρίχηση: η αναρρίχηση γίνεται πάνω σε πάγο, που μπορεί να είναι κάποιος παγοκαταρράκτης ή μια απόκρημνη παγωμένη πλαγιά. Γίνεται συνήθως με τη χρήση σκοινιού αλλά αυτό δεν είναι απαραίτητο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, η αναρρίχηση θεωρείται αθλητική όταν για την ασφάλιση του αναρριχητή χρησιμοποιούνται μόνιμες ενδιάμεσες ασφάλειες, που έχουν προ-τοποθετηθεί, χωρίς να απαιτείται η τοποθέτηση από αυτόν προσωρινών ασφαλειών. Οι μόνιμες ασφάλειες είναι αρκετές για να του προσφέρουν προστασία από τραυματισμό, σε οποιοδήποτε σημείο της διαδρομής που μπορεί να συμβεί πτώση του αναρριχητή. Θεωρείται η ασφαλέστερη μέθοδος αναρρίχησης και συμβάλλει κυρίως στη βελτίωση της απόδοσης και των κινητικών αναρριχητικών ικανοτήτων των αναρριχητών (<https://beyonk.com>).

Εικόνα 1-5: Είδη Αναρρίχησης

Πηγή: <https://beyonk.com>

2.4 ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗΣ

Ανάλογα ποιο είδος αναρρίχησης ακολουθεί κάποιος απαιτείται και ο κατάλληλος εξοπλισμός. Ο σημαντικότερος εξοπλισμός είναι:

1. Αναρριχητικά παπούτσια: Τα παπούτσια αναρρίχησης διαφέρουν από κάθε άλλο είδος παπουτσιού. Στο πάτο έχει καουτσούκ για να μπορεί να «κολλάει» στα βράχια ενώ μπορεί να χαρακτηριστεί ουδέτερο, ενδιάμεσο και έντονο, ανάλογα με το είδος αναρρίχησης που

θέλουμε να κάνουμε. Πρέπει να είναι στενό (συνήθως 2 νούμερα μικρότερο από το κανονικό)

2. Μπωντριέ: αποτελεί τη ζώνη αναρρίχησης καθώς επιτρέπει να δεθεί ο αναρριχητής με ασφάλεια στο σκοινί.
3. Σχοινί: ανάλογα με το είδος αναρρίχησης το σχοινί χωρίζεται σε κατηγορίες (ελαστικό, στατικό, μονό, διπλό κτλ.)
4. Κράνος
5. Καραμπίνερ: Είναι ανθεκτικοί, ελαφροί μεταλλικοί κρίκοι με πύλες που ανοίγουν και χρησιμοποιούνται για να συνδέσουμε το σκοινί σε μέσα ασφάλισης όπως τα καρυδάκια ή φρεντάκια ή ασφάλειες
6. Σετάκια: Αποτελούνται από δύο καραμπίνερ ενωμένα μεταξύ τους με ιμάντα. Το ένα το κλιπάρουμε στην ασφάλεια (με την πύλη αντίθετα από τον βράχο) ενώ το άλλο το περνάμε στο σκοινί μας.
7. Οχτάρι: Χρησιμοποιείται για την ασφάλιση του επικεφαλής. Είναι ο πιο απλός τρόπος ασφάλισης
8. Φρεντάκια και Καρυδάκια: Είναι μέσα ασφάλισης που τοποθετεί ο αναρριχητής στον βράχο
9. Παγόβιδες, Πιολέ και κραμπόν (χρησιμοποιούνται μόνο στην παγοαναρρίχηση) (<https://www.climbing.com.>)

Εικόνα 6: Εξοπλισμός Αναρρίχησης

Πηγή: www.rei.com, 2019, Ιδία Επεξεργασία

2.5 ΠΡΟΦΙΛ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΑ

Η αναρρίχηση ως ένα κομμάτι του αθλητικού τουρισμού, έχει απασχολήσει την τουριστική βιομηχανία, που δειλά εισήλθε και στην Ελλάδα (Beedie,2003). Οι επισκέπτες των πεδίων αναρρίχησης, αποτελούν ένα είδος διαφορετικού τουρίστα, που επιλέγει περιοχές που ξεφεύγουν από τους παραδοσιακούς τουριστικούς προορισμούς. Οι αναρριχητές επιλέγουν να ασχοληθούν με τέτοιου είδους extreme αθλήματα, γιατί το θεωρούν μια μεγάλη πρόκληση, νιώθουν απελευθερωμένοι, είναι πιο δημιουργικοί, συγκεντρωμένοι και προφανώς για τη δική τους φυσική κατάσταση. Είναι άτομα που θέλουν να βρίσκονται κοντά στη φύση και σέβονται το περιβάλλον (Ewert, 1985).

Αναφορικά με το προφίλ ενός αναρριχητή, στα χαρακτηριστικά του θα παραθέταμε τον αυτοσεβασμό, τον ανταγωνισμό που έχουν με τον ίδιο τους τον εαυτό και την τελειομανία, καθώς είναι άτομα που αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες διερευνώντας συνεχώς τον ίδιο τους τον εαυτό. Αντιμετωπίζουν συνεχώς προκλήσεις, που τους βοηθάει ακόμα και στην καθημερινότητα τους, αφού είναι άτομα με χαμηλά επίπεδα άγχους, διατηρώντας την ψυχραιμία τους. Η αναρρίχηση ως

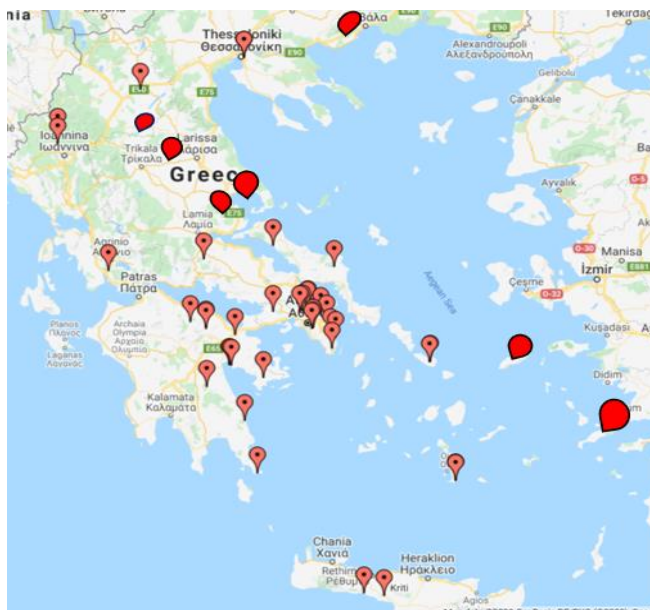

αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής των αναρριχητών, επεμβαίνει ασυνείδητα στις καθημερινές αποφάσεις της ζωής τους. Επιλέγουν αυτό το είδος τουρισμού για να ξεφύγουν από την καθημερινή ζωή στην πόλη, να διερευνήσουν νέους τόπους, να θέσουν νέους στόχους, να επεκτείνουν τις δεξιότητές τους και να αποκτήσουν νέες εμπειρίες, αφού ο κάθε τόπος που επισκέπτονται έχει να δώσει κάτι καινούριο, κάτι διαφορετικό (Levenhagen, 2010).

2.6 ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα με τις πλούσιες οροσειρές και ορεινές εκτάσεις της αποτελεί ένα σημαντικό προορισμό για αναρριχητικό τουρισμό. Σύμφωνα μάλιστα με την ιστοσελίδα routes.gr υπάρχουν 666 καταγεγραμμένα πεδία σε 63 περιοχές της Ελλάδας για αναρρίχηση σε εξωτερικό χώρο. Κάποιες από αυτές, όπως τα Μετέωρα και η Κάλυμνος, είναι παγκόσμια γνωστές, προσελκύοντας επισκέπτες από όλο τον κόσμο (greece-is.com). Μάλιστα η Κάλυμνος έχει καθιερωθεί τα τελευταία χρόνια ως ένας από τους σημαντικότερους αναρριχητικούς προορισμούς από τη δεκαετία του '90, όπου ένας Ιταλός αναρριχητής επισκέφτηκε το νησί, μαγεύτηκε από την ποικιλομορφία των βράχων, επιχειρώντας να ανοίξει διαδρομές. Έτσι, αρχικά δημιουργήθηκαν τα 24 πρώτα οργανωμένα πεδία ενώ πλέον αριθμούνται 77. Επίσης, εκεί φιλοξενείται και ένα από τα μεγαλύτερα ετήσια φεστιβάλ (kalymnos-guide.gr)

Χάρτης 1: Αναρριχητικά Πεδία στην Ελλάδα

Στα Μετέωρα οι πρώτες διαδρομές ανοίχτηκαν από το Γερμανό αναρριχητή Dietrich Hasse το 1975 και μέχρι το 1985 είχαν ανοιχτεί διαδρομές σε όλους τους βράχους των Μετεώρων. Το 1977 εκδίδεται ο πρώτος τουριστικός οδηγός αναρρίχησης για τα Μετέωρα και αρχίζουν οι πρώτες επισκέψεις αναρριχητών επισκεπτών στα Μετέωρα. Το 1986 διοργανώνεται η πρώτη Πανερωπαϊκή συνάντηση με μεγάλη προσέλευση διάσημων αναρριχητών και το 1989 ιδρύεται η Ορειβατική Λέσχη Καλαμπάκας. Το 1993 έγινε η αρχή για το πρώτο συνέδριο Ορειβατικής Ασφάλειας της Παγκόσμιας Ορειβατικής Ένωσης, που πλέον έχει γίνει ετήσιο. Το 1999 διοργανώθηκε η 2η Ευρωπαϊκή συνάντηση στα Μετέωρα και το 1999 και 2000 Πανελλήνιοι Αγώνες Αναρρίχησης (kalampaka.com).

Η αναρρίχηση άρχισε να αποκτά σημαντική ανάπτυξη στην Ελλάδα με το πέρασμα των χρόνων και πλέον πολλοί από τους ορειβατικούς συλλόγους έχουν στην κατοχή τους πίστα αναρρίχησης κλειστού χώρου. Ολοένα και αυξάνεται ο αριθμός των ιδιωτικών γυμναστηρίων αναρρίχησης με τεχνητές πίστες (bouldering), προσελκύοντας άτομα κάθε ηλικίας, που θέλουν να ασχοληθούν και να μυηθούν στην τέχνη της αναρρίχησης. Σημαντικό να επισημανθεί είναι επίσης ότι στην Ελλάδα πολλές πίστες αναρρίχησης λειτουργούν υπό την διεύθυνση ενός αναρριχητικού συλλόγου. Έτσι, τα συγκεκριμένα 17 γυμναστήρια αναρρίχησης δεν έχουν μεγάλη ποικιλία διαδρομών ή συχνή εναλλαγή διαδρομών αφού δεν υπάρχει η αντίστοιχη οικονομική επάρκεια από τον σύλλογο και εξαιτίας αυτού προσελκύουν λιγότερο αριθμό αναρριχητών. Τοίχοι αναρρίχησης λειτουργούν επίσης σε καλοκαιρινές κατασκηνώσεις στην Ελλάδα και σε ορισμένα αθλητικά σωματεία. Στις κατασκηνώσεις οι οποίες είναι μέλη της Πανελλήνιας Ένωσης Λειτουργών Παιδικής Κατασκήνωσης οι 17 από αυτές λειτουργούν τοίχο αναρρίχησης στις αθλητικές δραστηριότητες τους από τις 28 (Το 60% των κατασκηνώσεων) (climbing-greece.com).

Σχήμα 2: Αναρριχητικά Πεδία Ελλάδος Βάση Περιοχής

2.7 ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Ο αναρριχητικός τουρισμός, αποτελεί κερδοφόρο τομέα στην τουριστική βιομηχανία και έχει παρατηρηθεί ανάπτυξη του στις τελευταίες δεκαετίες. Προσφέρει τόσο οικονομικά όσο και φυσικά οφέλη σε μια περιοχή. Σε αυτόν τον τομέα λοιπόν συγκαταλέγεται και ο αναρριχητικός τουρισμός. Πολλές χώρες του πλανήτη έχουν εμβαθύνει στον τουρισμό περιπέτειας, καθώς οι δραστηριότητες που τον περιβάλλουν μπορούν να επεκτείνουν την εποχικότητα, προσφέροντας οικονομικά οφέλη (Κωστοπούλου & Κυρίτσης, 2003).

Παρόλα αυτά, όπως προαναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα ο ορεινός τουρισμός συμβάλλει θετικά στην ανάπτυξη μιας τουριστικής περιοχής, αλλά κρύβονται κάποιοι κίνδυνοι. Υπάρχουν τόσο υποστηρικτές όσο και αρνητές αυτού του αθλήματος που αντίστοιχα επηρεάζουν τις προοπτικές ανάπτυξης του αναρριχητικού τουρισμού. Ο αναρριχητικός τουρισμός και οι προοπτικές ανάπτυξής του είναι ένα θέμα που έχει απασχολήσει τόσο τους ερευνητές όσο και την αναρριχητική κοινότητα.

Από τη μια πλευρά, υπάρχουν οικονομικά και φυσικά πλεονεκτήματα, που προάγουν τον αναρριχητικό τουρισμό. Δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης, διατηρεί την φυσική κληρονομιά του κάθε τόπου, προστατεύοντας το περιβάλλον καθώς προωθείται ο αναρριχητικός τουρισμός με ευαίσθητο τρόπο. Αναπτύσσεται η οικολογική συνείδηση, καθώς επίσης και η οικονομική ανάπτυξη των περιοχών με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος, αφού η πλειονότητα των αναρριχητών είναι θερμοί υποστηρικτές της βιωσιμότητας του περιβάλλοντος.

Επιπλέον, η ανάπτυξη του αναρριχητικού τουρισμού θα οδηγήσει στη δημιουργία νέων αναρριχητικών πεδίων, που θα ωφελήσει τους ντόπιους αναρριχητές, ενώ παράλληλα θα διαδοθεί η αναρρίχηση ως άθλημα, με αποτέλεσμα περισσότερα άτομα να έρθουν σε επαφή από διαφορετικές περιοχές από όλο τον κόσμο. Τέλος, διάφοροι σύλλογοι (ορειβατικοί, ομάδες διάσωσης, κτλ.) θα μπορέσουν να συμβάλλουν σε όλη αυτή την προσπάθεια και θα αναδειχθούν και αυτοί με τη σειρά τους (<https://www.theuiaa.org>).

Στον αντίποδα βρίσκονται οι επικριτές του αναρριχητικού τουρισμού που παραθέτουν με τη σειρά τους αρνητικές συνέπειες όπως, η επιβάρυνση του περιβάλλοντος, η διατάραξη του οικοσυστήματος και συγκεκριμένα της πανίδας και χλωρίδας, ο συνωστισμός σε συγκεκριμένα

πεδία διαδρομών, ενώ η συχνή επανάληψη κάποιων διαδρομών θα φθείρει το βράχο. Επίσης υπάρχει το ζήτημα της οικονομικής επίπτωσης, σε περίπτωση που οι τουρίστες δεν ενισχύουν την τοπική οικονομία, καθώς μπορεί να επιλέξουν τη διανυκτέρευση σε σκηνή επάνω στο βουνό και να μην απολαύσουν την επίσκεψή τους στην περιοχή (Geneletti & Dawa, 2009).

Ένας άλλος προβληματισμός που υπάρχει, είναι ότι όταν κάποιοι πιο έμπειροι αναρριχητές δοκιμάσουν και επιτυχώς ολοκληρώσουν μια διαδρομή, μπορεί να μην την επαναλάβουν, με αποτέλεσμα να μην ξανά επισκεφτούν την περιοχή. Για αυτό το λόγο στρέφουν το ενδιαφέρον τους σε αναρριχητικούς προορισμούς με πλειάδα ανεξερεύνητων διαδρομών. Θα μπορούσε λοιπόν να δημιουργηθεί ένα πρόγραμμα, που θα αναπροσάρμοζε τις διαδρομές, ώστε να κρατήσει το κοινό ενεργό (Θεοδωρόπουλος, 2009).

Πρέπει να γίνει αντιληπτή, από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, η ήπια και βιώσιμη ανάπτυξη που θα φέρει ο αναρριχητικός τουρισμός. Για να επιτευχθεί μια ομαλή και βιώσιμη ανάπτυξη στον αναρριχητικό τουρισμό, κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία της τοπικής αναρριχητικής κοινότητας, των ορειβατικών συλλόγων καθώς και των επιχειρήσεων και των επαγγελματιών που θα εμπλακούν.

Αρχικά η τοπική αναρριχητική κοινότητα, θα μπορούσε να αναλάβει μια σειρά από πρωτοβουλίες ώστε να διατηρήσει καθαρά και ασφαλή τα αναρριχητικά πεδία και τις διαδρομές. Για αυτό το λόγο θα πρέπει να υπάρξει μια ομάδα που θα αναλαμβάνει τη συντήρηση των διαδρομών (αλλαγή πλακέτας, έλεγχος σκουριασμένου εξοπλισμού κτλ), όπως επίσης και η άμεση εμπλοκή των τοπικών αρχών σε περίπτωση κάποιας κατολίπησης ή υποχώρησης των βράχων (Geneletti, & Dawa, 2009).

Επιπρόσθετα, με την αρωγή των παραπάνω φορέων, θα μπορούσε να σχεδιαστεί ένα αναρριχητικό πρόγραμμα που θα απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες που θέλουν να εμπλακούν με το άθλημα. Πλέον υπάρχουν αρκετές προοπτικές και καινοτομίες με νέο εξοπλισμό που με ασφάλεια καλύπτουν τις δυσκολίες που μπορεί να βρεθεί αντιμέτωπος ένας νέος, άπειρος αναρριχητής αλλά και ένας ηλικιωμένος (Geneletti, & Dawa, 2009).

Η σωστή ενημέρωση και η προβολή του αθλήματος, είναι απαραίτητο να ανατεθεί στα κατάλληλα άτομα, που με ένα σχεδιασμό marketing θα πλησιάσει ένα μεγάλο εύρος ατόμων. Οι σύλλογοι και τα μέλη τους, θα πρέπει να ενημερώσουν τις τοπικές κοινωνίες σχετικά με το άθλημα της αναρρίχησης, αλλά και για την επερχόμενη ανάπτυξη που μπορεί να έρθει. Θα πρέπει να γίνει η κατάλληλη προβολή των νέων εξελίξεων του αθλήματος, η ασφάλεια που παρέχει πλέον ο νέος

εξοπλισμός και η φυσική ομορφιά που προσφέρει αυτό το άθλημα, ώστε να γίνεται όλο και πιο δημοφιλές (Geneletti, & Dawa, 2009).

Υπάρχουν παραδείγματα αναρριχητικών προορισμών, που χαρακτηρίζονται για την ασφαλή προσέγγιση του αθλήματος και για την συχνή επίβλεψη των διαδρομών από έμπειρους αναρριχητές. Ένας τέτοιος αναρριχητικός προορισμός αποτελεί και η Ισπανία. Η συνεχής επίβλεψη και η προσωπική ενημέρωση για οποιαδήποτε νέα προκύψουν στον τομέα της αναρρίχησης καθιστά τους Ισπανούς συνοδούς βουνού κατάλληλους και αξίους εμπιστοσύνης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την θετική εντύπωση που αφήνει το άθλημα στους επισκέπτες, με συνέπεια την ικανοποίηση τους και γιατί όχι και την επανεπίσκεψη του προορισμού (Swarbrooke et al, 2003). Άρα λοιπόν, πρωταρχικός στόχος είναι η βιωσιμότητα του τουρισμού και η προστασία του περιβάλλοντος. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, υπάρχει μια λεπτή γραμμή στο αν όλοι οι τουρίστες-επισκέπτες τηρήσουν τους κανόνες και δεν προβούν σε καμία ενέργεια που θα οδηγήσει στην υποβάθμιση της περιοχής (Perchlaner, 2005).

Επιπλέον, μέσα από μια μελέτη στις χώρες τις Αμερικής, απορρέουν κάποια χαρακτηριστικά και γεγονότα που αφορούν την αναρρίχηση και την ορειβασία γενικότερα, όπως επίσης και τα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν και διακρίνονται στο παρακάτω σχήμα.

Σχήμα 3: Χαρακτηριστικά Στοιχεία και Οικονομικά Οφέλη για την Αναρρίχηση και την Ορειβασία

ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗ-ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΟΦΕΛΗ ΤΩΝ ΥΠΑΙΘΡΙΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΩΤΗΤΩΝ
<ul style="list-style-type: none"> ✚ 14 διαφορετικά βουνά πάνω από 8000 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας ✚ Από το 2018, πάνω από 5.200 άτομα είχαν ανέβει με επιτυχία στο Όρος Έβερεστ, το ψηλότερο βουνό στον κόσμο ✚ Η αναρρίχηση έγινε για πρώτη φορά άθλημα στα τέλη της δεκαετίας του 1880 στην Αγγλία-Μέχρι στιγμής υπάρχουν πάνω από 400 εσωτερικοί τοίχοι αναρρίχησης μόνο στο Ηνωμένο Βασίλειο ✚ Ένας από τους διασημότερους βράχους στον κόσμο θεωρείται ότι είναι το El Capitan στο Εθνικό Πάρκο Yosemite. Έχουν γυριστεί διάφορα ντοκιμαντέρ και ταινίες αναρρίχησης εκεί, όπως η ταινία Free Solo ✚ Ο πρώτος τεχνητός τοίχος αναρρίχησης, πιστεύεται ότι χρονολογείται το 1939 ✚ Μια μελέτη έδειξε ότι η αναρρίχηση συμβάλλει θετικά στο καρδιαγγειακό σύστημα, καίγοντας 900 θερμίδες την ώρα ✚ Η αναρρίχηση είναι ωφέλιμοι και για τα παιδιά, καθώς βελτιώνει τις κινητικές τους δεξιότητες, το συντονισμό και την ισορροπία	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Κάθε χρόνο, οι Αμερικανοί ξοδεύουν 120 δισεκατομμύρια δολάρια για εξοπλισμό και για υπαίθρια αναψυχή ✚ Η υπαίθρια δραστηριότητα θα μπορούσε να συνεισφέρει έως και 730 δισεκατομμύρια δολάρια στην αμερικανική οικονομία κάθε χρόνο ✚ Η υπαίθρια αναψυχή παγκοσμίως παράγει έως και 887 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως, παρέχοντας 6,1 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στην Αμερική ✚ Η υπαίθρια οικονομία αναψυχής αυξάνεται περίπου 5% κάθε χρόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες

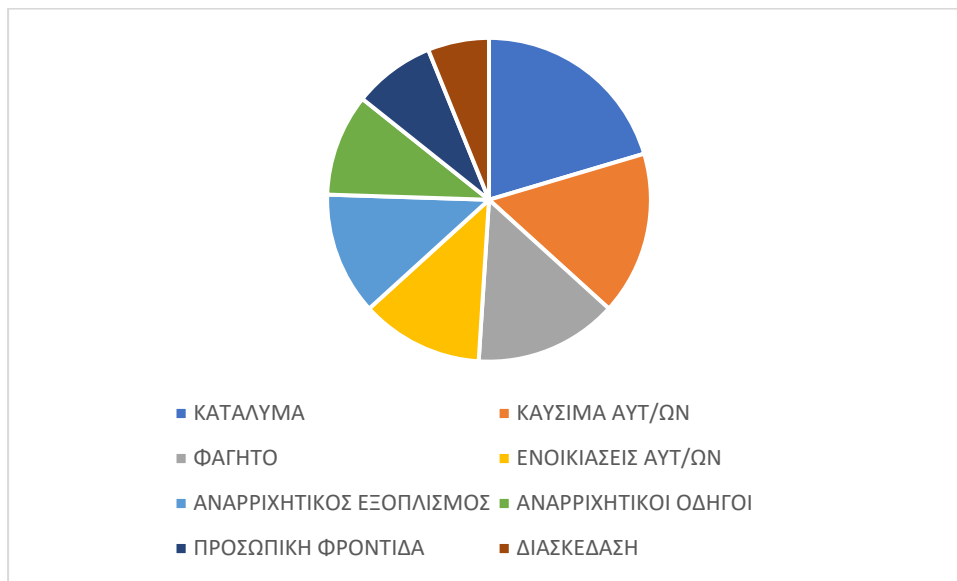
Πηγή: <https://www.10adventures.com>, 2020

2.8 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Σύμφωνα με έρευνες που διεξήχθησαν σε περιοχές μελέτης στην πολιτεία της Αμερικής Κεντάκι (Estill, Lee, Menifee, Owsley, Powell, Wolfe), πληροφορούμαστε την οικονομική επίδραση της αναρρίχησης σε αυτές. Πιο συγκεκριμένα, στον πίνακα που ακολουθεί διακρίνουμε τις κατηγορίες στις οποίες δαπανούν χρήματα οι επισκέπτες στην περιοχή. Ύστερα από αυτή τη μελέτη, διαπιστώθηκε ότι το 2015, οι αναρριχητές που επισκέφτηκαν την περιοχή δαπάνησαν 2.7

εκ. δολάρια. Μάλιστα στον πίνακα 5 που ακολουθεί, φαίνονται οι τομείς, για τους οποίους οι αναρριχητές δαπάνησαν τα χρήματά τους.

Γράφημα 1: Τομείς Δαπάνης Αναρριχητών του Φεστιβάλ

Πηγή: Economic Impact Of Rock Climbing In Kentucky, 2015

Στην ίδια έρευνα, του 2015, αποδείχθηκε ότι οι αναρριχητές, δαπανούν πάνω από 3.6 εκ. δολάρια ετησίως, σε μια από τις πιο οικονομικά αδύναμες περιοχές στις ΗΠΑ. Μάλιστα όσα στερεότυπα είχαν δημιουργηθεί για τους αναρριχητές (άνεργοι, ακαλλιέργητοι κτλ.), όχι μόνο διαψεύστηκαν, αλλά μάλιστα αποδείχθηκε πόσο συμβάλλουν στην οικονομία ενός τόπου. Για να γίνει ακόμα μεγαλύτερη προσφορά, επισήμαναν πως θα πρέπει οι κοινότητες του Κεντάκι, να επιτρέψει την είσοδο και στις άλλες αναρριχητικές διαδρομές και αναρριχητικά πεδία, ώστε να υπάρξει μεγαλύτερη εισροή τουριστών. Επίσης, θα ήταν καλό, οι ντόπιοι να έχουν καλύτερη επικοινωνία και εμπλοκή με αυτήν την προσπάθεια. Σύμφωνα με την έρευνα, αποδείχθηκε πως ο πληθυσμός του Κεντάκι δεν συμμετέχει ενεργά. Πρέπει να γίνει από κοινού μια προσπάθεια αλληλεξάρτησης των ντόπιων κατοίκων με τους επισκέπτες ώστε να γίνει εφικτή η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη (Marples et al, 2016).

Η μεγάλη οικονομική συνεισφορά των αναρριχητών, δεν φαίνεται μόνο σε μια περιοχή και σε μια έρευνα. Έχουν γίνει πολλές έρευνες που αποδεικνύουν τις προτιμήσεις των επισκεπτών και σε άλλες περιοχές, οικονομικά αδύναμες. Πιο συγκεκριμένα σε μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2015, στην κομητεία του Χάμιλτον, επιβεβαιώθηκε η αύξηση του εγχώριου κεφαλαίου κατά 1\$ δισεκατομμύριο το χρόνο από τον τουρισμό και πιο συγκεκριμένα, από το ενδιαφέρον των τουριστών για την επίσκεψη των βράχων, και των αθλητικών φεστιβάλ. Οι ερευνητές, επισκέπτονταν τα αναρριχητικά πεδία για να αντλήσουν πληροφορίες για τον τόπου από όπου προέρχονταν οι τουρίστες, για το ποσό των χρημάτων που δαπάνησαν και για το που τα δαπάνησαν, που θα διέμεναν κτλ.

Ο στόχος της έρευνας ήταν για να αποδείξει στους ντόπιους κατοίκους, στις τοπικές επιχειρήσεις και στον δήμο γενικότερα ότι ο τουρισμός είναι κερδοφόρος και πρέπει να δουν πόσο ωφελεί αυτούς και την κοινωνία τους. Οι αναρριχητές αγοράζουν και διαμένουν τοπικά και ενισχύουν την τοπική οικονομία, καθώς δεν επιλέγουν μεγάλα ξενοδοχεία μακριά από αυτό το μέρος. Ο ερευνητής μάλιστα επισήμαναν στο τέλος, ότι τα λεφτά μένουν στον τόπο και ότι για αυτό το λόγο θα πρέπει οι κάτοικοι να δραστηριοποιηθούν και να αρχίζουν να τον υποστηρίζουν (Ellison, 2018).

Σύμφωνα με μια άλλη μελέτη που πραγματοποιήθηκε το 2000 (Hanemann, 2000) για την βιώσιμη διαχείριση των αναρριχητικών περιοχών στην Ευρώπη, διαπιστώθηκε ότι στη Γαλλία ο αναρριχητικός τουρισμός, αποτελεί ένα σημαντικό οικονομικό παράγοντα. Αν και αρχικά, υπήρχε η άποψη ότι οι αναρριχητές χαρακτηρίζονταν ως τουρίστες χαμηλού προϋπολογισμού, στην Γαλλία τα πράγματα διαφέρουν. Μάλιστα μέσα από την αναρρίχηση καταβάλλονται προσπάθειες, ώστε ο τουρισμός σε κάποιες περιοχές της Γαλλίας να μην κινδυνέψει από την εποχικότητα. Γίνεται μια συν-διαχείριση εμπλέκοντας την αναρρίχηση με άλλες δραστηριότητες (π.χ. πεζοπορία, ποδηλασία, canyoning κα) προσελκύοντας έναν αριθμό επισκεπτών.

Οι αναρριχητές τουρίστες, ξοδεύουν ένα σημαντικό χρηματικό ποσό κατά τη διαμονή τους σε μια αναρριχητική περιοχή, ενισχύοντας την τοπική οικονομία. Βέβαια, αυτό διαφέρει από περιοχή σε περιοχή. Δυστυχώς δεν υπάρχουν πολλές μελέτες πάνω σε αυτό το θέμα. Πάντως, όπως προαναφέρθηκε και παραπάνω οι κύριοι τομείς δαπάνης των αναρριχητών είναι το φαγητό, τα καταλύματα και ο αναρριχητικός εξοπλισμός.

Σχετικά με την περιβαλλοντική προστασία και τους αναρριχητικού βιοτόπους, τα αναρριχητικά πεδία αποτελούν μέρη ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος. Η διατάραξη της

γλωρίδα και πανίδα ενός αναρριχητικού βιότοπου δεν οφείλεται πάντα και μόνο στους αναρριχητές, καθώς αποτελεί περιοχή προσέλκυσης ατόμων ασχολούμενων με διάφορες δραστηριότητες πέραν της αναρρίχησης. Παρόλα αυτά τα άμεσα προβλήματα που μπορεί να προκληθούν είναι, η ζημία που προκαλείται από επαφή με τα πόδια του αναρριχητή, μηχανική βλάβη και οπτικοακουστική διαταραχή. Αυτά βέβαια, επηρεάζονται και διαφέρουν ανάλογα από την συχνή επίσκεψη ενός πεδίου ή το χρόνο διαμονής σε αυτό. Κάποια σημεία, όπου μπορεί να προκληθούν προβλήματα ή διαταραχές είναι ο δρόμος και το μονοπάτι για την πρόσβαση του πεδίου, οι χώροι ανάπαυσης και η αναρριχητική διαδρομή από την εκκίνηση μέχρι και το τέλος.

Κάποιες πιθανές λύσεις, θα αφορούσαν διαφορετικές περιοχές, που χρησιμοποιούνται για αναρρίχηση ή άλλους είδους αθλήματα, ανάλογα με το επίπεδο επικινδυνότητάς τους. Παρόλα αυτά καλό θα ήταν:

- Να δημιουργηθεί ένα συγκοινωνιακό δίκτυο μεταφοράς των αναρριχητών στα πεδία, υψηλής επικινδυνότητας
- Να δημιουργηθούν νέοι χώροι στάθμευσης στα πεδία που δεν θα επεμβαίνουν στο βιότοπο
- Να υπάρχουν συγκεκριμένα μονοπάτια με σημάσεις, που θα οδηγούν απευθείας στον βράχο και θα αποτρέπεται η διάβρωση των περιβαλλοντικά ευάλωτων περιοχών
- Η δημιουργία χώρων ανάπαυσης σε αβλαβή για το περιβάλλον μέρη
- Η τοποθέτηση ασφαλειών και προστατευτικού υλικού να γίνει όσο το δυνατόν ακίνδυνα σε περιοχές, ενώ στις ήδη υπάρχουσες διαδρομές, που επιβαρύνουν το αναρριχητικό πεδίο, θα μπορούσε να γίνει αντικατάσταση ασφαλειών σε κάποιο άλλο σημείο που δεν επιβαρύνει αρνητικά ή διαβρώνει το βράχο
- Να γίνει αφαίρεση μόνιμων ασφαλειών σε διαδρομές που έχουν πέσει σε αχρηστία. Σε αυτές μπορεί να χρησιμοποιηθεί ατομικός φορητός εξοπλισμός ασφάλισης. Επίσης σε κάποια πεδία, με αρκετό αριθμό διαδρομών, θα μπορούσε να γίνει καλύτερη διαχείριση ή και σύμπτυξη αυτών

Κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία των αναρριχητών με συλλόγους που ασχολούνται με την προστασία του περιβάλλοντος, ώστε να γίνεται έλεγχος (ανάλογα την εποχή) της πανίδας στις περιοχές και να υπάρχει η κατάλληλη ενημέρωση των επισκεπτών για τα είδη που ζουν εκεί και ποιες εποχές θα πρέπει να αποφευχθούν οι δραστηριότητες

3. ΕΙΔΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

3.1. ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Ως πολιτιστικό γεγονός χαρακτηρίζουμε οποιαδήποτε εκδήλωση που διοργανώνεται από (διάφορους φορείς) στο Δήμο, έχει ετήσιο χαρακτήρα και στόχος είναι να προβληθεί η περιοχή, η ιδιαιτερότητά της, τα χαρακτηριστικά αυτής, τα έθιμα και η κουλτούρα της. Άλλωστε ο πολιτισμός θεωρείται ότι κατέχει ένα σημαντικό στρατηγικό ρόλο στην οικονομία, στην ανάπτυξη της κοινωνίας και στη διαμόρφωση του αστικού τοπίου (Mercer, 2006).

Διάφορες διοργανώσεις με στόχους πολιτιστικούς, αθλητικούς, επιστημονικούς ή προσωπικούς που συμβαίνουν εκτός του καθημερινού πλαισίου ανάπτυξης των αντίστοιχων δραστηριοτήτων και έχουν σκοπό την ενημέρωση, τον εορτασμό, τη διασκέδαση ή την πρόκληση για βιωματική συμμετοχή μίας ομάδας ανθρώπων, μπορούν να χαρακτηριστούν και ως ειδικό γεγονός. Υπάρχουν είδη και κατηγορίες τέτοιου είδους διοργανώσεων, που αποτελούν αθλητικό, πολιτικό, πολιτιστικό, εμπορικό γεγονός ή τέλος, διάφορους εορτασμούς (Turner, 1982).

Η σημασία αυτών των εκδηλώσεων αυξάνεται ολοένα και περισσότερο, ενισχύοντας τους τουριστικούς προορισμούς, καθώς παρατηρείται μια συνεχής εξάπλωση της διοργάνωσης των γεγονότων. Ο όρος ειδικά γεγονότα (special events), χρησιμοποιείται για τον χαρακτηρισμό εκδηλώσεων που είτε πραγματοποιούνται για ιδιαίτερες περιστάσεις, είτε για συγκεκριμένους πολιτιστικούς, κοινωνικούς και εταιρικούς σκοπούς (Allen et al, 2008).

Η κάθε περιοχή στην οποία διαδραματίζεται κάποιο ειδικό γεγονός, επηρεάζεται οικονομικά και κοινωνικά. Αυτά αποτελούν σημαντική προώθηση του τουρισμού, όμως έχουν σύντομο κύκλο δράσης. Για αυτό το λόγο και δεν επηρεάζουν την οικονομία της χώρας, αλλά της εκάστοτε περιοχής. Για να έχει ένα τέτοιο γεγονός αποτέλεσμα, χρειάζεται να είναι περισσότερο στοχευόμενο παρά μεγάλο. Τα αθλητικά γεγονότα, είναι τέτοιου είδους, καθώς μπορούν να αποφέρουν μεγαλύτερη διάχυση (Clark, 2008).

Οι διάφοροι ορισμοί που αποδόθηκαν περιλαμβάνουν μεγάλο αριθμό εκδηλώσεων ανεξαρτήτου κλίμακας. Οι περισσότερες διοργανώσεις πραγματοποιούνται πιο πολύ για πολιτιστικούς και αθλητικούς λόγους, παρά για οικονομικούς (Mules, 1998). Προφανώς και μια πόλη επηρεάζεται από τη διοργάνωση ενός γεγονότος, αλλά οικονομικά επηρεάζεται μόνο η

περιοχή διοργάνωσης και όχι η χώρα διεξαγωγής (Clark, 2008). Οι ορισμοί για τις έννοιες του φεστιβάλ και του γεγονότος, παίρνουν από διαφορετικούς ερευνητές, άλλες διαστάσεις.

Πέρα από τον ορισμό που έχει προσπαθήσει να δώσει ο Getz, ο ίδιος έκανε προσπάθεια να διαχωρίσει τις έννοιες του διοργανωτή και συμμετέχοντα. Έτσι επισήμανε δυο κατηγορίες για τον όρο «γεγονός» (special event), η μία αυτή του διοργανωτή και η άλλη του συμμετέχοντα. Για το διοργανωτή, το γεγονός είναι κάτι που λαμβάνει χώρα σπάνια και έξω από τα συνηθισμένα προγράμματα και δραστηριότητες της διοργανώτριας αρχής, ενώ για τον επισκέπτη ή συμμετέχοντα, το γεγονός είναι μια ευκαιρία για κοινωνική ή πολιτιστική εμπειρία πέρα από τις συνηθισμένες επιλογές ή καθημερινές εμπειρίες (Getz, 1997).

Υπάρχουν λοιπόν, διαφορετικά είδη τέτοιων γεγονότων, ανάλογα με τη θεματική τους προσέγγιση, αλλά και με τη διάσταση που λαμβάνουν. Ανάλογα λοιπόν, με το μέγεθος, διακρίνονται σε τοπικά, σημαντικά γεγονότα (Major Events), εμβληματικά γεγονότα (Hallmark Events) και τέλος τα Υπέρ γεγονότα (Mega Events). Η άλλη μεγάλη κατηγορία διάκρισης, γίνεται με βάση το περιεχόμενό τους και διακρίνονται σε φεστιβάλ, σε ένα αθλητικό γεγονός και τέλος επιχειρηματικά γεγονότα και συνεδριακός τουρισμός (Business Events or MICE Industry) (Getz 1997).

Με τη ραγδαία αύξηση αυτών των γεγονότων έχει δημιουργηθεί μια ολόκληρη βιομηχανία (event industry), στην οποία συμμετέχουν και δρουν οι διοργανωτές του γεγονότος (event organizations), οι εταιρίες διαχείρισης των γεγονότων (event management companies), οι προμηθευτές των γεγονότων (event industry suppliers), οι βιομηχανικές ενώσεις (industry associations) και τα εξωτερικά ρυθμιστικά όργανα (external regulatory bodies) (Getz 1997).

Οποιαδήποτε εκδήλωση με στόχους πολιτιστικούς, αθλητικούς, επιστημονικούς ή προσωπικούς που έχουν σκοπό την ενημέρωση, τον εορτασμό, τη διασκέδαση ή την πρόκληση για βιωματική συμμετοχή μίας ομάδας ανθρώπων έχουν χαρακτηριστεί και ως φεστιβάλ. Η έννοια του φεστιβάλ έχει αποδοθεί από πολλούς με ποικίλους τρόπους. Μάλιστα σύμφωνα με τον Turner (Turner, 1982), «φεστιβάλ αποτελεί το μέσο έκφρασης της σχέσης ανάμεσα στην ταυτότητα και τον τόπο καθώς όλοι οι άνθρωποι νιώθουν την ανάγκη για έναν κοινό τρόπο εορτασμού σε συγκεκριμένους χώρους αλλά και σε συγκεκριμένο χρόνο.

Ο Falassi (1987) έχει κάνει προσπάθεια να διευρύνει αυτόν τον ορισμό. Έτσι λοιπόν, ως φεστιβάλ νοείται μια πλειάδα διαφορετικών γεγονότων, θρησκευτικών και κοσμικών, ιδιωτικών

και δημόσιων, που διατηρούν την παράδοση και εισάγουν την καινοτομία, προτείνουν νοσταλγικές αναβιώσεις, παρέχουν τα εκφραστικά μέσα για την επιβίωση των περισσότερων πατροπαράδοτων εθίμων και τιμούν τη θεωρητική ή εμπειρική πρωτοποριακή πρόταση της ελίτ των καλών τεχνών.

Η έννοια του φεστιβάλ παρόλα αυτά έχει και μια διαχρονική εξέλιξη, ξεκινώντας ήδη από την αρχαιότητα. Τα Ολύμπια, τα Διονύσια, τα Ίσθμια, τα Παναθήναια κ.ά., ήταν φεστιβάλ της αρχαίας Ελλάδας, τα οποία είχαν θρησκευτικό χαρακτήρα καθώς ήταν κατά κύριο λόγο αφιερωμένα σε κάποιον θεό. Με το πέρασμα των χρόνων αυτός ο θεσμός άρχισε να παίρνει διαφορετική διάσταση και να διευρύνεται όλο και περισσότερο. Αργότερα, στην Δυτική Ευρώπη, άρχισε να καθιερώνεται ο θεσμός του φεστιβάλ, για την ανάδειξη της πολιτιστικής ανάπτυξης των πόλεων και της αστικής ελίτ. Τότε ήταν αφιερωμένα στο βασιλιά ή στον ηγέτη της κάθε κοινωνίας (Quinn 2005).

Ο θεσμός, βίωσε ανάπτυξη στην Ελλάδα κατά την δεκαετία του 1980. Κυρίως αφορούσε πολιτιστικά προγράμματα, βελτιώνοντας την πολιτιστική ζωή των πόλεων και των τοπικών κοινωνιών. Μάλιστα αυτή η προσδοκία ξεπεράστηκε κατά πολύ με την καθιέρωση της Πολιτιστικής πρωτεύουσας το 1997. Γενικότερα, διοργανώνονται αρκετά φεστιβάλ ετησίως σε όλη την Ελλάδα, χωρίς να είναι ακριβής ο αριθμός τους. Οι κυριότερες κατηγορίες φεστιβάλ που συναντώνται και στην Ελλάδα μπορεί να είναι καλλιτεχνικό, γαστρονομικό, ιστορικό-πολιτισμικό, θρησκευτικό, εκπαιδευτικό και λογοτεχνικό, αθλητικό, κοινωνικοπολιτικό, επιστημονικό, ψυχαγωγικό και τέλος εποχικό. Επίσης συναντώνται και διαφορετικές μορφές φεστιβάλ, που δεν μπορούν να ενταχθούν σε κάποια από τις παραπάνω κατηγορίες (Νικολακάκη, 2014).

3.2. ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Τα ειδικά αυτά γεγονότα, παίζουν καταλυτικό ρόλο στην τοπική ανάπτυξη, στην οικονομία και στον τουρισμό. Μάλιστα πολλά από αυτά τα φεστιβάλ δημιουργούνται με πρωτεύοντα στόχο την ενίσχυση του τουρισμού στην περιοχή. Η δημιουργία ενός τέτοιου φεστιβάλ θα προσελκύσει νέους επισκέπτες. Βέβαια χρειάζεται η κατάλληλη διοργάνωση, σχεδιασμός και προώθηση για να επιτευχθεί ο στόχος. Ελλοχεύουν κίνδυνοι, που πρέπει να προληφθούν για να μην υπάρξει αρνητικό αποτέλεσμα (Getz & Frisby, 1998).

Για να κατανοήσουμε το ρόλο των φεστιβάλ στην ανάπτυξη, θα πρέπει να γίνει λόγος για το τι νοείται τοπική ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, κάνουμε λόγο για μια διαδικασία οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών παραγόντων, που αλληλοεπηρεάζονται. Επίσης, υπάρχει και η ενδογενής αναπτυξιακή διαδικασία κάθε χώρας, περιφέρειας ή περιοχής, που αναλαμβάνει τη διαδικασία της ανάπτυξης σύμφωνα με τις δικές της επιλογές και σε αρμονία με τους στόχους και τις επιδιώξεις του πληθυσμού της. Τέλος, σε παγκόσμιο επίπεδο, οι στόχοι κάθε χώρας και τα προβλήματά της καθορίζονται σε συνάρτηση με τα παγκόσμια προβλήματα. (Προβατάς 1997).

Για να γίνει εφικτή η ανάπτυξη μιας τοπικής κοινωνίας, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η συμμετοχή όλων των πολιτών και η πλήρης αξιοποίηση κάθε δυνατότητας μέσα στην κοινωνία. Η τοπική ανάπτυξη σχετίζεται με την περιφερειακή ανάπτυξη (Νικολακάκη, 2014). Έτσι λοιπόν, δημιουργούνται κάποιοι άξονες μέσα στην κοινωνία που είναι απαραίτητοι για την τοπική ανάπτυξη. Ένας από αυτούς, είναι ο οικονομικός άξονας, που επικεντρώνεται στη δημιουργία τοπικών επιχειρήσεων και στην παραγωγή εγχώριου τοπικού προϊόντος, ώστε να αναπτυχθεί το εισόδημα και το βιοτικό επίπεδο της περιοχής. Ένας δεύτερος απαραίτητος άξονας είναι ο πολιτικοδιοικητικός άξονας, σύμφωνα με τον οποίον οι πολιτικοί, διοικητικοί και οικονομικοί παράγοντες θα συμβάλλουν στη στρατηγική ενίσχυσης της τοπικής ανάπτυξης και θα συνδράμουν ως καταστολείς στις αρνητικές επιρροές του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος. Τέλος, υπάρχει και ο κοινωνικοπολιτιστικός άξονας, ο οποίος με τη σειρά του επηρεάζει και συμβάλλει στην κοινωνία και τον πολιτισμό για την επίτευξη της τοπικής ανάπτυξης (Αρταβάνη, 1998).

Η διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης, είναι μια διαδικασία πολλών σταδίων και προγραμματισμού στην οποία θα πρέπει να συνδράμουν πολλοί παράγοντες. Κάποιοι από αυτούς είναι διάφοροι οργανισμοί, ο δήμος, τοπικές επιχειρήσεις, οι πόροι (οικονομικοί, φυσικοί, πολιτιστικοί, ανθρώπινοι), επιμελητήρια, συνεταιρισμοί, τοπικές πολιτιστικές βιομηχανίες και επιχειρήσεις, θεσμοί κ.ά.

Η βιώσιμη τοπική ανάπτυξη, θα έρθει ως απόρροια της πολιτιστικής. Η συλλογική διαδικασία του τοπικού πληθυσμού, θα προωθήσει με τα κατάλληλα μέσα την πολιτιστική κουλτούρα. Επίσης, θα πρέπει να υπάρξει καλύτερη πληροφόρηση, επιμόρφωση και επικοινωνία, όπως επίσης και επαγγελματική απασχόληση στον πολιτιστικό τομέα, ώστε να υπάρξει ευαισθητοποίηση. Μέσα από την ενεργή συμμετοχή των ατόμων σε καλλιτεχνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, καθώς επίσης και η δημιουργία νέων χώρων πολιτιστικής και πνευματικής έκφρασης,

θα αναβαθμιστεί και το πνευματικό επίπεδο. Τέλος, σε αυτή την προσπάθεια, θα πρέπει τα άτομα να επιδιώκουν γνήσια ψυχαγωγία για την καλύτερη και πιο εποικοδομητική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους (Αρταβάνη, 1998).

Αναφορικά με τις επιπτώσεις των φεστιβάλ, η εισροή πολλών επισκεπτών για την παρακολούθηση ενός φεστιβάλ, μπορεί να προκαλέσει ανισότητες κοινωνικές και πολιτιστικές στο κοινωνικοπολιτιστικό περιβάλλον, να διχαστεί ο ντόπιος πληθυσμός και να οδηγήσει στην διάσπαση του τρόπου ζωής. Μπορεί να δημιουργηθεί ταραχή στην ανάμειξη διαφορετικών λαών ή μπορεί να χάσει τον χαρακτήρα του ο ντόπιος πληθυσμός. Οι οικονομικές επιπτώσεις διακυμαίνονται στην ιδέα της εποχικότητας, με αποτέλεσμα μια κοινωνία να συντηρείται από τον τουρισμό συγκεκριμένης περιόδου. Επίσης αυτό, θα οδηγούσε σε αύξηση των προϊόντων επηρεάζοντας και τον εγχώριο πληθυσμό όλο τον χρόνο. Φυσικά ένα γεγονός προκαλεί προβλήματα και στο περιβάλλον. Μπορεί να επηρεάσει το τοπίο, τόσο το φυσικό όσο και το δομημένο. Μπορεί να οδηγήσει σε έλλειψη φυσικών πόρων και να προκαλέσει μεταβολές στα ύδατα, το έδαφος, τη χλωρίδα και την πανίδα (Κοκκώσης, 2011).

Παρόλα αυτά, δεν γίνεται να μην ληφθούν υπόψη οι θετικές συνέπειες από τη δημιουργία ενός φεστιβάλ. Καταρχάς, δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας, βελτιώνονται οι υποδομές, αυξάνεται το εγχώριο προϊόν και η εισροή εισοδήματος και βελτιώνεται η ζωή των κατοίκων της περιοχής. Επιπλέον, γίνονται προσπάθειες διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς ενός τόπου, αλληλοεπιδρούν διαφορετικές κουλτούρες και λαοί, προωθώντας την πολυπολιτισμικότητα. Αναβιώνονται τα ήθη και τα έθιμα καθώς και η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, μέσα από τις καλλιτεχνικές και πολιτιστικές δράσεις. Τέλος, οι κάτοικοι, ο δήμος και οι περιφέρειες μπορεί μέσα από ένα πρόγραμμα δράσεων να συμβάλλουν στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος, με τη δημιουργία πάρκων, δρυμών κ.ά, καθώς επίσης θα εντείνει την ευαισθητοποίηση των κατοίκων για συλλογική δράση (Κοκκώσης, 2011).

4. ΤΑ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗΣ

4.1 ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ UIAA

Το 1932 δημιουργήθηκε το UIAA, ένας φορέας διοργάνωσης, που υποστηρίζει τα ορειβατικά αθλήματα όλα αυτά τα χρόνια και συμβάλλει στην ανάπτυξη τους. Παράλληλα με την δράση του, συνδράμει στην προστασία του περιβάλλοντος δημιουργώντας ένα φιλικό κλίμα για μια αειφόρα ανάπτυξη. Είναι ο κύριος φορέας διοργάνωσης ειδικών γεγονότων και φεστιβάλ που σχετίζονται με την αναρρίχηση, τον αλπικό τουρισμό και τα ορειβατικά αθλήματα.

Ο φορέας έχει δράσει παγκοσμίως διοργανώνοντας τέτοιου είδους φεστιβάλ στην Αμερική, στην Ασία και στην Ευρώπη, τόσο σε μεγάλες πόλεις όπως και σε μικρές. Για την διοργάνωση αυτών απαιτούνται κάποιες προϋποθέσεις που θα είναι παράλληλες με το καταστατικό του UIAA (<https://www.theuiaa.org/>).

Ο UIAA συμμετέχει ενεργά σε δράσεις που στοχεύουν στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, στην προστασία του περιβάλλοντος αλλά και στον καθαρισμό, στην ανάκτηση και προστασία των βουνών και των κοιλάδων. Μάλιστα μέσα στο έτος 2017 ήταν ένας από τους 20 οργανισμούς που συμμετείχαν σε τέτοιου είδους δράσεις. Για την ευαισθητοποίηση των αθλητών και πολιτών, ενθαρρύνει και προτρέπει τα άτομα, που συμμετέχουν σε ορειβατικά αθλήματα, να συμμετάσχουν σε διεθνή προγράμματα όπως το *Mountain Protection Award* και *Respect the Mountains* (https://www.theuiaa.org).

Γίνεται μια καθημερινή προσπάθεια, ώστε να μεταδοθούν αυτού του είδους τα εναλλακτικά αθλήματα, να καταρρίψουν κάθε αντίδραση και ταμπού, προωθώντας μάλιστα ενεργά τη φράση ‘Αναρρίχηση για όλους’. Πιο συγκεκριμένα στοχεύουν στην αναρρίχηση σε νέα άτομα, σε άτομα με ειδικές ανάγκες, αλλά και στην καθιέρωση αυτού του αθλήματος σε όλες τις περιοχές του πλανήτη ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικών κριτηρίων (<https://www.theuiaa.org>).

Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί εντυπωσιακή συμμετοχή σε αναρριχητικά events και γίνονται ολοένα και περισσότερες διοργανώσεις. Πιο συγκεκριμένα, ο UIAA το 2015, ξεκίνησε για πρώτη φορά, το ετήσιο βραβείο ‘UIAA Rock Climbing Festival Award’. Ουσιαστικά αποτελεί έναν εορτασμό της αναρρίχησης στην πιο αγνή του μορφή, δίνοντας έμφαση σε εκδηλώσεις που θέτουν τον ορειβάτη και τη βιώσιμη ανάπτυξη της αναρρίχησης στον πυρήνα της.

Το βραβείο απευθύνεται σε φεστιβάλ που πληρούν ή υπερέχουν σε ορισμένα ή όλα τα κριτήρια που θέτει ο φορέας UIAA. Με πιο συγκεκριμένους όρους, αναφέρεται σε φεστιβάλ που εμπνέουν την ανάπτυξη της αναρρίχησης στην περιοχή τους, ιδίως μεταξύ ομάδων νέων, παρουσιάζουν ένα ισχυρό πρόγραμμα αειφορίας, προωθούν την ασφαλή αναρρίχηση, προάγουν την σύνδεση της κοινότητας μεταξύ των ορειβατών και του τοπικού πληθυσμού και είναι οργανωμένα ή εγκεκριμένα από μια εθνική ομοσπονδία μελών της UIAA. Προηγούμενοι νικητές του βραβείου ήταν:

- 2015 Original Climbing Festival (Νότια Αφρική)/ 2015 Aggtelek Climbing Festival (Ουγγαρία)
- 2016 Kalymnos Climbing Festival (Ελλάδα)
- 2017 International Climbers' Festival (ΗΠΑ)
- 2018 The Capixaba Climbing Festival (Βραζιλία)
- 2019 Suru Boulder Fest (Ινδία)

Λόγω του παγκόσμιου αντίκτυπου της πανδημίας COVID-19, η επιτροπή βραβείων UIAA Rock Climbing Festival αποφάσισε να μην απονεμίσει το βραβείο το 2020. Το βραβείο 2020 είχε προγραμματιστεί να ανοίξει τον Μάρτιο του 2020 και να καλωσορίσει αιτήσεις από φεστιβάλ στην Ωκεανία και τη Νοτιοανατολική Ασία. Το βραβείο αναβλήθηκε για το 2021. Μια σημαντική επισήμανση είναι ότι το UIAA Rock Climbing Award Panel συζητά επί του παρόντος τη δυνατότητα χρήσης του φετινού χρηματικού ποσού για την υποστήριξη αναπτυσσόμενων φεστιβάλ ή προηγούμενων νικητών (<https://www.theuiaa.org>).

4.2 ΔΙΕΘΝΗ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΑ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Δεν είναι εφικτή μια ολοκληρωμένη και λειτουργική κατηγοροποίηση των καλύτερων ή διασημότερων φεστιβάλ αναρρίχησης παγκοσμίου φήμης, καθώς ο κάθε αναρριχητικός ιστότοπος, ο κάθε αναρριχητής μεμονωμένα (ερασιτέχνης ή μη), όπως επίσης και ο Διεθνής Οργανισμός Ορειβασίας και Αναρρίχησης (UIAA) κάθε χρόνο έχουν να προσθέσουν και κάποιο καινούριο φεστιβάλ. Οι παράγοντες κατηγοριοποίησης είναι πολλοί, αλλά και υποκειμενικοί. Προφανώς τα περισσότερα αναρριχητικά φεστιβάλ διοργανώνονται στην Αμερική (Βόρεια αλλά και Νότια).

Όμως υπάρχουν αρκετά αξιόλογα και γνωστά φεστιβάλ, που ο κάθε έμπειρος αθλητής αναρρίχησης, τα γνωρίζει. Ο τόπος διεξαγωγής, η εποχή, οι συνθήκες, η συμμετοχή ή ακόμα και οι δραστηριότητες και οι υποδομές, είναι κάποιοι από τους παράγοντες που καθορίζουν κάθε χρονιά, ποιο αναρριχητικό φεστιβάλ θα κριθεί καλύτερο η διασημότερο. Μάλιστα πολλά είναι αυτά τα φεστιβάλ που δεν πραγματοποιούνται κάθε χρόνο. Σύμφωνα με το αναρριχητικό περιοδικό CLIMBING, κάποια από τα διασημότερα φεστιβάλ που πραγματοποιήθηκαν είναι:

4.2.1. International Climbers Festival, Wyoming, 2018

Το αναρριχητικό αυτό φεστιβάλ πραγματοποιήθηκε στις 12-16 Ιουλίου το 2017 στο Lander στο Wyoming. Πραγματοποιήθηκε για 24^η χρονιά στην περιοχή του Canyon State Park. Το φεστιβάλ περιελάμβανε μικρού μήκους ταινίες, ομιλίες, bouldering πάρτι, ζωντανή μουσική και αναρρίχηση με διάσημους αθλητές του χώρου. Το κόστος συμμετοχής ήταν \$75 για τους ενήλικες και \$35 για τα παιδιά (<https://radseason.com>).

Εικόνα 7: Αναρριχητικό Φεστιβάλ στο Wyoming

Πηγή: <https://radseason.com>

4.2.2. Scalatabel Climbing Festival, Γαλλία, 2015

Στις 17-17 Ιουνίου το 2007 έλαβε μέρος το τρίτο και τελευταίο Φεστιβάλ Scalatabel στο Grotte des Demoiselles, le Thaurac στη Γαλλία, με τη συμμετοχή του διάσημου αναρριχητή Steve McClure να ολοκληρώνει με επιτυχία μια σημαντική διαδρομή για την καριέρα του. Το φεστιβάλ

περιελάβανε αναρρίχηση στα πεδία με συμμετοχές και ομιλίες από διάσημες αναρριχήτριες και αναρριχητές, με ζωντανή μουσική και πάρτι (<https://www.planetmountain.com>).

Εικόνα 8: Αναρριχητικό Φεστιβάλ στη Γαλλία

Πηγή: (<https://www.planetmountain.com>)

4.2.3. 14th annual Kandersteg Ice Festival , Σουηδία, 2013

Το 2013 ολοκληρώθηκε το 14^ο φεστιβάλ παγοαναρρίχησης στη Σουηδία στο Kandersteg. Το φεστιβάλ είχε μεγάλη συμμετοχή από εκατοντάδες ανθρώπους από όλη την Ευρώπη, σε μια τριήμερη εκδήλωσης. Το πρόγραμμα του φεστιβάλ περιελάβανε εργαστήρια αναρρίχησης, διαγωνισμούς και ομιλίες και συμμετοχές από αθλητές του χώρου (<https://www.climbing.com>).

Εικόνα 9: 14ο Ετήσιο Φεστιβάλ Παγοαναρρίχησης, Kandersteg, Σουηδία, 2013

Πηγή: <https://www.climbing.com>

4.2.4. Petzl Roctrip Festival, Μετέωρα, 2014

Η αθλητική εταιρία Petzl, κάθε χρόνο διοργανώνει ένα αναρριχητικό φεστιβάλ, αναζητώντας αναρριχητικά πεδία και μέρη. Κάνει μια προσπάθεια να διαδώσει την αναρρίχηση και την ορειβασία σε διαφορετικά μέρη στον κόσμο. Το 2014 λοιπόν, από τις 6-10 Οκτώβρη, το ετήσιο αναρριχητικό φεστιβάλ, έλαβε μέρος στα Μετέωρα αποκτώντας διεθνές χαρακτήρα. Υπήρχε μικρότερη συμμετοχή από ότι αναμένονταν (περίπου 150). Το πρόγραμμα περιελάμβανε. Αναρρίχηση, πάρτι, ταινίες και φαγητό τη νύχτα (συμπεριλαμβανομένου ενός δωρεάν δείπνου την Ημέρα 1 με ευγενική παραχώρηση του ΕΟΟΑ)(<https://www.planetmountain.com>).

Εικόνα 10: Αναρριχητικό Φεστιβάλ στα Μετέωρα, 2014

Πηγή: <https://www.planetmountain.com>

4.2.5. Liming Climbing Festival, Laojunshan National Park, Κίνα, 2013

Το δεύτερο Φεστιβάλ Αναρρίχησης Liming πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2013 στο Εθνικό Πάρκο Laojunshan της Κίνας. Περισσότεροι από 200 αθλητές από όλο τον κόσμο παρακολούθησαν και φιλοξένησαν εργαστήρια αναρρίχησης για όλα τα επίπεδα ορειβατών. Συμμετείχαν σπουδαίοι αθλητές όπως οι Yuji Hirayama, Brittany Griffith και Jean-Pierre Ouellette (<https://www.climbing.com>).

**Εικόνα 11: Liming Climbing Festival, Laojunshan National Park,
Κίνα, 2013**

Πηγή: <https://www.climbing.com>

4.2.6. International Rock Climbing Festival in Guamka, Ρωσία, 2009

Η Ομοσπονδία Αναρρίχησης της Ρωσίας το 2009 συνέβαλε στη διοργάνωση του Διεθνούς Φεστιβάλ Αναρρίχησης. Έτσι στις 4-9 Αυγούστου 2009, ολοκληρώθηκε με επιτυχία και έλαβε μέρος στη Γκουάμκα, που βρίσκεται στην Περιφέρεια Κρασνοντάρ της Ρωσίας. Υπήρχαν 117 διαδρομές σε 9 τομείς. Το πρόγραμμα περιείχε δύσκολες διαδρομές αναρρίχησης, αναρρίχηση με ζευγάρια, αναρρίχηση χρόνο, αναρρίχηση ταχύτητας, ενώ το πολιτιστικό πρόγραμμα του φεστιβάλ περιελάμβανε ταινίες, μουσική, χορό, διαφάνειες και ψυχαγωγία για παιδιά, πυροτεχνήματα και άλλες ευχάριστες εκδηλώσεις για όλους τους συμμετέχοντες. Οι νικητές του φεστιβάλ σε κάθε ομάδα ανταμείβονταν με διπλώματα και πολύτιμα δώρα από τους συνεργάτες και τους χορηγούς του φεστιβάλ (<https://www.climbing.com>).

Εικόνα 12: International Rock Climbing Festival In Guamka, Ρωσία, 2009

Πηγή: <https://www.climbing.com>

4.2.7. Kalymnos Climbing Festival, Ελλάδα, 2016

Το αναρριχητικό φεστιβάλ της Καλύμνου που πραγματοποιήθηκε στις 7-9 Οκτωβρίου κέρδισε το βραβείο UIAA Rock Climbers 2016. Αφού εξέτασε μια σύντομη λίστα πολλών ευρωπαϊκών φεστιβάλ το 2016, η UIAA χορήγησε το Rock Climbers 'Award στον Δήμο Καλύμνου με βάση την αριστεία του στην εκπλήρωση των κριτηρίων, όπως δέσμευση για βιώσιμες πρακτικές, υποστήριξη για την αναρριχητική κοινότητα και εμπειρία στη διοργάνωση διεθνών εκδηλώσεων φεστιβάλ αναρρίχησης. Το UIAA αναγνώρισε επίσης τους νικητές της κατηγορίας ανδρών, γυναικών και μικτών ομάδων της ανοιχτής ημέρας αναρρίχησης. Μάλιστα την ίδια χρονιά το φεστιβάλ αναρρίχησης Καλύμνου παρουσίασε την εφαρμογή Vertical-Life που υποστήριξε τις «ανοιχτές ημέρες αναρρίχησης» που προσέλκυσαν 417 ορειβάτες από 36 χώρες (<https://www.theuiaa.org>).

Εικόνα 13: Αναρριχητικό Φεστιβάλ Καλύμνου, 2016

Πηγή: <https://climbkalymnos.com>

4.2.8. Climbing Festival Umgeni Valley, KwaZulu – Natal, Νότια Αφρική, 2015

Το πρώτο βραβείο αναρριχητικού φεστιβάλ του UIAA δόθηκε στο φεστιβάλ που πραγματοποιήθηκε στη γραφική κοιλάδα Umgeni στο KwaZulu - Natal, Νότια Αφρική τον Ιούνιο του 2015. Η εκδήλωση στο KwaZulu – Natal διοργανώθηκε από το Κέντρο Αναρρίχησης του Νότου με την υποστήριξη της ομοσπονδίας της UIAA, το Mountain Club της Νότιας Αφρικής, προσελκύοντας περίπου 80 αθλητές. Έπρεπε να πραγματοποιηθούν μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων και ένα πιλοτικό πρόγραμμα, ώστε να υπάρξουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την δημιουργία του επίσημου φεστιβάλ. Η φιλοξενία του φεστιβάλ οδήγησε στην ολοκλήρωση μιας οκταετούς διαδικασίας για την εξασφάλιση και ανάπτυξη της αναρρίχησης στο φυσικό καταφύγιο Umgeni Valley. Το φεστιβάλ φιλοξενούσε αναρριχητικά εργαστήρια, αγώνες bouldering, παραδοσιακής και αθλητικής αναρρίχησης και διαγωνισμό δυσκολίας (<https://www.theuiaa.org>).

Εικόνα 14: Climbing Festival Umgeni Valley, KwaZulu – Natal, Νότια Αφρική, 2015

Πηγή: <https://www.theuiaa.org>

4.3 ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΑ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Πέρα από τα διεθνή αναρριχητικά φεστιβάλ που υπάρχουν και είναι παγκοσμίου φήμης, η Ελλάδα, αποτελεί έναν σημαντικό αναρριχητικό προορισμό, για αυτό το λόγο και διεξάγονται κάθε χρόνο αναρριχητικά φεστιβάλ άξια επισήμανσης.

4.3.1. Διεθνές Αναρριχητικό Φεστιβάλ Καλύμνου

Ήταν το πρώτο Φεστιβάλ Αναρρίχησης που έγινε στην Ελλάδα αποτελεί πλέον παγκοσμίου φήμης φεστιβάλ. Η πρώτη χρονιά που πραγματοποιήθηκε ήταν το 2000 και ακολούθησαν διοργανώσεις το 2004, 2006, 2009, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 και 2018. Το Φεστιβάλ διοργανώνει ο Δήμος Καλύμνου ενώ το 2006 την διοργάνωση ανέλαβε η διεθνής αθλητική εταιρεία Petzl με την North Face να παίρνει την διοργάνωση το 2012, 2013 και 2014.

Το αναρριχητικό φεστιβάλ της Καλύμνου θεωρείται σημαντικό καθώς τα ασβεστολιθικά βράχια του νησιού βρίσκονται σε άριστη ποιότητα, υπάρχουν 2.500 καλά ασφαλισμένες και συντηρημένες αναρριχητικές διαδρομές, υπάρχει μεγάλη ποικιλία σε βαθμούς δυσκολίας στα αναρριχητικά πεδία και η πρόσβασή τους είναι εύκολη. Επίσης το νησί έχει μια επιβλητική φυσική

ομορφιά που τον καθιστούν έναν ευχάριστο προορισμό διακοπών, ενώ η Ειδικά εκπαιδευμένη εθελοντική Ομάδα Διάσωσης είναι έτοιμη να επέμβει σε οποιοδήποτε αναρριχητικό πεδίο.

Το φεστιβάλ Καλύμνου πραγματοποιείται κάθε χρόνο το φθινόπωρο (είτε τον Οκτώβριο είτε τον Νοέμβριο) και μέχρι στιγμής έχουν λάβει συμμετοχή σε αυτό πάνω από 6.500 αναρριχητές. Το πλούσιο πρόγραμμα του φεστιβάλ περιλαμβάνει μεταξύ άλλων:

- αναρριχητικούς μαραθωνίους για συμμετέχοντες όλων των επιπέδων,
- μαθήματα αναρρίχησης,
- παρουσιάσεις και προβολές από καταξιωμένους και παγκοσμίου φήμης αθλητές
- διαγωνισμούς,
- εκθέσεις φωτογραφίας
- ελεύθερη αναρρίχηση σε κάθετους βράχους πάνω ακριβώς από τη θάλασσα (deep water soloing)
- πολιτιστικές εκδηλώσεις
- party ζωντανή μουσική κ.ά.

Άξιο επισήμανσης είναι και η περσινή επίσκεψη του διάσημου συγγραφέα Jo Nesbo στο νησί της Καλύμνου, όπου και συμμετείχε στο φεστιβάλ που πραγματοποιήθηκε στις αρχές του Οκτώβρη. Μάλιστα τα τελευταία χρόνια ο συγγραφέας βρίσκεται στην Κάλυμνο για αναρρίχηση. Άλλωστε, όπως αναφέρει και ο ίδιος στις συνεντεύξεις του δίνει ραντεβού με τους φανατικούς αναγνώστες των βιβλίων του στα αναρριχητικά πεδία του νησιού κάθε φθινόπωρο (www.kalymnosola.com).

Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη για την αναρρίχηση στην Κάλυμνο και τον τουρισμό προέκυψαν κάποια αποτελέσματα. Στον Πίνακα 5 που ακολουθεί διακρίνονται οι λόγοι επίσκεψης των τουριστών στο νησί. Ο σημαντικότερος με ποσοστό της τάξης του 54,32% είναι η αναρρίχηση. Ακολουθούν με μεγάλη διαφορά το φυσικό περιβάλλον της Καλύμνου (ποσοστό 26,75%) και η συνάντηση με φίλους (ποσοστό 23,87%). Μικρότερα ποσοστά συμμετεχόντων αναφέρουν ότι επισκέπτονται την Κάλυμνο λόγω του πολιτιστικο-κοινωνικού της περιβάλλοντος (ποσοστό 13,58%) και της ψυχαγωγίας (ποσοστό 6,17%) (Τρικοίλη, 2017).

Πίνακας 5: Λόγοι Επίσκεψης Καλύμνου

	Ναι	Όχι
Αποκλειστικά για Αναρρίχηση	54,32	45,68
Ψυχαγωγία - Διασκέδαση	6,17	93,83
Συνάντηση με Φίλους	23,87	76,13
Φυσικό Περιβάλλον	26,75	73,25
Πολιτιστικό-Κοινωνικό Περιβάλλον	13,58	86,42

Πηγή: Τρικοίλη, 2017

Στη συνέχεια της έρευνας αναφέρεται ότι το συνολικό κόστος ταξιδιού είναι με ποσοστό 37,73% πάνω από 1000 ευρώ , και με ποσοστό 35% μεταξύ 501-800 ευρώ. Ακολουθούν με ποσοστό 14% όσοι αναφέρουν πως το κόστος ταξιδιού είναι 801-1000 ευρώ και με ποσοστό 13,18% 200-500 ευρώ (Τρικοίλη, 2017).

Στην ερώτηση του τόπου διαμονής κατά τη διάρκεια του ταξιδιού στο νησί, ποσοστό 57,20% των συμμετεχόντων της έρευνας απάντησε ότι μένει σε ενοικιαζόμενα διαμερίσματα και ποσοστό 23,46% σε ξενοδοχείο. Ακολουθούν με ποσοστό 15,23% όσοι μένουν σε ενοικιαζόμενα δωμάτια και με ποσοστό 2,885 σε σπίτια φίλων. Τέλος με ποσοστό 0,82% βρίσκονται οι συμμετέχοντες που κατά την επίσκεψή τους στην Κάλυμνο μένουν σε AIRNB και με ποσοστό 0,41% σε δωμάτια με πρωινό (Τρικοίλη, 2017).

4.3.2. Διεθνές αναρριχητικό φεστιβάλ Μετεώρων

Το 2014, με πρωτοβουλία της εταιρείας Petzl, πραγματοποιήθηκε στα Μετέωρα αναρριχητικό φεστιβάλ σε διεθνές επίπεδο. Άξιο επισημάνσης είναι ότι τα φεστιβάλ αναρρίχησης της Petzl, που πραγματοποιούνται τα τελευταία 12 χρόνια, αγγίζουν την αναρριχητική κοινότητα σε διεθνές επίπεδο. Βέβαια δεν στοχεύουν σε μαζική συμμετοχή, αλλά μέσα από αυτή την διοργάνωση επιδιώκουν την προβολή της αναρρίχησης. Ο στόχος των διοργανωτών είναι να αναδείξουν, άγνωστα ή ξεχασμένα μέρη, να προβάλλουν ιδιαιτερότητες και πολιτισμούς, να

σμίξουν ανθρώπους και αναρριχητές από όλο τον κόσμο. Τα φεστιβάλ αυτά αποτελούν ένα ‘εργαστήρι’ αφού σκαρφαλώνουν σπουδαίοι αναρριχητές από όλο τον κόσμο.

Για να εγκριθεί και να πραγματοποιηθεί το συγκεκριμένο φεστιβάλ το 2014, χρειάστηκε επιμονή και υπομονή, λόγω των αντιδράσεων που υπάρχουν εδώ και πολλά χρόνια για το αν πρέπει ή όχι αναρριχώνται άτομα στα Μετέωρα. Εν τέλει το φεστιβάλ πραγματοποιήθηκε μεταξύ 29/9 - 3/10 , με καλές καιρικές συνθήκες και με ξένη συμμετοχή πάνω από 170 άτομα από 30 διαφορετικές χώρες. Ανάμεσα τους κορυφαίοι αναρριχητές όπως ο Γάλλος Arnaud Petit, ο Αμερικάνος Dave Graham, ο Βέλγος Sean Villanueva O'Driscoll, οι διάσημοι Ισπανοί αδελφοί Ρου, ο Γάλλος αλпинιστής Lionel Daudet κ.ά. (<https://www.petzl.com>). Από συνέντευξη που λήφθηκε για την παρούσα εργασία, αναφέρθηκε η προβληματική ασφάλιση των διαδρομών, καθώς ‘ενοχλεί’ και κάποιους όχι τόσο έμπειρους αναρριχητές. Παρόλα αυτά, ο συμμετέχοντας ανέφερε ότι αποτέλεσε μια συναρπαστική εμπειρία με πολύ καλή διοργάνωση, αρκετά events και δραστηριότητες που δεν απευθύνονταν μόνο σε αναρριχητές.

4.3.3 Φεστιβάλ Αναρρίχησης Λεωνιδίου

Η αναρρίχηση στο Λεωνίδιο ξεκίνησε στα μέσα της δεκαετίας του 80 με κυρίαρχο πεδίο δράσης τον Κοκκινόβραχο, την ημικυκλική κόκκινη ορθοπλαγιά που υψώνεται μέχρι και 250 μέτρα βόρεια πάνω από την πόλη του Λεωνιδίου και μαγνητίζει αυτόματα το βλέμμα. Υπήρξε έντονη αναρριχητική δραστηριότητα κυρίως τη διετία 86-87 με το άνοιγμα πολλών διαδρομών. Το 2011 ανοίγεται η πρώτη διαδρομή για τεχνικές μονού σταθερού σχοινιού ύψους 250μ.

Στο Αναρριχητικό Πάρκο Λεωνιδίου υπάρχουν αυτή τη στιγμή πάνω από 1000 εξοπλισμένες διαδρομές για όλων των ειδών τα στυλ αναρρίχησης και με διαφορετικούς βαθμούς δυσκολίας. Ένα από τα θετικά του πεδίου είναι ότι το Λεωνίδιο βρίσκεται προφυλαγμένο κατά μήκος της ακτογραμμής της Πελοποννήσου διατηρώντας τις θερμοκρασίες θερμές και τον άνεμο σταθερό ακόμα και τον χειμώνα σε αντίθεση με την Κάλυμνο.

Το φεστιβάλ αναρρίχησης στο Λεωνίδιο διοργανώθηκε για 1^η χρονιά τον Νοέμβριο του 2016 με συνέχεια το 2017 και το 2018. Διοργανώνεται από τον Δήμο Νότιας Κυνουρίας, με την εταιρεία Petzl ως κύριο χορηγό.

Στο φεστιβάλ τον Νοέμβριο του 2018 πήραν μέρος 270 Έλληνες και 451 αναρριχητές άλλων εθνικοτήτων, ανάμεσα τους πολλοί επισκέπτες από την Γαλλία και τη Γερμανία. Στο πρόγραμμα του φεστιβάλ κάθε χρόνο υπάρχει (www.climbinleonidio.com) :

- αναρριχητικός μαραθώνιος
- μαθήματα αναρρίχησης για αρχάριους και παιδιά
- μαθήματα γιόγκα
- προβολές ταινιών
- κληρώσεις δώρων από τους χορηγούς
- live party
- παρουσιάσεις από διάσημους αναρριχητές και ειδικούς της αναρρίχησης

4.3.4. Αναρριχητικό Φεστιβάλ Φυλής

Στις παρυφές της Πάρνηθας και γύρω από το Δήμο Φυλής βρίσκονται πολλά αναρριχητικά πεδία τα οποία είναι γνωστά στους αναρριχητές από τα πρώτα βήματα της ελληνικής αναρριχητικής ιστορίας. Τα αναρριχητικά πεδία της Φυλής βρίσκονται πολύ κοντά μεταξύ τους και σχηματίζουν ένα μεγάλο φυσικό αναρριχητικό πάρκο. Στο περίφημο πεδίο «Αχαρνείς» ξεκινούν την αναρριχητική τους εκπαίδευση πολλές σχολές αναρρίχησης των Συλλόγων της Ε.Ο.Ο.Α.

Τον Απρίλιο του 2015 ο Ε.Π.Ο.Σ Φυλής με την υποστήριξη του Δήμου Φυλής και της Περιφέρειας Αττικής διοργάνωσαν για πρώτη φορά ένα φεστιβάλ. Από εκείνη την χρονιά και κάθε

Απρίλιο παίρνει μέρος το φεστιβάλ. Στο πρόγραμμα του φεστιβάλ περιλαμβάνονται (www.eposfilis.gr) :

- αναρριχητικοί διαγωνισμοί σε διαβαθμισμένης δυσκολίας διαδρομές
- αναρριχητικός μαραθώνιος
- ελεύθερη αναρρίχηση
- γνωριμία με την αναρρίχηση για νέους και αρχαρίους
- Slackline
- μαθήματα hatha yoga
- dry tooling, canyoning στο φαράγγι της Γκούρας
- πεζοπορία στο δάσος της Φυλής
- παρουσιάσεις, ομιλίες κ.ά.
- νυχτερινή αναρρίχηση για όλους σε φωτισμένο πεδίο

Σύμφωνα με τον πρωτογενή έρευνα των συνεντεύξεων, οι αναρριχητές που έλαβαν μέρος στο συγκεκριμένο φεστιβάλ, ανέφεραν πως ήταν καλά οργανωμένο, με καλή διοργάνωση όμως απευθυνόταν κατά κύρια βάση σε αναρριχητές ή άτομα με εμπειρία. Περιλάμβανε και άλλες δραστηριότητες πέραν της αναρρίχησης, που απευθυνόταν και σε κόσμο που δεν είχε κύρια προτεραιότητα την αναρρίχηση, με αποτέλεσμα να προσεγγίσει και άλλους επισκέπτες.

4.3.5. Πανελλήνια Αναρριχητική Συνάντηση Ε.Ο.Ο.Α.

Δεν αποτελεί ακριβώς αναρριχητικό φεστιβάλ άλλα μια ετήσια συνάντηση αναρριχητών με τη μορφή διοργάνωσης φεστιβάλ. Έτσι λοιπόν κάθε χρόνο η Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας και Αναρρίχησης διοργανώνει Πανελλήνια αναρριχητική συνάντηση. Τα τελευταία χρόνια η συνάντηση διεξάγεται στα Μετέωρα. Το ετήσιο ραντεβού της αναρρίχησης απευθύνεται αποκλειστικά και μόνο σε σωματεία μέλη της Ομοσπονδίας. Οι αναρριχητές που συμμετέχουν σε αυτή την συνάντηση θα πρέπει να είναι μέλη Συλλόγων και Σωματείων που ανήκουν στη δύναμη

της Ε.Ο.Ο.Α., να είναι ασφαλισμένοι και να έχουν θεωρημένη ορειβατική ταυτότητα από την Ομοσπονδία.

Στην ετήσια συνάντηση, οι αναρριχητές έχουν την ευκαιρία να συναντήσουν φίλους τους, να αναρριχηθούν σε διάφορα πεδία των Μετεώρων, να συμμετέχουν στα διάφορα δρώμενα της διοργάνωσης και να διασκεδάσουν κοντά ή μακριά από τα βράχια.

Στις συναντήσεις πραγματοποιούνται (<https://blog.terramare.com.gr>):

- παρουσιάσεις ορειβατικών και αναρριχητικών εξοπλισμών από χορηγούς
- εκτέλεση αναρριχητικών διαδρομών
- κληρώσεις δώρων
- ομιλίες, δείπνο κ.α.

4.3.6. Αναρριχητικό Φεστιβάλ Κυπαρίσσι

Το Κυπαρίσσι είναι ένα μικρό παραθαλάσσιο χωριό στο νομό Λακωνίας. Βρίσκεται στη βορειοανατολική ακτή της Λακωνίας ανάμεσα στο Λεωνίδιο και τη Μονεμβασιά. Έχει καταπράσινα τοπία περιτριγυρισμένο με βουνά και όμορφες παραλίες. Αν και περιστοιχισμένο από βράχια εξαιρετικής ποιότητας για αναρρίχηση, η πρώτη διάνοιξη αναρριχητικών διαδρομών πραγματοποιήθηκε το 2015 από μια ομάδα έμπειρων διανοικτών – αναρριχητών με επικεφαλής τον Άρη Θεοδωρόπουλο. Έτσι αμέσως διεξήχθη το 1ο αναρριχητικό Φεστιβάλ τον Οκτώβριο του 2015, με τη συμμετοχή της παγκόσμιας πρωταθλήτριας Angela Eiter, πρώτης “πρέσβειρας” του Κυπαρισσιού. Το Κυπαρίσσι καθιερώθηκε ως αναρριχητικός προορισμός και πλέον δέχεται αξιοσημείωτο αριθμό επισκεπτών αναρριχητών, κυρίως το φθινόπωρο και την άνοιξη, συμβάλλοντας στην επέκταση της τουριστικής περιόδου. Τέλος, κάποιοι από τους κορυφαίους αναρριχητές, όπως ο Yann Ghesquiers , όπως επίσης και η ομάδα της Γαλλικής Ομοσπονδίας Αλпинισμού και Βουνού FFCAM, επισκέπτονται τακτικά την περιοχή και συμβάλουν στη διάνοιξη νέων διαδρομών υψηλής δυσκολίας.

Στο πρόγραμμα του φεστιβάλ υπάρχει κάθε χρόνο (<https://www.vrahomania.gr/el>):

- μαραθώνιος Αναρρίχησης

- ελεύθερο σκαρφάλωμα από το πρωί
- παρουσιάσεις των καλεσμένων αναρριχητών
- ομιλίες τοπικών φορέων
- πλούσιος μπουφές με τοπικά εδέσματα
- πεζοπορίες

Μέσα από τα ετήσια φεστιβάλ, ένας τρόπος προβάλλει και προωθεί μια συγκεκριμένη δραστηριότητα ενισχύοντας την εικόνα του και την τουριστική του ανάπτυξη με ήπιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού. Τα φεστιβάλ αναρρίχησης είναι ένας τρόπος προβολής μιας περιοχής και ένας από τους τρόπους να έρθει κανείς σε επαφή με το άθλημα της αναρρίχησης. Τα προγράμματα των φεστιβάλ συνήθως περιλαμβάνουν τη συνάντηση νέων αναρριχητών με επαγγελματίες αναρριχητές και διακεκριμένα άτομα από το χώρο της αναρρίχησης, μάθηση και εργαστήρια αναρρίχησης, αγώνες και διαγωνισμούς, διασκέδαση, επίδειξη τεχνικών και εξοπλισμών κ.ά. Τα περισσότερα φεστιβάλ είναι οικονομικά και προσιτά από όλους, καθώς δεν στοχεύουν στην κερδοφορία αλλά στη διατήρηση του περιβάλλοντος και στη συμβολή της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης. Επίσης, όσο πιο συχνά χρησιμοποιείται μια περιοχή για αναρρίχηση, τόσο πιο έντονο είναι το φαινόμενο της βιωσιμότητας της συχνής χρήσης της περιοχής. Μέσα λοιπόν από τα αναρριχητικά φεστιβάλ, επιτυγχάνεται αυτός ο στόχος

5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εργασίας τίθεται το ζήτημα σχεδίασης και οργάνωσης ενός φεστιβάλ μικρής κλίμακας σε μία περιοχή στην Ελλάδα, τη Μαγνησία, το οποίο θα ενθαρρύνει τη ενεργό συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας σε όλα τα επίπεδα της διοργάνωσης. Βασικός σκοπός της εργασίας είναι να διερευνηθούν τα χαρακτηριστικά και οι προοπτικές ανάπτυξης του αναρριχητικού τουρισμού στην Μαγνησία. Ακόμα απαραίτητη κρίνεται η διερεύνηση ορισμένων ερωτημάτων που προκύπτουν αναφορικά με την περιοχή εφαρμογής, την ευρύτερη περιοχή της Μαγνησίας:

- Τι αναζητούν οι αναρριχητές τουρίστες που επισκέπτονται την περιοχή της Μαγνησίας;
- Θεωρείται η Μαγνησία αξιόλογη αναρριχητική περιοχή και κατ' επέκταση κατάλληλη για τη δημιουργία ενός αναρριχητικού φεστιβάλ;
- Είναι κατάλληλα εξοπλισμένα και ασφαλισμένα τα αναρριχητικά πεδία, ώστε να υλοποιηθεί το αναρριχητικό φεστιβάλ που προτείνεται;
- Μένουν ικανοποιημένοι οι τουρίστες από τον προορισμό και θα μπορούσε ο προορισμός με τις κατάλληλες αλλαγές/ αναβαθμίσεις να οδηγήσει στην επανεπίσκεψη;
- Θα υπάρχει συμμετοχή του Δήμου και της τοπικής κοινότητας στη διοργάνωση ενός ιδιότυπου τοπικού φεστιβάλ;
- Τι είδους προετοιμασία χρειάζεται για την ολοκλήρωση και επιτυχία του αναρριχητικού φεστιβάλ στη Μαγνησία;

Αρχικά, χρησιμοποιήθηκε η δευτερογενής έρευνα επεξεργασμένου υλικού. Η βιβλιογραφική έρευνα βασίστηκε στον εντοπισμό, μελέτη, ανάλυση και παρουσίαση θέσεων από δημοσιευμένα κείμενα, επιστημονικά άρθρα και βιβλία. Στη συνέχεια, χρησιμοποιήθηκε η πρωτογενής έρευνα, που βασίστηκε στη συλλογή στοιχείων μέσω των συνεντεύξεων. Σκοπός ήταν η καταγραφή απόψεων, ώστε με την κατάλληλη επεξεργασία τους να εξαχθούν τα τελικά συμπεράσματα που αφορούν το βασικό ερώτημα της εργασίας, αν δηλαδή η Μαγνησία θεωρείται αναρριχητικός προορισμός και είναι εφικτή η διοργάνωση ενός αθλητικού φεστιβάλ. Μεθοδολογικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν οι συνεντεύξεις μέσα από μια σειρά ερωτήσεων (βλ. Παράρτημα 1), η ανάλυση κειμένων, ενώ ακόμη χρησιμοποιήσα και ανέλυσα στατιστικά στοιχεία από προηγούμενες

έρευνες που διεξήχθησαν πάνω στο θέμα του ορειβατικού – αναρριχητικού τουρισμού. Τέλος, χρησιμοποιήθηκε η προσωπική εμπειρία και η επιτόπια παρατήρηση.

Πραγματοποιήθηκαν συνολικά 10 συνεντεύξεις, 6 από αναρριχητές, 1 από μέλος του ΕΟΣ Βόλου, 1 από προπονητή αναρρίχησης, 1 από ιδιοκτήτη γραφείου εναλλακτικού τουρισμού, 1 αναρριχητή-χαράκτη αναρριχητικών διαδρομών. Οι συνεντεύξεις ολοκληρώθηκαν σε πέρας 3 μηνών από τον Οκτώβριο έως και τον Ιανουάριο. Ο μέσος όρος των ερωτήσεων διήρκεσε 15 λεπτά. Η συνέντευξη ήταν δομημένη μέσα από ένα ερωτηματολόγιο που περιελάμβανε 12 ερωτήσεις (βλ. Παράρτημα 1). Επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα καθώς στοχεύει στην διερεύνηση και κατανόηση σε βάθος του ζητήματος. Στόχος της ποιοτικής διερεύνησης είναι η ολιστική κατανόηση των αντιλήψεων, των κινήτρων και της εμπειρίας των ατόμων. Επιπλέον, η παρατήρηση και οι συνεντεύξεις γίνονται σε βάθος, υπάρχει άμεση εμπλοκή του ερευνητή με τους εξεταζόμενους και υπάρχει εγκυρότητα των πληροφοριών σε αντίθεση με την ποσοτική έρευνα, που στοχεύει στην μαζική αντιπροσωπευτικότητα των απόψεων.

Τα άτομα που επιλέχθηκαν στις συνεντεύξεις, προέρχονταν από το χώρο του αθλητισμού και της αναρρίχησης. Ένα από τα άτομα πέρα από πρώην αθλητής είναι και ιδιοκτήτης τουριστικού γραφείου εναλλακτικού τουρισμού, οπότε θεωρήθηκε άμεσα εμπλεκόμενος με το θέμα της έρευνας. Τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα στόχευαν στο να αποσαφηνίσουν αν η Μαγνησία αποτελεί αξιόλογο αναρριχητικό προορισμό, τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο, αν η δημιουργία αναρριχητικού φεστιβάλ θα είχε ως αποτέλεσμα την επενεπίσκεψη του προορισμού και αν τα αναρριχητικά πεδία της περιοχής είναι κατάλληλα και λειτουργικά να φιλοξενήσουν μια μερίδα τουριστών.

Τέλος, μέσα από τις ερωτήσεις γίνεται αναφορά στο θέμα της χορηγίας και της υποστήριξης του δήμου και της κοινωνίας και κατά πόσο μπορούν οι αρχές να στηρίξουν ένα γεγονός τοπικής εμβέλειας. Μέσα από την επεξεργασία των παραπάνω δεδομένων και της προσωπικής συμβολής παρουσιάστηκε μια ολοκληρωμένη πρόταση οργάνωσης αναρριχητικού φεστιβάλ στην περιοχή της Μαγνησίας, που στοχεύει στην προβολή του αθλήματος της αναρρίχησης και του αθλητικού τουρισμού αντίστοιχα, στην ανάδειξη των

αναρριχητικών πεδίων της περιοχής, στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και στην πρόοδο και ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας.

6. Η ΜΑΓΝΗΣΙΑ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ

6.1 Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Η περιφερειακή ενότητα Μαγνησίας αποτελείται από τους δήμους Αλμυρού, Βόλου Ζαγοράς, Νοτίου Πηλίου και Ρήγα Φεραίου. Ο συνολικός πληθυσμός του νομού Μαγνησίας ανέρχεται στους 208.500 κατοίκους. Πρωτεύουσα του νομού είναι ο Βόλος με πληθυσμό περίπου 144.420 κατοίκους. Βρίσκεται στο κέντρο σχεδόν της Ελλάδας ανάμεσα στην Αθήνα (απόσταση 325χλμ.) και τη Θεσσαλονίκη (απόσταση 215χλμ.). Αποτελεί ένα συνδυασμό τόσο βουνού, όσο και θάλασσας, ικανοποιώντας τις προτιμήσεις των επισκεπτών κάθε εποχή του χρόνου. Ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει τη φύση και την ομορφιά της, τα εκπληκτικά τοπία που σε συνδυασμό με την ιστορική, πολιτιστική της ταυτότητα αλλά και τις ποικίλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού, την κάνουν ένα ξεχωριστό προορισμό.

χάρτης 2: Η Περιοχή Της Μαγνησίας

Πηγή: <http://www.lib.uth.gr>, 2020

Στην περιοχή μπορεί κανείς να ασχοληθεί με διάφορες δραστηριότητες ανακαλύπτοντας τις διαφορετικές πτυχές της περιοχής. Ο τουρίστας μπορεί να κάνει πεζοπορία στα μονοπάτια, ποδηλασία, αναρρίχηση, σκι, ιππασία, κατάβαση φαραγγιών (canyoning), να επισκεφτεί τις παραλίες του Αιγαίου και του Παγασητικού, να ασχοληθεί με θαλάσσια σπορ, όπως κανό και ιστιοπλοΐα. Ο επισκέπτης στην περιοχή των Μηλεών, συναντά το ιστορικό τρένο, τον «Μουτζούρη» και να κάνει πεζοπορία στο βουνό των Κενταύρων, στο Πήλιο.

Στη νοτιοδυτική πλευρά της Μαγνησίας, βρίσκεται το όρος Όθρυς, που περιλαμβάνει αρκετά μονοπάτια, ιστορικά γεφύρια αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος καθώς και σπήλαια. Αποτελεί προορισμό οικοτουρισμού, αφού είναι καταφύγιο θηραμάτων. Στους πρόποδες του βουνού, οι τουρίστες, μπορούν να επισκεφτούν τα παραδοσιακά χωριά και τα δύο μοναστήρια (www.discoverpelio.com).

6.1.1 ΒΟΛΟΣ

Η ανάπτυξη στην περιοχή του Βόλου ήρθε μέσα από το πέρασμα των χρόνων μέσω του λιμανιού, που μάλιστα αποτελεί και το τρίτο κατά σειρά μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας, όπως επίσης και του σιδηροδρομικού δικτύου. Με την σιδηροδρομική σύνδεση του Βόλου με τα χωριά του Πηλίου, αναπτύχθηκε η γεωργία και το εμπόριο. Παράλληλα, στην περιοχή υπάρχει έντονη δραστηριότητα στον τομέα της βιοτεχνίας και βιομηχανίας, στον τομέα του τουρισμού και της αγροτικής παραγωγής. Παρατηρήθηκε σημαντική πολιτιστική και κοινωνική δραστηριότητα και πλέον η πόλη του Βόλου διαθέτει ένα σύγχρονο Πανεπιστήμιο και Πολυτεχνείο, μια έντονη καλλιτεχνική δραστηριότητα και πολιτιστική υποδομή και προοπτικές ώστε να αποτελέσει ένα δυναμικό κέντρο. Γενικότερα η οικονομία της περιοχής βασίζεται στη βιομηχανία, τη βιοτεχνία, το εμπόριο, τις υπηρεσίες και τον τουρισμό (www.visit-pilio.gr).

6.1.2 ΠΗΛΙΟ

Το Θεσσαλικό Βουνό του Πηλίου βρίσκεται μεταξύ του Αιγαίου και του Παγασητικού Κόλπου. Η μεγαλύτερη κορυφή του βουνού βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του, ενώ το χιονοδρομικό κέντρο βρίσκεται στην κορυφή Αγριόλευκες, στα 1471 μ. το χιονοδρομικό κέντρο απέχει μόνο 2km από το ορεινό χωριό Χάνια, 12km από την Πορταριά και 27km από την πόλη του Βόλου. Αποτελείται από πλούσια βλάστηση με θέα το απέραντο γαλάζιο δημιουργώντας κάτι το ξεχωριστό. Ιστορικά θεωρείται το βουνό των Κενταύρων, καθώς εκεί κατοικούσαν οι Κένταυροι, ανάμεσα στους οποίους και ο γνωστός Χείρωνας. Επίσης στη μυθολογία εκεί έγιναν οι τιτανομαχίες και βρίσκονταν το ιερό σπήλαιο του 'Ακραιού Διός' (www.visit-pilio.gr).

Στο Πήλιο υπάρχουν 24 χωριά, που χαρακτηρίζονται από την πλούσια πηλιορείτικη αρχιτεκτονική και παράδοση. Ο επισκέπτης του Πηλίου, θα έρθει αντιμέτωπος με την χαρακτηριστική αρχιτεκτονική των σπιτιών και των στενών του με τα πλακόστρωτα καλντερίμια, με τις παραδοσιακές εκκλησίες και Μονές και με τις πλατείες. Αυτές οι εικόνες δένουν με το φυσικό περιβάλλον του βουνού, αλλά και τις θάλασσες, κάνοντας το ένα ξεχωριστό προορισμό. Υπάρχουν αρκετά λαογραφικά μουσεία ή κτήρια που μπορεί κάποιος να επισκεφτεί και να θαυμάσει, αφού δεσπόζει το πολιτιστικό περιεχόμενο.

Τουριστικά το Πήλιο αποτελεί ιδανικό προορισμό διακοπών όλο το χρόνο, το χειμώνα ως ένας ορεινός προορισμός με το χιονοδρομικό του κέντρο ‘Αγριόλευκες’, ενώ το καλοκαίρι με τις πολυάριθμες παραλίες του.

Χάρτης 3: Γεωφυσικός Χάρτης Πηλίου

Πηγή: <https://www.visit-pilio.gr>, 2020

6.1.3 ΟΘΡΥΣ

Στην απέναντι πλευρά του Πηλίου, νοτιοδυτικά του Βόλου, βρίσκεται το όρος Όθρυς, του βουνού των Τιτάνων. Σύμφωνα με τη μυθολογία, θεωρείται το βουνό όπου διέμεναν οι Τιτάνες στην μάχη τους κατά του Διός και της επικράτησής τους. Κατά την περιήγηση στο βουνό, συναντά κανείς τα ελάχιστα τοξωτά γεφύρια μέσα στην πλούσια πυκνή βλάστηση του βουνού, από κέδρους, φτέρες, πεύκα και βελανιδιές, το εξωκλήσι του Προφήτη Ηλία και το εκκλησάκι της Παναγίας, καθώς επίσης και τα σπήλαια του Βουνού, με τη γνωστή για τους σπηλαιολόγους, τη Νεροσπηλιά.

Σε μια από τις κορυφές, την Αλογοράχη, με υψόμετρο 1600 μ. περίπου υψώνονται οι ανεμογεννήτριες του αιολικού πάρκου. Στο συγκεκριμένο σημείο η θέα αποζημιώνει τον επισκέπτη καθώς στα δυτικά απλώνεται βλέπει κανείς το οροπέδιο του Δομοκού, στο βάθος το Βελούχι, νότια τον Μαλιακό κόλπο και τον Παρνασσό, ενώ στα βορειοανατολικά τον Παγασητικό με τον Βόλο και το Πήλιο. (www.mag24.gr.)

Το βουνό Όθρυς, αποτελεί ένα ιστορικό όρος, αναφορές του οποίου υπάρχουν στην Μυθολογία από τον Ησίοδο. Αποτελέσε το μυθικό βουνό των Τιτάνων, δηλαδή την έδρα τους κατά την μάχη τους με το Δία, ενώ μια άλλη εκδοχή αναφέρει ότι σε μια κορυφή της προσάραξε η κιβωτός του Δευκαλίωνα και της Πύρρας μετά τον κατακλυσμό που προκάλεσε ο Δίας. Οι επισκέπτες επιλέγουν το βουνό της Όθρυς, καθώς αποτελεί έναν ιδανικό προορισμό για όποιον ασχολείται με τη φύση. Υπάρχουν φαράγγια που μπορεί κάποιος να κάνει canyoning, ορειβατικό σκι τους χειμερινούς μήνες στις χιονισμένες πλαγιές, αναρρίχηση στα 2 αναρριχητικά πεδία, που εκτείνονται κατά μήκος της οροσειράς, πεζοπορία στα μονοπάτια, ιππασία, παρατήρηση της άγριας χλωρίδας και πανίδας του, ενώ τέλος είναι κατάλληλο μέρος για τους σπηλαιολόγους και όσους θέλουν να εξερευνήσουν τα 3^ο σπηλαιοβάραθρα και την εντυπωσιακή Νεροσπηλιά. Τέλος, οι επισκέπτες μπορούν να παρατηρήσουν τα εντυπωσιακά γεφύρια και τα εκκλησάκια που δεσπόζουν στο βουνό. (www.eosalmyrou.gr.)

Χάρτης 4: Όρος Όθρυς

Πηγή: <https://www.filarxaiosalmyrou.gr>, 2020

6.2 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Όπως προαναφέρθηκε, η ευρύτερη περιοχή της Μαγνησίας προσφέρει αρκετές προοπτικές εναλλακτικού τουρισμού, καθώς συνδυάζοντας βουνό και θάλασσα μετατρέπεται σε μαγνητικό προορισμό, προσελκύοντας τουρίστες όλες τις εποχές του χρόνου.

Κάποια στοιχεία για την περιοχή της Μαγνησίας γενικότερα είναι ότι από το 2014 έως και το 2019 παρατηρήθηκε μια μείωση πληθυσμού. Πιο συγκεκριμένα, -2%, από 206 χιλ. το 2014 σε 203 χιλ. το 2019. Σύμφωνα με την απογραφή του 2011, οι κάτοικοι της πόλης του Βόλου είναι 125.248. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Ελλάδας, παρατηρούμε ότι την περίοδο 2012-2017 όλες οι Περιφέρειες κατέγραψαν μείωση στο ΑΕΠ τους, ενώ συγκεκριμένα η περιφέρεια Θεσσαλίας σημείωσε μείωση του ΑΕΠ της κατά -2% (από € 9.517 εκατ. το 2012 σε € 9.347 εκατ. το 2017), με την ενότητα Μαγνησίας: να σημειώνει -5%, από € 2.778 εκατ. το 2012 σε € 2.629 εκατ. το 2017 (ΙΝΣΕΤΕ, 2020).

Άξιο επισήμανσης είναι ότι το ξενοδοχειακό δυναμικό στην ενότητα Θεσσαλίας, είναι πολύ μεγαλύτερο σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ενότητες στην περιφέρεια Θεσσαλίας. Αυτό το διακρίνουμε και στον παρακάτω πίνακα (ΙΝΣΕΤΕ, 2020):

Πίνακας 6: Ξενοδοχειακό Δυναμικό της Περιφέρειας Θεσσαλίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

Ενότητα		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Μαγνησία	Μονάδες	22	95	90	144	54	405
	Δωμάτια	1.124	2.417	2.346	3.283	970	10.140
	Κλίνες	2.295	4.884	4.684	6.360	1.904	20.127
Τρίκαλα	Μονάδες	3	12	30	24	7	76
	Δωμάτια	59	860	887	393	67	2.266
	Κλίνες	132	1.688	1.723	772	175	4.490
Λάρισα	Μονάδες	2	2	11	13	11	39
	Δωμάτια	224	77	472	383	250	1.406
	Κλίνες	433	134	905	692	518	2.682
Καρδίτσα	Μονάδες	2	7	10	14	2	35
	Δωμάτια	80	228	278	291	64	941
	Κλίνες	178	481	553	528	154	1.894
Σύνολο	Μονάδες	29	116	141	195	74	555
	Δωμάτια	1.487	3.582	3.983	4.350	1.351	14.753
	Κλίνες	3.038	7.187	7.865	8.352	2.751	29.193

Πηγή: ΞΕΕ - ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ INSETE INTELLIGENCE, 2020

Σχετικά με τον τουρισμό στην περιφέρεια της Θεσσαλίας γενικότερα, παρατηρήθηκε αύξηση του τύπου 18% μεταξύ των ετών 2014-2019, στις διεθνείς αεροπορικές αφίξεις (ΠΙΝΑΚΑΣ 8). Επιπρόσθετα, η περιφέρεια Θεσσαλίας την περίοδο 2014-2019 αύξησε κατά +14% (από 1,4 εκατ. το 2014 σε 1,5 εκατ. το 2019) την ακτοπλοϊκή κίνηση εσωτερικού. Η Μαγνησία συγκεκριμένα έχει ποσοστό +14%, από 1,1 εκατ. το 2014 σε 1,2 εκατ. το 2019, βλ. Πίνακα 8). (ΙΝΣΕΤΕ, 2019).

Πίνακας 7: Διεθνείς Αεροπορικές Αφίξεις στην Περιφέρεια Θεσσαλίας ανά Αεροδρόμιο, 2014-2019

Αεροδρόμιο	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Σκιάθου	141.609	159.492	175.866	182.459	185.007	181.904	28%
Αγχιάλου	32.346	11.881	11.002	15.247	20.919	23.898	-26%
Θεσσαλία	173.955	171.373	186.868	197.706	205.926	205.802	18%

Πίνακας 8: Διακινηθέντες Εσωτερικού Στα Λιμάνια της Περιφέρειας Θεσσαλίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2014-2019

Ενότητα	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014 - 2019	%Δ
Μαγνησίας	1.086.972	1.029.260	1.082.794	1.192.880	1.178.303	1.237.706		14%
Λάρισας	265.868	280.400	304.515	307.394	320.827	308.938		16%
Θεσσαλία	1.352.840	1.309.660	1.387.309	1.500.274	1.499.130	1.546.644		14%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ INSETE INTELLIGENCE, 2019

Στην περιοχή της Μαγνησίας βρίσκονται αρκετές εκκλησίες , εξωκλήσια και Μονές, που αποτελούν αφορμή επίσκεψης, για να παρατηρήσουν την πλούσια παραδοσιακή πηλιορείτικη αρχιτεκτονική, αλλά και όχι μόνο. Μέσα από τις εκδηλώσεις, τα φεστιβάλ και τα πανηγύρια που διοργανώνονται κάθε χρόνο στην περιοχή της Μαγνησίας, διαδίδονται οι ντόπιες παραδόσεις, τόσο στους επισκέπτες, που αποτελούν πόλο έλξης τουριστών, αλλά και στις νεότερες γενιές. Αρχίζοντας την περιήγηση από το Πήλιο, γίνεται μια προσπάθεια, μέσα από τα πολιτιστικά δρώμενα, να ζωντανέψουν οι ξεχασμένες από το χρόνο παραδόσεις, ώστε ο επισκέπτης να γνωρίσει το παρελθόν αλλά και το παρόν του Πηλίου, σε γιορτές όπως η γιορτή του Μήλου, το πανηγύρι του Αγίου Λαυρεντίου, το Φεστιβάλ τραγουδιού ή τα Αργοναυτικά καθώς και πολλά τοπικά πανηγύρια, όπου πρωταγωνιστεί η παραδοσιακή μουσική, οι τοπικοί χοροί και τα τραγούδια (www.aroundpelion.com).

Ο εναλλακτικός τουρισμός στο νομό Μαγνησίας ξεκίνησε το 1990 με πρώτη μορφή εναλλακτικού τουρισμού τον περιπατητικό τουρισμό. Τα πρώτα μονοπάτια για περίπατο ήταν τα μονοπάτια του Πηλίου. Το βουνό των Κενταύρων αποτελεί τουριστικό προορισμό όλο το χρόνο. Οι παραλίες του άλλωστε φημίζονται για τα καθαρά καταγάλανα νερά, την πλούσια βλάστηση και μάλιστα πολλές έχουν βραβευτεί με γαλάζια σημαία από την Ε.Ε. Υπάρχουν πολλά παραθαλάσσια θέρετρα, τουριστικοί προορισμοί καθώς και παραλίες που προτιμώνται για θαλάσσια sports. Στα ανατολικά το Πήλιο βρέχεται από το Αιγαίο πέλαγος ενώ νότια από τον Παγασητικό κόλπο. Έτσι

συνδυάζουν τις δυνατότητες του ανοιχτού πελάγους (ιστιοσανίδα, ιστιοπλοΐα) αλλά και αυτές του κλειστού, ήπιου κόλπου (θαλάσσιο σκι, παραπέντε, κανό κλπ.). Επίσης οι καταδύσεις είναι μια από τις δημοφιλείς δραστηριότητες που επιλέγουν οι επισκέπτες, ανακαλύπτοντας τις ομορφιές των βυθών του Πηλίου (www.magnesia-tourism.gr).

Το χιονοδρομικό κέντρο Αγριόλευκες είναι από τα πρώτα κέντρα που ξεκίνησαν την λειτουργία τους στην Ελλάδα. Οι αναβατήρες ενώνουν τις 4 πίστες του χιονοδρομικού ("Θέτις", "Φαλκονέρα", "Πανόραμα" και την Baby-αρχαρίων), που συνολικά έχουν μήκος 5000m. Στο χιονοδρομικό κέντρο ο επισκέπτης μπορεί να ξεκουραστεί και να απολαύσει τη θέα του βουνού στο σαλέ ή στην καφετερία-εστιατόριο, ενώ μάλιστα διαθέτει και 80 κλίνες για διανυκτέρευση (www.eosvolos.gr). Σε όλη τη διάρκεια του έτους, ο τουρίστας μπορεί να απολαύσει διάφορες μορφές τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή της Μαγνησίας. Καθώς το Πήλιο διαθέτει μεγάλο αριθμό μονοπατιών, το καθιστούν ιδανικό για πεζοπορία, ιππασία, τοξοβολία, mountain bike, down hill, moto cross, ορειβασία, αναρρίχηση και κατάβαση φαραγγιών. Η τοπική κοινωνία καθώς και τα άτομα που ασχολούνται με αυτού του είδους αθλήματα έχουν καταφέρει να διατηρήσουν σε καλή κατάσταση τα μονοπάτια, ώστε να προσφέρουν ασφάλεια στους επισκέπτες.

Τα τελευταία χρόνια, άρχισε να αναπτύσσεται και το canyoning (καταβάσεις φαραγγιών). Σε συνεργασία με τοπικές ομάδες ιδιωτών και με το Σύλλογο από την Τσαγκαράδα εξασφάλισαν τη σωστή ασφάλιση των φαραγγιών με διεθνή πρότυπα, προσελκύοντας επισκέπτες από όλη την Ελλάδα και όχι μόνο. Μάλιστα υπάρχουν διακεκριμένοι εκπαιδευτές, που είναι γνωστοί πανελλαδικά (www.mountainscapes.gr). Επίσης ο τομέας αναρρίχησης έχει αναπτυχθεί αρκετά στην περιοχή της Μαγνησίας, τόσο από ιδιώτες όσο και από την προώθηση και αρωγή του ΕΟΣ ΒΟΛΟΥ. Σπουδαίοι Έλληνες αναρριχητές, έχουν αφήσει το στίγμα τους στα βουνά της Μαγνησίας, «ανοίγοντας» διαδρομές πολλών επιπέδων, εκδίδοντας μάλιστα και οδηγούς αναρρίχησης σε όλες τις περιοχές. Άλλωστε τα βράχια της Μαγνησίας προτιμώνται από τους αναρριχητές όχι μόνο για την πολύ καλή ποιότητα τους αλλά και για τα μοναδικής ομορφιάς τοπία στα οποία μπορεί ο τουρίστας να συνδυάσει αναρρίχηση και διακοπές. Η διαμονή των επισκεπτών μπορεί άνετα να γίνει στην πόλη του Βόλου από όπου σε πολύ λίγη ώρα μπορεί κανείς να φτάσει σε όλα τα πεδία, αλλά και να κατασκηνώσετε σε μερικά από αυτά (<http://gothessaly.gr>).

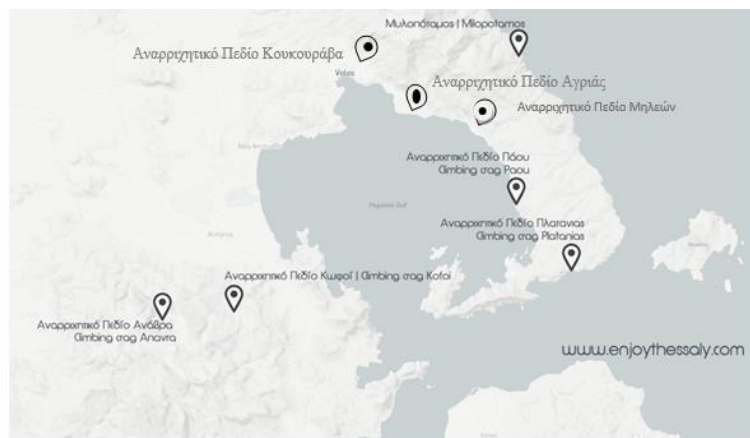
Ο εναλλακτικός τουρισμός εκτός από τη συμβολική έννοια που έχει αποκτήσει ως μορφή τουρισμού, της οποίας τα κύρια χαρακτηριστικά είναι η αναζήτηση της αυθεντικότητας και της

επαφής με τη φύση, η άρνηση των απρόσωπων τουριστικών πακέτων, η αποφυγή των κοσμικών παραλιών ή ο συνδυασμός των διακοπών με την προσφορά εθελοντικής εργασίας, αναφέρεται σε κάθε ειδική μορφή τουρισμού, η οποία προσελκύει τουρίστες με ειδικά ενδιαφέροντα, συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

6.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΝΑΡΡΗΧΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΜΑΓΝΗΣΙΑ

Τα τελευταία χρόνια, όπως και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, αλλά και στη Μαγνησία έχει αρχίσει να αναπτύσσεται η αναρρίχηση. Η περιοχή της Μαγνησίας πέρα από τα μοναδικά τοπία και τη φυσική ομορφιά που προσφέρει, χαρακτηρίζεται και για τα βράχια της, που αναρριχητικά, θεωρούνται καλής ποιότητας. Είναι μια περιοχή που ο αναρριχητής τουρίστας μπορεί να συνδυάσει διακοπές και αναρρίχηση. Οι ντόπιοι αναρριχητές έχουν βοηθήσει στο να ανοιχτούν πολλές νέες διαδρομές με σπορ χαρακτήρα, αλλά και μεγάλο βαθμολογικό εύρος, με αποτέλεσμα να προσελκύει άτομα διαφορετικού επιπέδου. Τα βράχια στα πεδία είναι γκρι ασβεστόλιθος με διαδρομές να ξεκινούν από 5μ. έως και 35μ. Οι περισσότερες διαδρομές σε κάποια πεδία απαιτούν καλή τεχνική, αίσθηση ισορροπίας, εξοικείωση με ιδιόμορφα πιασίματα και κυρίως δύναμη και αντοχή. Υπάρχουν αρκετά αρνητικές διαδρομές και αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό που προσελκύει και αναρριχητές από άλλες περιοχές, τόσο της Θεσσαλίας, αλλά και της υπόλοιπης Ελλάδας (Kosmopoulos, 2013).

Χάρτης 5: Αναρριχητικά Πεδία Μαγνησίας

Πηγή: www.enjoythessaly.com, 2020

Σύμφωνα με τον Κοσμόπουλο, και από την έρευνα μέσω συνεντεύξεων, συγκεντρώθηκαν κάποια στοιχεία για την αναρρίχηση στην Μαγνησία. Η Μαγνησία έχει επτά πεδία που προσφέρουν καλές και δυνατές διαδρομές για αναρρίχηση. Τα αναρριχητικά πεδία του Πλατανιά, της Πάου και του Μυλοποτάμου βρίσκονται στην ανατολική Μαγνησία στο Πήλιο, δυο βρίσκονται κοντά στην πόλη του Βόλου, ενώ τα υπόλοιπα στη δυτική στο όρος Όθρυς. Στον παραπάνω χάρτη είναι επισημασμένα τα αναρριχητικά αυτά πεδία.

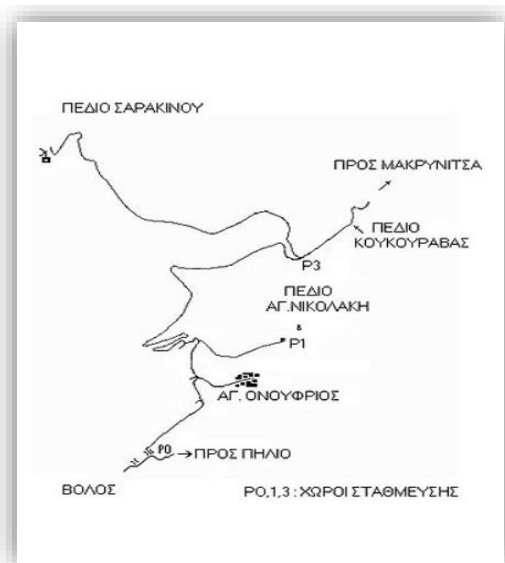
1. **Πλατανιάς:** αποτελείται από 18 αναρριχητικές διαδρομές. Βρίσκεται νοτιοδυτικά της Αργαλαστής κοντά στην παραλία του Μικρού. Θεωρείται κατάλληλο όλη την περίοδο του έτους με διαδρομές κατάλληλες για όλα τα επίπεδα δυσκολίας. Στην περιοχή του Πλατανιά θα βρείτε και κάμπινγκ για να μείνετε, με κοντινές παραλίες το Μικρό, τη Χοντρή Άμμος και τον Κατηγιώργη.
2. **Σπηλιά Πάου:** αποτελείται από 16 αναρριχητικές διαδρομές. Καθώς εισέρχεται κανείς στο χωριό Αργαλαστή, κατευθύνεται προς την παραλία Πάου. Το πεδίο είναι κατάλληλο για αναρρίχηση όλο το χρόνο με επίπεδα δυσκολίας από 5a έως 8b. Παρόλα αυτά επιλέγεται από πιο έμπειρους αναρριχητές καθώς έχει sport διαδρομές που απαιτούν καλή φυσική κατάσταση. Οι επισκέπτες μπορούν να διανυκτερεύσουν σε κάποιο από τα κοντινά χωριά (Αργαλαστή, Χόρτο, Λαύκος), ενώ κοντινές παραλίες είναι ο Κάλαμος (βόρεια), το Χόρτο (νότια), η Μελανί, Ξυνόβρυση και Πάλτση.
3. **Μυλοπόταμος:** αποτελείται από 14 διαδρομές. Το αναρριχητικό πεδίο βρίσκεται ακριβώς στην γνωστή παραλία του Μυλοποτάμου με διαδρομές με επίπεδα δυσκολίας από 5b έως 7b. Είναι σχετικά εύκολες διαδρομές και το πεδίο επιλέγεται από αρχάριους σχετικά αναρριχητές. Για να φτάσουμε στο πεδίο κατευθυνόμαστε προς τη παραλία και στο τέλος του δρόμου στο πάρκινγκ κατεβαίνουμε τις σκάλες για να βρεθούμε στη βάση του. Οι αναρριχητές μπορούν να διανυκτερεύσουν στα κοντινά χωριά της Τσαγκαράδας, του Μουρεσίου και Ξορίτσι, ενώ μπορούν να απολαύσουν και τις μοναδικές παραλίες της Φακίστρας, Νταμούχαρης, Λαμπινού, Παπά Νερό. Επίσης στο χωριό της Τσαγκαράδας υπάρχει Σύλλογος canyoning, που προσφέρει μαθήματα. άλλες δραστηριότητες είναι η ιππασία και η πεζοπορία.

4. **Ανάβρα:** Τα αναρριχητικά πεδία στην Ανάβρα είναι 2, το Α και το Β. και συνολικά υπάρχουν 49 διαδρομές. Για να φτάσει κανείς στα πεδία της Ανάβρας κατευθύνεται προς τον Αλμυρό, περνάει την Ευξυνούπολη με κατεύθυνση προς την Ανάβρα. Το δεύτερο πεδίο (Τομέας Γ') βρίσκεται 4 χιλιόμετρα πιο μακριά. Το πρώτο πεδίο είναι κατάλληλο για χειμερινούς μήνες, καθώς βρίσκεται όλη μέρα στον ήλιο και καθιστά δύσκολη έως και αδύνατη την αναρρίχηση το καλοκαίρι. Το δεύτερο πεδίο είναι μεγαλύτερης δυσκολίας με Sport διαδρομές που κοιτάει προς το Νότο και κατάλληλο για αναρρίχηση όλο το χρόνο.
5. **Κωφοί: Υπάρχουν 2 πεδία αναρρίχησης** Κωφοί (Τομέας Α') με 19 διαδρομές και Κωφοί (Τομέας Β') με 22 διαδρομές. Τα πεδία των Κωφών βρίσκονται περίπου 15 λεπτά από τον Αλμυρό με κατεύθυνση το χωριό των Κωφών. Το πρώτο πεδίο είναι κατάλληλο για αναρρίχηση όλο το χρόνο καθώς έχει νότιο προσανατολισμό. Το δεύτερο πεδίο των Κωφών είναι κατάλληλο για αναρρίχηση φθινόπωρο και άνοιξη με δυτικό. Για να φτάσει κανείς στα πεδία έχει περπάτημα 15 λεπτών μέσα στη φύση περιτριγυρισμένη από πυκνή βλάστηση.
6. **Αγριά:** Το αναρριχητικό πεδίο Αγριάς απέχει 15 λεπτά από την πόλη του Βόλου με κατεύθυνση αντίθετη προς τη θάλασσα οδεύοντας προς τα πάνω. Η θέα από το πεδίο είναι υπέροχη με την κοινότητα της Αγριάς να διακρίνεται ανάμεσα από τις πλαγιές της ρεματιάς και με φόντο τα νερά του Παγασητικού και τις πλαγιές της Όθρυος. Το πεδίο θεωρείται κατάλληλο όλο το χρόνο όμως υπάρχει σκιά στο πεδίο μετά τις 4:00 το μεσημέρι. Το πεδίο χωρίζεται στο Πάνω και στο Κάτω με μια μικρή απόσταση να τους χωρίζει. Σκαρφαλώνεται τόσο από έμπειρους όσο και από αρχάριους αναρριχητές, όμως θεωρείται πεδίο εκμάθησης καθώς σε αυτό και στο πεδίο της Κουκουράβας κάνει προπονήσεις ο ΕΟΣ Βόλου, μαθαίνοντας τις τεχνικές της ασφάλισης.
7. **Κουκουράβα:** Βρίσκεται μόλις 15 λεπτά έξω από την πόλη του Βόλου κατευθύνοντας προς τον Άγιο Ονούφριο. Είναι ένα αρκετά μεγάλο αναρριχητικό πεδίο καθώς καλύπτει ένα μεγάλο εύρος διαδρομών ξεκινώντας από χαμηλά από την εκκλησία του Άγιο Νικολάκη καταλήγοντας πάνω ψηλά στην περιοχή της Κουκουράβας. Ουσιαστικά χωρίζεται σε 3 πεδία: 1) Άγιος Νικολάκης, 2) Κουκουράβα Α, 3) Κουκουράβα Β. Συνολικά υπάρχουν 73 διαδρομές που απευθύνονται σε κάθε επίπεδο αναρριχητή. Πάραυτα κάποιες είναι ημιτελείς ή ακόμα και ασκαρφάλωτες.

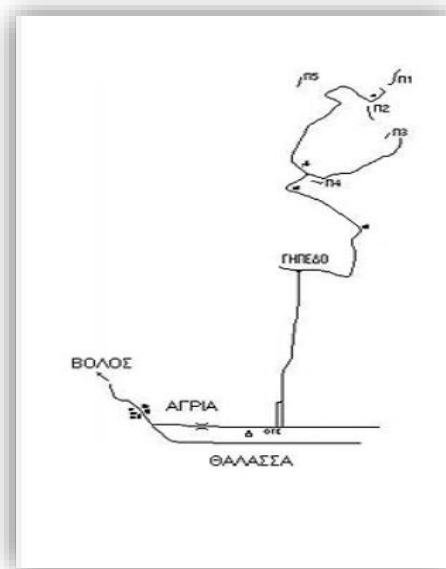
Το πρώτο συγκρότημα βράχων που αντικρίζει κανείς βρίσκεται στο γραφικό εκκλησάκι του Αγίου Νικολάκη του Κρεμαστού. Συνεχίζοντας το περπάτημα κατά μήκος, ο επισκέπτης

καταλήγει στα υπόλοιπα συγκροτήματα. Εκεί ξεκινάει το δεύτερο πεδίο (Κουκουράβα Α), που έχει τις περισσότερες δύσκολες διαδρομές αλλά και τις ψηλότερες αφού ξεπερνάνε τα 30 μέτρα. Σκαρφαλώνεται όλο το χρόνο καθώς σκιάζεται μετά τις 2:00 το μεσημέρι περίπου. Το τελευταίο πεδίο (Κουκουράβα Β), βρίσκεται απέναντι από τα υπόλοιπα πεδία σε ύψωμα πάνω από το δρόμο. Εκεί υπάρχουν οι λιγότερες διαδρομές, αλλά και οι πιο ψηλές. Σκαρφαλώνεται κυρίως από φθινόπωρο μέχρι νωρίς την άνοιξη.

Χάρτης 6: Αναρριχητικό Πεδίο Κουκουράβας

Χάρτης 7: Αναρριχητικό Πεδίο Αγριάς

Πηγή: <https://oreivatein.com>, 2020

6.4 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗΣ ΣΤΗ ΜΑΓΝΗΣΙΑ

Η ιστορία του ΕΟΣ Βόλου ξεκινάει από το 1902 και φτάνει μέχρι και σήμερα. Άρχισε ως μια συλλογική κοινότητα και κατέληξε σε ένα ορειβατικό σύλλογο με διακρίσεις πάνω στις χιονοδρομίες, ορειβασίας και αναρρίχησης. Το 1990 πραγματοποιήθηκε η έναρξη του Πανελληνίου πρωταθλήματος αναρρίχησης από πλευράς Ε.Ο.Ο.Α. Έτσι δημιουργείται η πρώτη ομάδα αθλητών από παιδιά (φυτώρια) του συλλόγου που έως τότε τα στελέχη του συλλόγου τα προπονούσαν στα βράχια. Το 1994 δημιουργήθηκε η πρώτη πίστα τεχνητής αναρρίχησης. Το 2000 έγιναν οι πρώτες διακρίσεις για τους αναρριχητές με αποτέλεσμα οι τοπικές αρχές να συνδράμουν

οικονομικά στην κατασκευή αναρριχητικής πίστας σε κλειστό γυμναστήριο (<http://www.eosvolos.gr/cgi>).

Ο ΕΟΣ Αλμυρού ιδρύθηκε το 1983, με σκοπό να καλλιεργήσει και να μεταδώσει σε νέα άτομα την ορειβασία, τη χιονοδρομία και αναρρίχηση καθώς και την αγάπη και το σεβασμό της φύσης και του περιβάλλοντος. Ο Ε.Ο.Σ. Αλμυρού δραστηριοποιείται κυρίως στον ορεινό όγκο της Όθρυος. Ο Σύλλογος συμμετέχει τόσο σε Πανελλήνιες ορειβατικές συναντήσεις όσο και σε περιφερειακές συναντήσεις της κεντρικής Ελλάδος, ενώ το 2009 και σε συνεργασία με το Δήμο Αλμυρού και τον Αθλητικό Οργανισμό του Δήμου κατασκευάστηκε αναρριχητική πίστα εντός του κλειστού δημοτικού γυμναστηρίου της πόλης του Αλμυρού. Επίσης, το 2010 ο σύλλογος κατασκεύασε μέσα στο χώρο του δάσους "Κουρί" αναρριχητική πίστα bouldering. Τέλος από το 2010 δραστηριοποιείται στον τομέα της αγωνιστικής αναρρίχησης, δημιουργώντας την πρώτη αγωνιστική ομάδα νέων στον Αλμυρό (<https://www.eosalmyrou.gr>).

Εικόνα 15-16: Αγώνες Αναρρίχησης στον Αλμυρό

Πηγή: <https://www.eosalmyrou.gr>, 2020

Η αναρρίχηση σε βουνό στην Μαγνησία ξεκίνησε να αναπτύσσεται στις αρχές της δεκαετίας του '80. Οι πρωτοπόροι της αναρριχητικής δράσης στη Μαγνησία, ασχολήθηκαν με τα βράχια, ως προπόνηση. Αργότερα, άρχισαν να ανοίγουν μόνοι τους διαδρομές και να ασχολούνται πιο σοβαρά με την αναρρίχηση βουνού, δίνοντας ώθηση στον τομέα της αναρρίχησης τα τελευταία χρόνια. Σημαντικά πρόσωπα που όχι μόνο διένοιζαν τις περισσότερες διαδρομές, αλλά και

αποτελέσαν τους πρωτοπόρους του αθλήματος στην Μαγνησία, αφήνοντας το στίγμα τους και επηρεάζοντας αρκετά άτομα να ασχοληθούν με αυτήν ήταν ο Χρήστος Μπουκώρος, ο Νικόλαος Μαγγίτσης, ο Γιώργος Ευθυμίου, ο Στέλιος Κοσμόπουλος (Κοσμόπουλος, 2016).

6.5 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Η περιφερειακή ενότητα Μαγνησίας αποτελεί έναν αξιόλογο αναρριχητικό προορισμό, που με τις κατάλληλες προϋποθέσεις μπορεί να αξιοποιηθεί και να αναδειχθεί κατάλληλα για να ανταγωνιστεί μεγαλύτερους προορισμούς. Κάποιοι από τους κυριότερους ανταγωνιστές είναι τα Μετέωρα στην Καλαμπάκα, η Κάλυμνος, το Λεωνίδιο στην Αρκαδία, Βαράσοβα στην Αιτωλοακαρνανία, Κλεισούρα στο Αγρίνιο κ.ά. Είναι γνωστό ότι υπάρχει μεγάλη αντιπαλότητα μεταξύ των μοναστηριών στα Μετέωρα και των αναρριχητών, παρουσιάζοντας μια δυσκολία ως προς την προοπτική ανάπτυξης (Διακομιχάλης, 2009). Επίσης από τεχνικής άποψης οι διαδρομές στα Μετέωρα και σε κάποια άλλα αναρριχητικά πεδία της Θεσσαλίας (Μουζάκι, Θεόπετρα κ.λπ.) θεωρούνται αρκετά δύσκολά που απαιτούν δυνατή φυσική κατάσταση για να ανταπεξέλθει κανείς. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλοί αναρριχητές να προτιμάνε άλλα αναρριχητικά πεδία. Παρόλα αυτά αναρριχητικά πεδία όπως το Λεωνίδιο και η Κάλυμνος υπερτερούν σε διαδρομές, αφού περιλαμβάνουν πάνω από 1400 διαδρομές η Κάλυμνος και πάνω από 700 το Λεωνίδιο. (Διακομιχάλης, 2009).

Σε όλη την έκταση της Μαγνησίας, ξεκινώντας από το Πήλιο και φτάνοντας ως στην Όθρυ υπάρχουν αρκετά βραχώδη σημεία, που με τις κατάλληλες συνθήκες μπορούν να αποτελέσουν πόλο έλξης τουριστών και αναρριχητών. Είναι ένα χαρακτηριστικό που μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση του τουρισμού καθ'όλη τη διάρκεια του έτους. Άλλωστε αποτελεί μια από τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού που με τις κατάλληλες βάσεις μπορεί να προσφέρει σημαντικές οικονομικές εισροές. Τα τελευταία χρόνια μάλιστα, δημιουργούνται στη Μαγνησία σύλλογοι και τουριστικά γραφεία που προωθούν ξεκάθαρα τον τουρισμό περιπέτειας, προτείνοντας μια εναλλακτική μορφή διακοπών στο άτομο.

Υπάρχουν αρκετά πεδία, όχι τόσο δημοφιλή, που μπορούν να προωθηθούν και να αξιοποιηθούν καταλλήλως. Πάραυτα, πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες μελέτες και η σωστή συνεργασία των ντόπιων αναρριχητών και των συλλόγων για να διασφαλιστεί η ασφάλεια των

διαδρομών, η διάνοιξη του πεδίου κόνοντάς το προσιτό και να εξοπλιστεί κατάλληλα, ώστε να είναι έτοιμο να εξερευνηθεί από κάθε επιπέδου αναρριχητή. Αυτές οι ενέργειες θα προσελκύσουν και επισκέπτες που δεν έχουν ξαναδοκιμάσει κάτι παρόμοιο και θα ήθελαν να ασχοληθούν με κάτι πιο περιπετειώδες, που ξεφεύγει από την κανονικότητα. Για να προωθηθούν τα πεδία θα πρέπει μάλιστα να γραφτεί αναρριχητικός οδηγός, από έμπειρους και καταξιωμένους αθλητές, που έχουν σκαρφαλώσει και έχουν εμπειρία στους βαθμούς δυσκολίας των διαδρομών. Έτσι όλα τα αναρριχητικά πεδία θα είναι συγκεντρωμένα με τους βαθμούς δυσκολίας, τα μέτρα, την περιοχή, τον κατάλληλο εξοπλισμό που χρειάζεται κανείς και την κατάλληλη εποχή που μπορούν να σκαρφαλωθούν. Όλα τα μεγάλα αναρριχητικά κέντρα έχουν από έναν τέτοιο οδηγό, που οποιοσδήποτε μπορεί να το προμηθευτεί. Μάλιστα έχουν δημιουργηθεί κάποιες ιστοσελίδες, από λάτρεις του αθλήματος ή και από του ορειβατικούς συλλόγους, που αναρτούν καθημερινά αναρριχητικά νέα, ενημερώνουν τους επισκέπτες για τις διαδρομές και τις εξελίξεις και έχουν συγκεντρωμένα αλφαβητικά τα περισσότερα πεδία.

Σύμφωνα με συνέντευξη του Υφυπουργού τουρισμού Μ. Κόνσουλα (2020), η αναρρίχηση αποτελεί εκείνο το τουριστικό προϊόν που μπορεί να αντισταθεί στο φαινόμενο της εποχικότητας, καθώς οι αναρριχητές ταξιδεύουν όλο το χρόνο, χωρίς να περιοριστούν στις περιόδους αιχμής όταν αποφασίζουν να μετακινηθούν για διακοπές. Θα ήταν χρήσιμο να γίνει μια σωστή καταγραφή, ψηφιοποίηση και προβολή των αναρριχητικών πεδίων της Μαγνησίας. Αναφορικά με τους Ολυμπιακούς αγώνες η αναρρίχηση πλέον συγκαταλέγεται σε ένα από τα Ολυμπιακά αθλήματα και για αυτό το λόγο πολλά από τα αναρριχητικά πεδία στην Ελλάδα μπορούν να χρησιμοποιηθούν, όχι μόνο για τη διεξαγωγή αγώνων, αλλά και για την προετοιμασία αθλητών. Υπάρχουν μέρη, τα οποία είναι αναξιοποίητα και μπορούν να χαραχθούν νέες διαδρομές, δημιουργώντας νέα πεδία για τους επισκέπτες. Κύριες αγορές για την Ελλάδα είναι οι επισκέπτες που προέρχονται κυρίως από τις χώρες γύρω από τις Άλπεις, όπως Γερμανία, Ιταλία, Γαλλία, Ελβετία και Αυστρία, ενώ υπάρχουν και σημαντικά νούμερο επισκεπτών από την Αγγλία, την Πολωνία, τις ΗΠΑ κ.λπ.

7. Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Ο σκοπός της πρωτογενούς έρευνας, στοχεύει αρχικά στην ανάλυση των ήδη υπαρχόντων φεστιβάλ αναρρίχησης και στη συνέχεια στην περαιτέρω διερεύνηση της πρότασης της παρούσας εργασίας, που πραγματοποιείται τη διοργάνωση αναρριχητικού φεστιβάλ στη Μαγνησία.

Οι συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν ήταν συνολικά 10. Συγκεκριμένα οι πέντε ερωτηθέντες ήταν αναρριχητές, ο ένας ήταν προπονητής αναρρίχησης-οδηγός βουνού, ο ένας ήταν ιδιοκτήτης γραφείου εναλλακτικού τουρισμού, ο ένας ήταν αναρριχητής-χαράκτης αναρριχητικών διαδρομών και τέλος ένας από τους ερωτηθέντες ήταν μέλος του Ορειβατικού Συλλόγου Βόλου (ΕΟΣ Βόλου).

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν μέσα σε διάστημα 3 μηνών, από τον Οκτώβριο μέχρι και Ιανουάριο. Έγιναν με γνώμονα ένα ερωτηματολόγιο που αποτελούνταν συνολικά από 12 ερωτήσεις (βλ. Παράρτημα). Συγκεκριμένα, μέσα από τις ερωτήσεις έγινε μια προσπάθεια συλλογής δεδομένων για την περιοχή της Μαγνησίας, αλλά συγκεκριμένα για τα αναρριχητικά πεδία (προσβασιμότητα, ασφάλεια, συντήρηση παλαιών και προοπτικές νέων αναρριχητικών πεδίων), ενώ κάποιες στόχευαν στη συγκέντρωση απόψεων για τη συμμετοχή των τοπικών φορέων, κοινότητας και δήμου, αλλά και την προσφορά των αναρριχητών στην διοργάνωση. Τέλος, μέσα από τις συνεντεύξεις διερευνήθηκαν άλλα αναρριχητικά φεστιβάλ, που έχουν αναφερθεί και σε παραπάνω κεφάλαιο στην εργασία, όπου συμμετείχαν κάποιοι από τους ερωτηθέντες.

Όλοι οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι, η Μαγνησία αποτελεί έναν σημαντικό αναρριχητικό προορισμό, καθώς αποτελείται από αρκετά πεδία διαφορετικής δυσκολίας, τα οποία μάλιστα μπορούν να τα επισκεφτούν όλο το χρόνο. Αρκετά από αυτά τα πεδία είναι ήδη καθαρισμένα, χρησιμοποιούνται συχνά, τα μονοπάτια πρόσβασης είναι εύκολα και προσβάσιμα, αλλά κάποια δεν είναι σηματοδοτημένα σε εμφανή σημεία. Επίσης ο οδηγός βουνού, αναφέρει ότι κάποια από τα πεδία (π.χ. Αγριά) έχουν πολύ πυκνή βλάστηση και για αυτό το λόγο πρέπει να καθαριστούν. Έτσι λοιπόν ένας μη έμπειρος αναρριχητής ή τουρίστας μπορεί να χαθεί. Πολλά από τα αναρριχητικά πεδία της Μαγνησίας έχουν γίνει γνωστά από την προβολή των ντόπιων αναρριχητών και από την ατομική προσπάθεια του καθενός, ώστε να προσελκύσει αναρριχητές από την υπόλοιπη Θεσσαλία που ήδη έχει αρκετά και καλής ποιότητας βράχια (Μουζάκι, Πύλη Τρικάλων, Θεόπετρα).

Για την δημιουργία ενός φεστιβάλ αναρρίχησης κρίνονται απαραίτητες κάποιες προϋποθέσεις, που θα πρέπει να εφαρμοστούν και να συζητηθούν με αρμόδια άτομα για την επιτυχή δημιουργία του συγκεκριμένου φεστιβάλ. Πιο συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων πιστεύει πως, αν και οι διαδρομές είναι ασφαλείς και καλο-ασφαλισμένες, κρίνεται απαραίτητη μια συντήρηση στις πλακέτες και στα ρελέ των διαδρομών. Αυτό θα μπορούσε να γίνει από ίδιους αναρριχητές ή χαράκτες αναρριχητικών διαδρομών, σε συνεργασία με τους συλλόγους. Οι περισσότεροι, πιστεύουν ότι η σηματοδότηση είναι σχετικά καλή, τα πεδία είναι προσβάσιμα από όλους, αλλά στην περίπτωση μιας διοργάνωσης, υποστηρίζουν ότι θα ήταν καλό να γίνει μια καλύτερη διάνοιξη των μονοπατιών και να εμπλουτιστεί η σηματοδότησή τους. Παράλληλα, πιστεύεται ότι δεν είναι έτοιμες όλες οι διαδρομές ή όλα τα αναρριχητικά πεδία. Πρέπει να αξιοποιηθούν τα περισσότερα για να μοιράζεται ο κόσμος, να μην υπάρχει συνωστισμός, να υπάρχει έλεγχος και καλύτερη ασφάλεια.

Επίσης, ένας αναρριχητής πρότεινε ότι πρέπει να γίνει ξεχωριστή σηματοδότηση των μονοπατιών περιπατητικού ενδιαφέροντος με τα αναρριχητικά πεδία, καθώς πολλές φορές αυτά τα δύο συμπίπτουν και μπορεί να προκληθεί σύγχυση. Έγινε πρόταση μέσω των συνεντεύξεων να δραστηριοποιηθούν οι ορειβατικοί σύλλογοι του Βόλου και του Αλμυρού, σε συνεργασία με κάποιους έμπειρους αναρριχητές, ώστε να δημιουργηθεί ηλεκτρονικός και πλήρης οδηγός αναρρίχησης όλων των πεδίων στην περιοχή της Μαγνησίας. Τέλος, οι περισσότεροι ανέφεραν πως υπάρχουν αρκετά αναρριχητικά πεδία που δεν είναι ευρέως γνωστά και πρέπει να γίνει καλύτερη προβολή τους, ενώ όλοι ανέφεραν πως η Μαγνησία κρύβει αρκετές προοπτικές νέων πεδίων, αφού άλλωστε «όσο υπάρχουν βράχια, μπορούν να ανοιχτούν και νέες διαδρομές».

Όλοι οι συμμετέχοντες της έρευνας πιστεύουν ότι, η δημιουργία ενός αναρριχητικού φεστιβάλ θα συνέβαλλε στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της Μαγνησίας αναδεικνύοντας τις ομορφιές του τόπου αλλά και τις προοπτικές που υπάρχουν για την ανάπτυξη του τουρισμού της περιοχής. Θα απολάμβαναν τη διαμονή τους στην περιοχή και θα χρησιμοποιούσαν τις παροχές που προσφέρονται. Επίσης θα έρχονταν σε επαφή και με άλλους αναρριχητές διαφορετικών περιοχών, γιατί όχι και χωρών. Τέλος, όσον αφορά την επικείμενη ανάπτυξη που θα φέρει το φεστιβάλ, θα αποτελούσε ένα καινοτόμο γεγονός, που θα άνοιγε το δρόμο να αναδειχθούν και άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού στην περιοχή, που ενώ υπάρχουν δεν έχουν προβληθεί αρκετά.

Αναφορικά με τις δυσκολίες που μπορεί να παρουσιαστούν οι ερωτηθέντες αναφέρθηκαν στην οργάνωση του φεστιβάλ, αλλά και στο θέμα των διαδρομών που χρειάζονται έναν επανέλεγχο στις ασφάλειες. Ένα θέμα που πρέπει να ληφθεί υπόψιν είναι οι απαραίτητες υποδομές, όπως χώροι στάθμευσης, τουαλέτες, πινακίδες στο οδικό δίκτυο, κ.ά. Όλοι όσοι ερωτήθηκαν για τον προβληματισμό που υπάρχει, σε σχέση με το περιβαλλοντικό κομμάτι, απάντησαν ότι οι αναρριχητές καθώς βρίσκονται συνεχώς στη φύση, υποστηρίζουν την προστασία του περιβάλλοντος χωρίς να διαταράσσουν την χλωρίδα και την πανίδα του βουνού. Συγκεκριμένα δυο αναρριχήτριες ανέφεραν, ότι σε ένα αναρριχητικό πεδία που βρέθηκαν, μάζεψαν απορρίμματα άλλων περαστικών. Ανέφεραν ότι το φεστιβάλ θα μπορούσε να συνδυαστεί και με άλλες δράσεις περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, που θα πρόβαλαν την προστασία των βουνών και των περιοχών και θα οδηγούσαν στην ευαισθητοποίηση του κόσμου.

Στην ερώτηση της υποστήριξης και χορηγίας του δήμου και της τοπικής κοινότητας, κάποιιοι ανέφεραν ότι θα υπάρξει μια μικρή υποστήριξη, παράλληλα και χορηγία, ενώ άλλοι πιστεύουν ότι η χορηγία και η υποστήριξη, θα είναι μεγαλύτερη από τους συλλόγους και εταιρίες που έχουν στηρίξει και άλλα αθλητικά γεγονότα της περιοχής (π.χ Kentavros ultra trail, Καραμάνειος Ορεινός Αγώνας Χανίων Πηλίου, Tsagarada Escape Festival κ.ά.). Κάποιες από τις προτάσεις που εισάγονται στο επόμενο κεφάλαιο είναι αποτέλεσμα της συζήτησης μέσω των συνεντεύξεων και προσωπική συμβολή.

Η προβολή του φεστιβάλ είναι ένα κομμάτι που απαιτεί καλό σχεδιασμό. Το μέλος του ορειβατικού συλλόγου τόνισε στη συνέντευξη ότι τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας της καλύτερης προβολής και προσοχής που δόθηκε στην αναρριχητική πίστα του Βόλου, τα άτομα που ασχολούνται πλέον με την αναρρίχηση στην περιοχή της Μαγνησίας έχουν διπλασιαστεί. Έχει δημιουργηθεί μάλιστα, μια αναρριχητική ομάδα στο διαδίκτυο που ενημερώνει τα μέλη της για εξορμήσεις και αναρριχητικές εκδρομές, αλλά και για προβλήματα που μπορεί να έχουν εντοπιστεί σε κάποια πεδία. Επίσης, κάτι ανάλογο εντοπίστηκε και στον Αλμυρό, όπου οι προπονητές του ορειβατικού συλλόγου και της αναρρίχησης έκαναν μια σημαντική προσπάθεια και ανέδειξαν τις δυνατότητες που υπάρχουν, έκαναν συντήρηση της πίστας και πρόβαλλαν μέσα από ένα πρόγραμμα την πίστα boulder που υπάρχει τα τελευταία χρόνια στο δάσος Κουρί.

Ο ιδιοκτήτης του τουριστικού γραφείου πιστεύει ότι είναι απαραίτητο να υπάρξουν καλεσμένοι διάσημοι αναρριχητές από Ελλάδα και Ευρώπη, οι οποίοι θα διαδώσουν το φεστιβάλ

θα ασχοληθούν με την αναρρίχηση αλλά και με άλλες δραστηριότητες που παρέχει η Μαγνησία. Υπάρχει η δυνατότητα με ένα οικονομικό πακέτο και σε συνεργασία με τα τουριστικά γραφεία να φιλοξενηθούν ολόκληροι ορειβατικοί-αναρριχτικοί σύλλογοι. Βέβαια υπάρχουν κάποιες αμφιβολίες για το αν πρέπει ή όχι να γίνει από τον πρώτο χρόνο διοργάνωσης η πρόσκληση αναρριχτών και συλλόγων από την Ευρώπη, για να υπάρχει ο κατάλληλος χρόνος να καταγραφούν τα μειονεκτήματα του φεστιβάλ και να έρθουν όταν θα έχουν βελτιωθεί. Μάλιστα έγινε συζήτηση για το εισιτήριο που ενδεχομένως θα υπάρχει στο φεστιβάλ, που θα είναι προσιτό και θα χωρίζεται σε κατηγορίες αλλά και μέρες παρακολούθησης του φεστιβάλ. Σαν παράδειγμα εισιτηρίου, ο ιδιοκτήτης του τουριστικού γραφείου, πρότεινε το αντίστοιχο εισιτήριο του αναρριχτικού φεστιβάλ της Καλύμνου. Θα καθορίζονταν ανάλογα την ηλικιακή ομάδα (9-14 έτη, ενήλικες, κ.λπ.), ανάλογα τον αριθμό ατόμων σε γκρουπ ή συλλόγους και τέλος ανάλογα τις ημέρες παρακολούθησης του φεστιβάλ (3ήμερη πρόσβαση, διήμερη, μονοήμερη).

8. ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΣΤΗ ΜΑΓΝΗΣΙΑ

Η ανάπτυξη της αναρρίχησης στην Ελλάδα έχει αρκετές προοπτικές που όμως πρέπει να αναπτυχθούν κατάλληλα, από συγκεκριμένα άτομα και με τη βοήθεια φορέων, συλλόγων και ντόπιων. Αρχικά, η προβολή των ελληνικών αναρριχητικών προορισμών είναι κάτι που υστερεί στη χώρα μας και συγκεκριμένα στην περιοχή της Μαγνησίας. Με τη δημιουργία αθλητικών γεγονότων αναρρίχησης αλλά και άλλων αθλημάτων βουνού, θα προσελκύσουν επισκέπτες και λάτρεις των extreme sports, που ψάχνουν προορισμούς που ανταποκρίνονται στις επιθυμίες τους.

Η αναρρίχηση στην Μαγνησία μπορεί να αναπτυχθεί και να γίνει μια προεργασία προβολής της πριν την έναρξη επίσημου φεστιβάλ, μέσω αθλητικών-αναρριχητικών εκδηλώσεων, με τελετή έναρξης στο κέντρο του Βόλου, ώστε να προσελκύσει άτομα τα οποία θα έρθουν σε επαφή με το άθλημα. Επίσης, μια στρατηγική που εφαρμόζεται σε πολλά αθλήματα είναι η συνδιοργάνωση εκδηλώσεων, όπως για παράδειγμα μια εκδήλωση για την πρόληψη του καρκίνου, διαβήτη κ.α., το οποίο να το χορηγήσει η ΕΟΟΑ, ενημερώνοντας για την αναρρίχηση και την βοήθεια της στην αποτροπή προβλημάτων υγείας.

Επιπλέον, είναι σίγουρο ότι με προσέλκυση κόσμου στις πίστες αναρρίχησης το άθλημα θα γίνει πιο δημοφιλές. Έτσι, είναι απαραίτητο, να δημιουργηθούν πίστες αναρρίχησης (κυρίως boulder, λόγω διευκόλυνσης μετακίνησης, κατασκευής κτλ.), σε εμφανή σημεία της πόλης, ώστε να είναι προσιτή από άτομα που δεν έχουν έρθει σε επαφή με το άθλημα. Μια πρόταση είναι, να δημιουργηθεί πίστα στην παραλία του Βόλου (π.χ. Αγ. Κωνσταντίνος, πάρκο παραλίας), ώστε να κερδίσει τους περαστικούς και να ενημερωθούν για την αναρρίχηση από άτομα που θα βρίσκονται στο χώρο. Αυτό θα επιτευχθεί με τη βοήθεια κάποιου μηχανικού και τη συνεργασία των συλλόγων και των αναρριχητών ή φίλων του αθλήματος. Η κατάλληλη προβολή θα παίξει σημαντικό ρόλο στην προώθηση του γεγονότος.

Είναι σημαντικό να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην ασφάλεια, αφού η αναρρίχηση εσφαλμένα θεωρείται ως ένα επικίνδυνο άθλημα και είναι αποτρεπτικός παράγοντας για την συμμετοχή σε δραστηριότητες αναρρίχησης. Οι δημόσιες σχέσεις με τις αρχές είναι απαραίτητες αφού ο δήμος της εκάστοτε περιοχής θα βοηθήσει στην σηματοδότηση του πεδίου και στην δημιουργία δρόμων και μονοπατιών που οδηγούν στο πεδίο. Η επένδυση μεγάλων εταιριών (π.χ.

εταιρείες που κατασκευάζουν εξοπλισμό αναρρίχησης) σε εκδηλώσεις θα προσελκύσει κόσμο, όπως για παράδειγμα γίνεται σε εκδηλώσεις/φεστιβάλ αναρρίχησης στην Ιαπωνία όπου εταιρείες χρηματοδοτούν τέτοια γεγονότα και γνωστά μουσικά σχήματα λαμβάνουν μέρος, για να προσελκύσουν και άτομα τα οποία δεν σχετίζονται με την αναρρίχηση.

Παράλληλα, θα ήταν καλό να διοργανωθούν πανελλήνιοι αγώνες boulder, ακόμα και Βαλκανικοί, στην παραλία του Βόλου, με τεχνητή πίστα, πριν τη διοργάνωση του φεστιβάλ. Μάλιστα κάθε χρόνο, η αναρριχητική πίστα του Βόλου, φιλοξενεί αγώνες αναρρίχησης, που όμως δεν έχει γίνει γνωστό πέρα από τους αθλητές που συμμετέχουν. Είναι εφικτή μια τέτοια μεγάλη διοργάνωση, πριν το φεστιβάλ για να προσελκύσει κόσμο διαφορετικό από τον κόσμο της αθλητικής αναρρίχησης.

Επιπρόσθετα θα πρέπει να γίνουν κάποιες δράσεις που θα διασφαλίσουν την περιβαλλοντική προστασία των βιότοπων των περιοχών που θα εμπλακούν. Διαφορετικά μέτρα θα πρέπει να ληφθούν για διαφορετικές περιοχές, ανάλογα με τον περιβαλλοντικό κίνδυνο. Συγκεκριμένα, θα πρέπει οι χώροι αναμονής, στάθμευσης και ανάπαυσης, να μην επεμβαίνουν σε περιοχές περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος. Όπου αυτό δεν είναι εφικτό θα πρέπει να δημιουργηθούν εκ νέου τέτοιοι χώροι. Επίσης, να γίνει σήμανση των ήδη υπάρχοντων, ή δημιουργία νέων μονοπατιών, που θα οδηγούν απευθείας στο πεδίο αποτρέποντας την διάβρωση των περιβαλλοντικά ευάλωτων περιοχών.

Όλα τα αναρριχητικά φεστιβάλ που διοργανώνονται σε διεθνές επίπεδο, παίρνουν την έγκριση της UIAA, ώστε να πληρούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις με στόχο την προστασία των ορεινών οικοσυστημάτων. Η UIAA, σε συνεργασία με διεθνής οργανισμούς για θέματα πρόσβασης και διατήρησης των ορεινών οικοσυστημάτων και σε σύμπραξη με ομοσπονδίες και μέλη σε αυτόν τον τομέα, συμβάλλει στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης ορεινών περιοχών και στη διατήρηση των βουνών. Παράλληλα υποστηρίζεται από τις επιτροπές προστασίας και πρόσβασης βουνού, μέσω βασικών έργων, όπως το ετήσιο βραβείο προστασίας του βουνού και η σειρά Respect the Mountains. Πολλά από τα διεθνή φεστιβάλ, όπως και το αναρριχητικό φεστιβάλ στην Κάλυμνο, προτάθηκαν και κέρδισαν το βραβείο διοργάνωσης φεστιβάλ που ανταποκρίνεται στους στόχους που βάζει η UIAA.

Με τη δημιουργία του φεστιβάλ, είναι ευκαιρία να γίνει ένας απολογισμός των διαδρομών, που είτε έχουν πέσει σε αχρηστία είτε είναι επικίνδυνες. Σκόπιμο θα ήταν, να αφαιρεθούν οι

μόνιμες πλακέτες και ασφάλειες αυτών των διαδρομών. Τέλος, απαραίτητη κρίνεται η συνεργασία τόσο των αναρριχητών, όσο και τον οργανισμών/συλλόγων που ασχολούνται με θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, ώστε να καταγραφούν οι περιοχές που διαταράσσονται. Καλό είναι να τοποθετηθούν πινακίδες σε αυτές τις περιοχές για την κατάλληλη εποχή επίσκεψης, ώστε να μην διαταραχθεί η χλωρίδα και η πανίδα του περιβάλλοντος. Όλες αυτές οι ενέργειες είναι καλό να γίνουν πριν την επίσημη διοργάνωση του φεστιβάλ, καθώς θα είναι δοκιμαστικές ώστε να βρεθούν οι αδυναμίες και τα ενδεχόμενα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν. Ύστερα θα υπάρχει ο χρόνος να αντιμετωπιστούν κατάλληλα, ώστε η περιοχή της Μαγνησίας να είναι έτοιμη να υποδεχτεί το αναρριχητικό φεστιβάλ.

Πίνακας 9: Μέσα Προβολής Αναρριχητικού Φεστιβάλ Μαγνησίας

ΜΕΣΟ ΠΡΟΒΟΛΗΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
ΜΜΕ	ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ/ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ/ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ/ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ	ΕΥΡΕΙΑ ΠΡΟΒΟΛΗ ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΚΟΙΝΟ
ΠΡΩΘΩΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ	ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΜΙΚΡΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΗ)	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗΣ ΩΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ/ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΔΟΚΙΜΑΣΟΥΝ Ή ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΟ
ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ	MAIL, FACEBOOK, TWITER, INSTAGRAM, BLOGS, YOUTUBE	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΑΧΥΤΗΤΑΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ/ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΕΥΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΗΣ/ ΕΜΒΕΛΕΙΑ-ΜΑΖΙΚΟΤΗΤΑ, ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΜΟΡΦΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ
ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ	ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΕ ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΗ ΠΙΣΤΑ/ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΥΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥΣ	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΩΝ ΓΙΑ ΑΚΑΔΗΜΙΕΣ/ΣΥΛΛΟΓΟΥΣ/ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΠΟΝΗΤΙΚΕΣ ΠΙΣΤΕΣ

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Η καλύτερη περίοδος διοργάνωσης του φεστιβάλ θα ήταν το φθινόπωρο, αρχές Οκτώβρη, αφού οι καιρικές συνθήκες επιτρέπουν την αναρρίχηση τις περισσότερες ώρες τις ημέρας, με σχετικά καλές θερμοκρασίες που δεν επηρεάζουν το σκαρφάλωμα. Ενδεικτικές ημερομηνίες θα ήταν 7-9 Οκτωβρίου. Το φεστιβάλ θα είναι τριήμερο και το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει και άλλες δραστηριότητες, όπως ενημέρωση, ξεκούραση-αποθεραπεία, διασκέδαση κ.α. Συγκεκριμένα:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Παρασκευή 7 Οκτωβρίου 2022

10.00-16.00- Γνωριμία με την αναρρίχηση από αθλητές και εκπαιδευτές της ΕΟΟΑ. Εξοικείωση με τον εξοπλισμό και την αναρρίχηση στην τεχνητή πίστα boulder στην παραλία του Βόλου.

Παρουσίαση τεχνικών και ασφάλειας.

16.00-18.00- Ομιλίες από καλεσμένα επίτιμα μέλη (Καταξιωμένοι αθλητές και προπονητές)

18.00-21.00- Εκδηλώσεις και δραστηριότητες:

Παρουσίαση των αναρριχητικών πεδίων (Αγριά, Κουκουράβα, Κωφούς, Αναύρα, Μηλιές, Αγ. Νικόλαος)

Είδη αναρρίχησης-Βαθμολογίες-Ιστορία και εξέλιξη

Προβολή ταινίας 'Αναρρίχηση στην Ελλάδα'

Λήξη εκδηλώσεων- Party με DJ

Σάββατο 8 Οκτωβρίου 2022

10.00- Έναρξη Αγώνων

10.00-12.00- Προβολή ντοκιμαντέρ/Ομιλίες

12.00-18.00- Εργαστήρι «Μικρών αναρριχητών»

Πεζοπορία στα Μονοπάτια της Μαγνησίας (Μονοπάτια στην Όθρυς, Μονοπάτι Κενταύρων, Μονοπάτι Αγριά-Αγ. Λαυρέντης-Αγριόλευκες, Μονοπάτι Χάνια-Καταρράκτες κ.α)

Τεχνική διαδικασία ανοίγματος αναρριχητικής διαδρομής στα βράχια (Αγριά ή Κουκουράβα)

Αναρρίχηση για όλους στα βράχια της Μαγνησίας με εκπαιδευτές (Αγριά, Κουκουράβα, Αγ. Νικόλαος)

Παράλληλες εναλλακτικές δραστηριότητες (Slackline, Yoga στο Πήλιο)

18.00-20.00- Συγκέντρωση δελτίων αναρριχητών-ομάδων-συλλόγων/Συγκέντρωση στο χώρο

20.00-21.00- Ανακοίνωση αποτελεσμάτων διαγωνιζόμενων 1^η μέρα/Επαθλα

21.00- Προσφορά φαγητού, Υπαίθριο party

Κυριακή 9 Οκτωβρίου 2022

10.00-Εναρξη αγώνων

10.00-12.00- Προβολή ντοκιμαντέρ/Ομιλίες

12.00-18.00-Πεζοπορία στα μονοπάτια της Μαγνησίας

Εργαστήριο 'Μικρών αναρριχητών'

Παράλληλες εναλλακτικές δραστηριότητες (Slackline/Yoga)

Αναρρίχηση για όλους

Γνωρίζοντας τις άγνωστες πτυχές του όρους (Πήλιο/Όθρυς)

Νυχτερινή αναρρίχηση

18.00-20.00- Συγκέντρωση δελτίων αναρριχητών-ομάδων-συλλόγων/Συγκέντρωση στο χώρο

20.00-21.00- Ανακοίνωση αποτελεσμάτων διαγωνιζόμενων 2^η μέρα/Επαθλα

21.00- Ανακοίνωση αποτελεσμάτων φεστιβάλ

Προσφορά φαγητού, Υπαίθριο party

Τελετή λήξης φεστιβάλ

Θα διανέμεται στη λήξη του φεστιβάλ αναμνηστικό δώρο σε όλους, ενώ στο χώρο των εκδηλώσεων θα υπάρχουν περίπτερα των χορηγών, όπου θα μπορεί κανείς να προμηθεύεται

βασικό εξοπλισμό και άλλα προϊόντα. Σχετικά με το θέμα της χρηματοδότησης για την υλοποίηση του φεστιβάλ, θα γίνει ένας κατάλογος προϋπολογισμού με όλον τον απαραίτητο εξοπλισμό και υπηρεσιών που θα χρειαστεί (ασφάλειες, κατασκευαστικά υλικά, έπαθλα, διπλώματα, μετάλλια, αναμνηστικά δώρα, χειρωνακτική εργασία, catering, στέγαση-σίτιση καλεσμένων κ.ά.) και θα παρουσιαστεί αρχικά στην περιφέρεια, στο δήμο και τέλος σε επιχειρήσεις που θέλουν να εμπλακούν στην διοργάνωση με κάποια χορηγία, όπως είναι καταστήματα αθλητικών ειδών.

Το φεστιβάλ μέσα από τις δράσεις του θα αναδείξει όλες τις πτυχές των περιοχών στη Μαγνησία με σκοπό της αειφόρα ανάπτυξης του αναρριχητικού τουρισμού και της επανεπίσκεψης των τουριστών. Στόχος δεν είναι μόνο η συμμετοχή τουριστών από την Ελλάδα, αλλά και η προσέλκυση ξένων τουριστών, που μέσα από το φεστιβάλ θα επισκεφτούν την περιοχή του Βόλου, θα γνωρίσουν την ελληνική κουλτούρα, τη γαστρονομία και τη φυσική ομορφιά του τόπου. Η καθιέρωση του φεστιβάλ σαν ετήσιο γεγονός, αποτελεί μια φιλόδοξη ιδέα, που για να καταστεί πραγματοποιήσιμο απαιτείται η σύμπνοια και η ενεργοποίηση διάφορων φορέων, αρχών και οργανισμών, με αποτέλεσμα την κατάλληλη υποστήριξη και προώθηση. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο σωστός σχεδιασμός και η εξάλειψη των απειλών που μπορεί να παρουσιαστούν, η στρατηγική και οι συστηματικές δράσεις με μεγαλύτερη έμφαση στην ποιοτική ανάπτυξη του ορειβατικού - αναρριχητικού τουρισμού.

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο ορεινός τουρισμός συμβάλλει στη βιώσιμη περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη μιας περιοχής, είναι αλληλένδετος με τη λειτουργική συμμετοχή των παραγωγικών, πολιτισμικών και αναπτυξιακών δυνάμεων που παρέχει η με τη λειτουργική συμμετοχή των παραγωγικών, πολιτισμικών και αναπτυξιακών δυνάμεων που παρέχετε από την κάθε ορεινή περιοχή αντίστοιχα. Παράλληλα ενδυναμώνεται η τοπική αγορά, προσφέρονται θέσεις εργασίας και ενισχύεται η ενασχόληση του ντόπιου πληθυσμού με αυτό το τμήμα τουρισμού. Η Ελλάδα παρόλα αυτά χρειάζεται ενίσχυση, αφού όπως προαναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο υστερεί σε υποδομές και υπηρεσίες. Αυτό βρίσκεται σε σύγκρουση με το πλεονέκτημα της χώρας μας σε πλούσιους φυσικούς πόρους και το κατάλληλο κλίμα που επιτρέπει ορεινές δραστηριότητες όλη τη διάρκεια του έτους.

Τα ειδικά γεγονότα αποτελούν ένα τμήμα της τοπικής ανάπτυξης και έχουν εξελιχθεί σε σημαντικά οικονομικά, πολιτιστικά και κοινωνικά φαινόμενα. Απαιτείται σωστός σχεδιασμός όσον αφορά την διοργάνωση ενός γεγονότος και κατά συνέπεια φεστιβάλ. Πλέον η διοργάνωση ενός φεστιβάλ, πέρα από τους εμφανείς στόχους, που είναι η διασκέδαση, η ανάδειξη καλλιτεχνικών και πολιτιστικών στοιχείων, αποσκοπούν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου. Τα φεστιβάλ, καθώς αποτελούν μια μορφή ειδικών γεγονότων, είναι εκδηλώσεις δημιουργικής, οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης, με δραστηριότητες διασκέδασης και άθλησης.

Ο χαρακτήρας ενός φεστιβάλ διαφέρει, ανάλογα με τον τόπο διεξαγωγής, τον χαρακτήρα και τα άτομα που απευθύνεται. Ο στόχος προφανώς αποσκοπεί σε μια ανάπτυξη που ωφελεί τον ίδιο τον τόπο, τους κατοίκους και την κοινωνία, επιτυγχάνοντας μια αρμονική συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων, του Δήμου και των ντόπιων κατοίκων. Η σωστή διαχείριση ενός τέτοιου γεγονότος είναι αποτέλεσμα σωστού σχεδιασμού και προγραμματισμού, αξιοποιώντας όλα τα δυνατά μέσα για την επίτευξη του στόχου. Οι Δήμοι, οι τοπικές κοινότητες, οι κάτοικοι, οι επιχειρηματίες, οι ενεργά συμμετέχοντες, οι διοργανωτές ακόμα και οι εν δυνάμει επισκέπτες, πρέπει να συνεργαστούν για ένα καλύτερο και επιτυχημένο φεστιβάλ, που θα στοχεύει στην ανάπτυξη, την περιβαλλοντική προστασία της περιοχής και την ικανοποίηση των κατοίκων και των συμμετεχόντων.

Όσοι συμμετέχουν στην ευημερία του ορεινού περιβάλλοντος πρέπει να εργαστούν συλλογικά, να ευαισθητοποιήσουν τα άτομα για τα ορεινά οικοσυστήματα και να προβάλλουν τη βιώσιμη συμπεριφορά και πρακτικές. Οι δραστηριότητες που προτείνει ο UIAA και οι στόχοι που βάζει για την διοργάνωση των φεστιβάλ αναρρίχησης εστιάζονται στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης ορεινών περιοχών, στις καινοτόμες πρωτοβουλίες στον τουρισμό περιπέτειας και στη διατήρηση των βουνών και τη βιώσιμη πρακτική, προκειμένου να διατηρηθούν τα ορεινά οικοσυστήματα και οι πολιτισμοί.

Σε αυτήν την έρευνα, προβάλλεται η Μαγνησία ως ένας αναρριχητικός τουριστικός προορισμός, που θα έχει τη δυνατότητα να δέχεται επισκέπτες όλους τους μήνες του χρόνου και να απασχολούνται με μια ιδιότυπη εναλλακτική μορφή τουρισμού. Αυτό θα επιτευχθεί με την ανάδειξη του αναρριχητικού τουρισμού, μέσα από ένα σχεδιασμένο ειδικό γεγονός που θα προσελκύσει νέους επισκέπτες. Οι εισερχόμενοι τουρίστες αρχικά θα προέρχονται από τον κόσμο της αναρρίχησης, όμως με την καθιέρωση ενός φεστιβάλ θα προσέλθουν νέα άτομα που θέλουν να ασχοληθούν και να παρακολουθήσουν ένα πρωτότυπο ξεχωριστό φεστιβάλ για την περιοχή.

Ο πρωταρχικός στόχος ήταν η προβολή και η ανάδειξη των αναρριχητικών πεδίων, ο συνδυασμός εναλλακτικών μορφών τουρισμού που ενώ παρέχονται στη Μαγνησία δεν είναι ευρέως διαδεδομένοι και τέλος, η προσέλκυση επισκεπτών, μέσα από ένα πρόγραμμα που θα στοχεύει στην οικονομική ανάπτυξη της Μαγνησίας με σεβασμό προς το περιβάλλον.

Η Μαγνησία αποτελεί έναν ξεχωριστό τόπο, που μπορεί να συνδυάσει βουνό και θάλασσα. Είναι τόπος για τουρισμό, ξεκούραση, περιπέτεια και ανακάλυψη ξεχωριστών τοπίων με γραφική ομορφιά, ενώ η διάσημη αρχιτεκτονική του Πηλίου δεσπόζει σε όλα τα χωριά του. Η Όθρυς από την άλλη αποτελεί προορισμό για τους φυσιολάτρες με άγρια και σπάνια πανίδα και χλωρίδα, σπήλαια και περιπατιτικά μονοπάτια.

Η ολοκληρωμένη πρόταση του φεστιβάλ αποτελεί καινοτόμο γεγονός για την περιοχή, με στόχο την τουριστική ανάδειξη τόσο του όρους της Όθρυς όσο και του Πηλίου, ενώ θα επωφεληθούν το αστικό κέντρο του Βόλου και η περιοχή του Αλμυρού. Κρίνεται απαραίτητο, πριν τη διοργάνωση του επίσημου φεστιβάλ, να γίνουν δράσεις που θα στοχεύουν στον εντοπισμό των απειλών και τυχόν προβλημάτων που μπορεί να παρουσιαστούν, ώστε να βελτιστοποιηθούν. Η προσέλκυση τουριστών δεν θα επικεντρωθεί μόνο σε Έλληνες αναρριχητές και τουρίστες γενικότερα, αλλά και σε ξένους τουρίστες, με στόχο να γνωρίσουν και να αγαπήσουν την περιοχή

της Μαγνησίας με αποτέλεσμα την επανεπίσκεψή τους. Η ολοκληρωμένη πρόταση που αναλύεται στην εργασία αποβλέπει, εκτός από τη δημιουργία του φεστιβάλ, στην καθιέρωσή του ως ετήσιου γεγονότος, που θα αποτελέσει μια μοναδική εμπειρία για όλους τους συμμετέχοντες.

Τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν αποτελούν μία συνολική πρόταση, που προϋποθέτει τη συνεχή προσπάθεια που σε βάθος χρόνου και σε συνδυασμό με τη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας, θα επιφέρει και τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Τα οφέλη της πρότασης θα αναδείξουν τη Μαγνησία και συγκεκριμένα το Πήλιο, που αποτελούν ήδη δυναμικό κομμάτι του εσωτερικού τουρισμού. Βέβαια εντοπίζονται περιθώρια βελτίωσης ώστε να αποτελέσει και σημαντικό κομμάτι του εξωτερικού τουρισμού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ- ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

- 1.** Πιστεύετε ότι υπάρχει δυνατότητα δημιουργίας αναρριχητικού φεστιβάλ στην περιοχή της Μαγνησίας; Μπορεί να θεωρηθεί δηλαδή ένας σημαντικός αναρριχητικός προορισμός;
- 2.** Έχετε συμμετάσχει σε άλλο αναρριχητικό φεστιβάλ (διεθνές η ελληνικό); Αν, ναι ποια ήταν η εμπειρία σας από αυτό;
- 3.** Πιστεύετε ότι η δημιουργία αναρριχητικού φεστιβάλ στην ευρύτερη περιοχή της Μαγνησίας θα συνείσφερε στον τόπο, οικονομικά και κοινωνικοπολιτιστικά;
- 4.** Τι απήχηση πιστεύετε θα έχει το φεστιβάλ σε επισκεψιμότητα; Εκτός από αθλητές και έμπειρους αναρριχητές, θα υπάρξει συμμετοχή από διαφορετικά άτομα;
- 5.** Τι δυσκολίες μπορεί να αντιμετωπίσει σε τοπικό επίπεδο η διοργάνωση ενός τέτοιου φεστιβάλ;
- 6.** Θα υπάρξει υποστήριξη από την τοπική κοινωνία/Δήμο;
- 7.** Όσον αφορά το θέμα της χορηγίας, θα υπάρχει συμμετοχή;
- 8.** Πιστεύετε ότι με την κατάλληλη/καλύτερη προβολή, θα μπορούσε να λάβει μεγαλύτερη διάσταση το φεστιβάλ;
- 9.** Η πρόσβαση στα πεδία είναι εύκολη και προσιτή; Πιστεύετε ότι πρέπει να διευκολυνθεί σε ορισμένα πεδία; Υπάρχει επαρκής σηματοδότηση;

- 10.** Οι αναρριχητικές διαδρομές είναι καλά ασφαλισμένες; Χρειάζονται συντήρηση;
Ποιος θα μπορούσε να συμβάλλει σε αυτό;
- 11.** Υπάρχουν αναρριχητικά πεδία που δεν είναι γνωστά, δεν έχουν εύκολή πρόσβαση
ή είναι ημιτελή; Υπάρχουν προοπτικές για τη δημιουργία νέων πεδίων;
- 12.** Το πρόγραμμα του φεστιβάλ, θα μπορούσε να περιλαμβάνει και άλλες
δραστηριότητες για να γίνει πιο πλούσιο; Αν ναι, τι είδους;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανδριώτης, Κ., 2003. *Ο εναλλακτικός τουρισμός και τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά του*, ΤΟΠΟΣ Επιθεώρηση Χωρικής Ανάπτυξης, Σχεδιασμού και Περιβάλλοντος, 20-21, σελ. 139-154.
- Αντωνόπουλος, Ι., Λαγόπουλος, Α.-Φ., και Σκάγιαννης, Π. (επιμ.), 2004. *Πήγλιο και Βιώσιμη Ανάπτυξη*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.
- Αρταβάνη Μ., 1998. *Τα νέα μέσα της περιφερειακής πολιτικής και η συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη στην Ελλάδα*, (Διδακτορική διατριβή), Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Αστικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης.
- Αρτεμάκης Μ., 1998. *‘Εναλλακτικές μορφές-Πράσινος τουρισμός στην Κρήτη’*, Τουρισμός και Οικονομία, τχ. 236.
- Βασιλειάδης Χ. & Φωτιάδης Α., 2010. *Αθλητικές δραστηριότητες στην ύπαιθρο και η οικονομική συνεισφορά τους στην τοπική οικονομία: Έρευνα στη Σφενδάμη Πιερίας*, (αδημοσίευτη μελέτη), Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα ΟΔΕ.
- Βαρβαρέσος, Σ., Σωτηριάδης, Μ., 2014. *Ορεινοί όγκοι και τουρισμός: Μια χωρο-χρονική προσέγγιση*, Αθήνα.
- Γαλάνη-Μουταφή, Β., 2002. *Έρευνες για τον Τουρισμό στην Ελλάδα και την Κύπρο. Μια Ανθρωπολογική Προσέγγιση*. Αθήνα: Προπομπός.
- Γκουτζιούπας, Γ., 2006. *Αθλητικός τουρισμός, δεδομένα και ζητούμενα στην ελληνική πραγματικότητα, 2003-2006*, (πιλοτική μελέτη), Αθήνα.
- Δέφνερ, Α. 2012. *Η σημασία του αθλητισμού στην αστική ανασυγκρότηση και ο ρόλος του μεγέθους (των γεγονότων, των πόλεων και των γηπέδων) και του ποδόσφαιρο*, Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης, Βόλος, 27-30 Σεπτεμβρίου. Βόλος, Θεσσαλονίκη: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Γράφημα, σελ. 338-344. [CD-ROM].
- Δέφνερ, Α. & Καραχάλης, Ν. (Επιμ.), 2012. *Marketing και Branding του Τόπου: Η Διεθνής Εμπειρία και η Ελληνική Πραγματικότητα*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
- ΕΟΤ, 2004. *Εξέλιξη Τουριστικής Κίνησης 2004*, 285-287.
- Ζωγράφος Γ., 2009. *Η Συμβολή διοργάνωσης των Ειδικών Γεγονότων στην Ανάπτυξη των τουριστικών προορισμών: Η περίπτωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 και της Ελλάδας*, (διδακτορική διατριβή), Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Θεοδωρόπουλος, Α., 2009. *Η ανάπτυξη της Αναρρίχησης στην Κάλυμνο και Προτάσεις για Περαιτέρω Βελτίωση*, Εισήγηση στην ημερίδα «Κάλυμνος: Αναρριχητικός Τουρισμός. Προοπτικές» Κάλυμνος.

ΙΝΣΕΤΕ, 2017. *Στρατηγικό Σχέδιο Marketing Περιφέρειας Θεσσαλίας*.

ΙΝΣΕΤΕ, 2020. *Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2019*, Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Καλαπόδη, Γ., 2010. *Ο ορεινός τουρισμός και η συμβολή του στην τοπική ανάπτυξη του Ν. Αχαΐας*, (μεταπτυχιακή εργασία), Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π., Γρίμπα, Ε., 2011, *Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*, Αθήνα: Κριτική.

Νικολακάκη Α., 2014. *Η σημασία των φεστιβάλ ως πολιτιστικές εκδηλώσεις στην προώθηση του Ελληνικού τουρισμού*, (Πτυχιακή εργασία), Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Παπαευθυμίου Κ., 2016. *Σχεδίαση Υπηρεσιών: Διοργάνωση εναλλακτικών φεστιβάλ δράσεων Τέχνης του Δρόμου*, (Διπλωματική Εργασία), Τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων. Πανεπιστήμιο Αιγίου.

Παιτσίνης Κ., Γ., Υφαντίδου, Γ., 2015. *Η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού*, Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Προβατάς Δ., 1997. *Τοπική Ανάπτυξη, Προοπτικές, Τοπική Αυτοδιοίκηση Αποκέντρωση*, (4)

Τρικοίλη Α., 2017. *Η Συμβολή του Εναλλακτικού Τουρισμού στην Ανάπτυξη Νησιωτικών Περιοχών. Η Περίπτωση του Αναρριχητικού Τουρισμού στην Κάλυμνο*, (Διπλωματική Εργασία), Πανεπιστήμιο Αιγίου.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ashton, J. K., Gerrard, B., & Hudson, R., 2003. *Economic impact of national sporting success: evidence from the London stock exchange*. Applied Economics Letters, 10, 783-785.

Baker, T. and Simon, J., 2002. *Taking risks: extreme sports and the embrace of risk in advanced liberal societies*. In *Embracing risk: The changing culture of insurance and responsibility*, Chicago: University of Chicago Press.

Beedie, P. & Hudson, S., 2003. *Emergence of mountain-based adventure tourism*, Annals of Tourism Research. 30. 625-643.

Beedie P. 2003. *Adventure Tourism*, In *Sport and Adventure Tourism*, New York: Haworth Press.

Buckley, R., 2007. *Adventure Tourism Products: Price, Duration, Size, Skill, Remoteness*. Tourism Management, 28: 1428-1433.

- Clark, G., 2008. *Local Development Benefits from Staging Global Events*, Paris: OECD Publishing.
- Cooper, C., Hall, M., 2008. *Contemporary Tourism, an international approach*, Routledge.
- D' Astous A., Golbert F., 2006. *The personality of cultural festivals: Scale development and applications* In *International Journal of Arts Management* 8(2):14-23.
- Dickson, T. & Dolnicar, S., 2004. *No risk, no fun - the role of perceived risk in adventure tourism*, In *Proceedings of the 13th International Research Conference of the Council for Australian University Tourism and Hospitality Education*, Coffs Harbour, New South Wales, Wollongong.
- Elison J., 2018. *Phase Change: How Climbers are Becoming a Major Economic Force* In *Climbing magazine*.
- Epitropoulos, M., 2002. *Tourism and SWOT analysis*, Paper presented to the University of Ottawa Study Tour Class, Ancient Olympia, Greece.
- E.C., 2007. *European Commission Directorate-general for Enterprise and Industry, Cultural and Sporting Events: An Opportunity for Developing Tourist Destinations and the Tourist Industry: A Guide for maximizing the durable impacts of cultural and sporting events on tourist destinations and the tourist industry*, European Communities study contact with Groupe AMNYOS Consultants, France.
- Ewert A., 1985, *Why People Climb: The Relationship of Participant Motives and Experience Level to Mountaineering*, In *Journal of Leisure Research*, Arlington, 17, (3), pp. 241.
- Falassi, A., 1987. *Festival: Definition and morphology*, In Falassi, A., Ed., *Time out of Time*, University of New Mexico Press, Albuquerque.
- Falk, M., 2008. *A Hedonic Price Model for Ski Lift Tickets*, In *Tourism Management*, 29, pp. 1172– 1184.
- Gammon, S. & Robinson, T., 1997. *Sport and tourism a conceptual framework*, In *Journal of Sport Tourism*, 4(3), 8-24.
- Georgakopoulou S., Delitheou V., 2020. *The Contribution of Alternative Forms of Tourism in Sustainable Tourism Development: The Case of the Island of Kalymnos*, in *Cultural and Tourism Innovation in the Digital Era* pp 431-446.
- Geneletti, D. & Dawa, D., 2009. *Environmental Impact Assessment of Mountain Tourism in Developing Regions: A Study in Ladakh, Indian Himalaya*, *Environmental Impact Assessment Review*, 29: 229–242
- Getz, D., 1998, *Event tourism and the authenticity dilemma*, W. Theobald (ed.) In *Global Tourism: The Next Decade* (Oxford: Butterworth-Heinemann), pp. 313-329.

- Getz & Frisby, 1998. *Evaluating Management Effectiveness in Community-Run Festivals*, In Journal of Travel Research, 27.
- Gibson H., 2017. *Sport tourism and theory and other developments: some reflections*, Journal of Sport & Tourism, 21 (2), 153-158.
- Gibson, H., 2003. *Sport tourism: an introduction to the special issue*, Journal of Sport Management, 17, 205-213.
- Goldblatt, J, Schiptsova J., 2002. *Special Events: Twenty-First Century Global Event Management*, New York: John Wiley & Sons.
- Hanemman B., 2000. *Cooperation in the European Mountains 3: The sustainable management of climbing areas in Europe*, In Environmental Research, series 14, IUCN- The World Conservation Union.
- Heike Puchan, 2005. *Living "extreme": Adventure sports, media and commercialisation*, In Journal of Communication Management, 9 (2), pp. 171-178.
- Hoibian, O., 2017. *A cultural history of mountaineering and climbing. The science of climbing and mountaineering*, 4-19, Routledge: Taylor & Francis, London & N.York.
- Holden, A., 2003. *Investigating Trekkers' Attitudes to the Environment of Annapurna, Nepal*, Tourism Management, 24, pp. 341–344.
- HU J., WU M., 2008. *A survey of the development of outdoor sports in Guilin*, In Journal of Guilin University of Electronic Technology.
- Janiskee R., 1980. *South Carolina's Harvest Festivals: Rural Delights for Day Tripping Urbanities* In Journal of Cultural Geography 1 (Fall/Winter), 96-104.
- Kartakoullis, N.L., 2000. Paper Presented to the Ottawa Hellenic Business and Professional Association. Ottawa, Canada.
- Katsoni, V., 2015. *ICT Applications in the Hotel Industry through an e-CRM Systems Theory Approach*, *Academica Turistica*, 8(1), 15-23.
- Kolb, B., 2006. *Tourism Marketing for Cities and Towns: Using Branding and Events to Attract Tourists*, Amsterdam: Elsevier.
- Kostopoulou, S., & Kyritsis, I., 2003. *Local People's Perceptions of Sustainable Tourism Development in Protected Mountain Areas: The Case of Mount Olympus*, In *Sustainable World*, 6, pp. 47–58.
- Kosmopoulos, S., 2013, *Climbing in Magnesia Greece*, Kletterführer Net.
- Kouthouris, H. & Alexandris, K., 2005. *Can service quality predict customer satisfaction and behavioral intentions in the sport tourism industry? An application of the SERVQUAL model in an outdoors setting*, In Journal of Sport Tourism, 10(2), 101-111.

- Kruk, E., Hummel, J. & Banskota, K., 2007. *Facilitating Sustainable Mountain Tourism: Volume 2-Toolkit. International Centre for Integrated Mountain Development*, International Centre for Integrated Mountain Development (ICIMOD), Nepal.
- Kurtzman J., 2005. *Sport tourism categories. Journal of Sport and Tourism*, 10 (1), 15-20.
- Lasanta, T., Laguna, M. & Vicente-Serrano, S.M., 2007. *Do Tourism-Based Ski Resorts Contribute to the Homogeneous Development of the Mediterranean Mountains? A Case Study in the Central Spanish Pyrenees*, In *Tourism Management*, 28, pp. 1326–1339.
- Levenhangen M., 2010. *A stage of why climbers climb and how it frames the discussion of recent climbing controversies*, *Journal of Mountaineering*, International Conference on Entertainment Computing, 16-33.
- Masterman, G., 2004. *Strategic Sports Events Management: An International Approach*, Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Mercer C., 1991. *Brisbane's Cultural Development Strategy: the Process the Politics and the Product*, In *The Cultural Planning Conference*, Mornington Vic Engineering Publications.
- Moscardo G., 2002, *Analyzing the Role of Festivals and Events in Regional Development*, In *Event Management*, 11, (1-2), pp. 22-32.
- Mules T., 1998. *Event Tourism and Economic Development in Australia*, In *Managing Tourism in Cities: Policy, Process and Practice*, Chichester.
- Perchlaner, H., 2005. *Sustainable Tourism in Alpine Regions*. EURAC research – European Academy Bozen-Bolzano.
- Picard J, Robinson D., 2006. *Festivals, Tourism and Change: Remaking Words*, Cromwell Press.
- Quinn B., 2005. *Arts Festivals and the City*, *Urban Studies*, 42(5/6), pp. 927-943.
- Schmitz, M., F., Diaz, P., 2013. *Tourism as a challenge*, In *Tourism Today*, Wit Press, Southampton.
- Silva, C., Kastenholz, E., & Abrantes, J. L., 2013. *Place-attachment, destination image and impacts of tourism in mountain destinations*, *Anatolia*, 24(1), 17-29.
- Standeven, J. & De Knop, P., 1999. *Sport tourism*, Champaign, III: Human Kinetics.
- Swarbrooke, J., Beard G., Leckie S., & Pomfret, G., 2003. *Adventure Tourism*. Elsevier Science and Technology: London.
- Theobald, W. F., 1995. *Global Tourism: The next decade*, Butterworth-Heinemann.
- Turner V., 1982. *Celebration: Studies in Festivity and Ritual*, Washington Dc Smithsonian Institution Press.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

https://oreivatein.com/oreivatein/climb/magnisia/greek_ers/base.htm, Επίσκεψη 17/2/21

<https://blog.terramare.com.gr/festival-anarihisi/>, Επίσκεψη 17/2/21

<http://enjoythessaly.com/>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.mag24.gr/>, Επίσκεψη 17/2/21

<http://www.eosvolos.gr/>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.10adventures.com>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.eosalmyrou.gr/>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://mojagear.com/a-brief-history-of-rock-climbing/>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.liveabout.com/what-is-mountain-climbing-755933>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.climbing.com/>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.rei.com/>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://snowguide.gr/>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.healthfitnessrevolution.com/>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://twitter.com/VisitGreecegr>, Επίσκεψη 17/2/21

<http://gothessaly.gr/>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.amna.gr/print/491246>, Επίσκεψη 17/2/21

<http://kalymnos-guide.gr/content/rock-climbing>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://climbgreece.com/climbing/>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.kalampaka.com/el/climbing-in-meteora/>, Επίσκεψη 17/2/21

http://www.eooa.gr/?page_id=284, Επίσκεψη 17/2/21

<https://beyonk.com>, Επίσκεψη 17/2/21

www.google.com/maps, Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.10adventures.com>, Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.theuiaa.org/> , Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.planetmountain.com> , Επίσκεψη 17/2/21

<https://radseason.com> , Επίσκεψη 17/2/21

<https://climbkalymnos.com> , Επίσκεψη 17/2/21

www.eposfilis.gr , Επίσκεψη 17/2/21

www.kalymnosola.com , Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.petzl.com> , Επίσκεψη 17/2/21

www.climbinleonidio.com , Επίσκεψη 17/2/21

<http://www.lib.uth.gr> , Επίσκεψη 17/2/21

www.magnesia-tourism.gr , Επίσκεψη 17/2/21

www.discoverpelio.com , Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.visit-pilio.gr> , Επίσκεψη 17/2/21

<https://www.filarxaiosalmyrou.gr> , Επίσκεψη 17/2/21

<http://www.eosvolos.gr/cgi> , Επίσκεψη 17/2/21